

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

NEGYVENKETTEDIK ÉVFOLYAM.

XI. FÜZET.

1903. NOVEMBER HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15.-IK NAPJÁN.

Ara egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek téra stb.) valamint a hirdetések (állandó melléklet) az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio“ teendő.

BUDAPEST, 1903.

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel ... 40—48 K.-ban

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért ... 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel ... 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszedhetés végett csak egyes félévekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közzétenni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyitva kell a rajzhoz tartozó felirásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen cím alatt küldendők: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám“.

Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat bírhunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneeknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek. **A szerkesztő.**

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készítet a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány:	16 oldalas	ívenként 7 K.	—	fill.:	8 old.	iv,	4 K.	40 fill.
50	16	8	—	8	„	4	80	„
100	16	10	—	8	„	6	60	„

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítása 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többre kerül.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenkettedik évf. XI. füzet. 1903. november hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 6 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám, II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

A kormányváltozás.

A közelmúlt kormányváltozás következtében a földmivelésügyi miniszterium eddigi vezetője megvált tárczájától, melynek ügyeit nyolcz éven át oly nagy buzgósággal és sikerrel vezette.

Nem vagyunk hivatva arra, hogy most, a midön Darányi Ignác tárczája vezetésétől visszalépett, visszapillantásunkban sokoldalú működésének minden ágára kiterjeszkedjünk, csupán ténykedésének azon főbb mozzanataira óhajtunk reá mutatni, a melyek a hazai erdőgazdaságra vonatkoztak vagy avval kapcsolatosak voltak. És habár a távozó minister működésének sulypontja természetsszerűen a mezőgazdaság felvirágoztatására és érdekeinek előmozdítására esik, kormányzásának ideje nem vonult el nyom nélkül a magyar erdészet fölött sem, hanem számos

oly intézmény fűződik a mi szakunknál is az ő nevéhez, a melynek létesítéséért az utókor mindenkoron hálával fog róla megemlékezni.

Legnagyobb alapvető műve kétségkívül a községi stb. erdők kezelésének államosítása, illetőleg az erről szóló 1898. évi XIX. t.-cz megalkotása volt. Ha e törvény nemes intencziói a gyakorlatba átmennek és eredményei a jövőben mintegy kézzelfogható alakot fognak ölteni, azok az erdőbirtokosok, kiknek erdejét legtöbb esetben még éppen az állami kezelés menthette meg a végpusztulástól, hálásan fogják emlegetni annak az államférfiúnak nevét, a ki e javaslattal lépett a törvényhozás elé. Ámde nemcsak a birtokosok, hanem az általános közérdek szempontjából is, ez egyik legkiválóbb, legfigyelemreméltóbb alkotása Darányinak.

Ugyanezen törvény kapcsán nagy lendületet vett a *kopárok erdősitése*. Darányi Ignác államférfiúi belátása felismerte annak az akciónak szükségességét és jelentőségét, a melyet az 1896. évi országos erdőszeti gyűlés kopáraink visszahódítása érdekében sürgetett.

Testet adott tehát ez indokolt óhajoknak és nemcsak az állami kezelés alá vont területen, hanem magánbirtokon is hathatósan támogatta a kopárok erdősitését, ugy anyagi segélyvel, mint csemetéknek óriási számban való ingyenes vagy olcsó ár melletti kiadásával. A Kárpátok ormától egészen Fiume tengermosta Karsztjáig örvendtes tevékenységet kezdeményezett e téren, a melynek sikere nem fog kimaradni.

A kopárok erdősitése némileg ellensúlyozta azt a területvesztéséget, a melyet az erdő a telepítés érdekében eszközölt irtások által szenvedett. Sőt a mi különlegesen az állami erdőbirtokot illeti, annak megfe-

lelő területek vásárlása által való szaporítása Darányi erdőgazdasági politikájának igen helyes és állandó törekvése volt. Fogarasban és Krassó-Szörény vármegyékben vásárolt tetemes területeket s ezenfelül a Tátrában is több birtokot szerzett, a mivel nemcsak erdészeti célú szolgált, hanem az idegen birtok terjedésének is gátat vetett.

A kincstári erdők hozamának értékesítésében Darányi minisztersége alatt annyiban állott be változás, hogy a korábbi igen nagy területre és hosszú időre kötött faeladási szerződések helyébe kisebb eladási objektumok és rövidebb ideig tartó szerződések léptek.

Nevezetes és örvendetes kezdeményezésnek tartjuk továbbá, hogy a volt földmivelésügyi minister a beruházási törvényjavaslatban több erdőgazdasági beruházásra, nevezetesen erdei vasutakra is kért hitelt.

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlés kérelmére az erdészeti kísérleti ügynek régóta vajudó kérdését dűlőre vitte, és — bár egyelőre szerény keretben — szervezte a selmeczbányai központi erdészeti kísérleti állomást.

Végül a személyzeti ügyek terén Darányinak köszönheti a magyar erdészet a műszaki díjnoki intézmény megszűntetését, az állami erdőfisztek fizetésének fokozatos javítását és a magasabb fizetési osztályokba sorozott állások szaporítását. S ha e téren még most is van kívánni való, úgy ez bizonyára nem Darányi jóindulatán mult.

Sokkal közelebbfekvő, következményeiben még nem is eléggé befejezett a visszalépő földmivelésügyi minister működése, semhogy a történetíró elfogulatlanságával ítélnék azt meg. Látjuk a megoldatlannul maradt kérdéseket is, de egyedül a fenn vázlatosan felsorolt *tényekre* utalva, úgy véljük, hogy a magyar erdőgazdaság, a magyar erdőgazda-társadalom csak a köteles hála adóját rója le,

a midőn most, Darányinak távozásakor, hálás elismeréssel méltatja erdészetünk továbbfejlesztése körül szerzett maradandó érdemeit, a melyekkel a magyar erdőgazdaság jobb jövőjének megalapításához nyolcz évi fáradhatlan, céltudatos munka árán hozzájárult.

*

A földmivelésügyi tárcza új vezetője *vizeki Tallián Béla* v. b. t. t., a képviselőház eddigi alelnöke, mint a közigazgatás terén régóta működő férfiú, minden bizonynyal teljes tudatában van annak a fontos szerepnek, melyet az ország területének több mint egy negyedét borító erdő hazánkban gazdasági, kulturális és szocziális téren betölteni hivatott. Elődjétől számos üdvös kezdeményezést vett át, a mely további kifejlesztést, kiépítést igényel, de előtte áll a még megoldatlan kérdéseknek is tekintélyes sora, a mely ambíciójának méltó tárgya lehet, gyakorlati érzékének és erélyének érvényesülésére alkalmat ad s a melyeknek sikeres megoldása a hazai erdőgazdaság elismerését és háláját biztosítaná részére. Hogy csak egyet említsünk: ilyen az erdészeti akadémia áthelyezésének és általában az erdészeti szakoktatás korszerű reformjának soká elodázott, mindinkább égetővé váló kérdése.

Bizalomteljes várakozással tekintünk a magyar földmivelésügyi új vezérének működése elé, jóindulatu figyelmébe ajánlva neki a hazai erdőgazdaság ügyét.

Tallián Béla földmivelésügyi miniszter életrajzi adataiból a következőket közöljük: Született Szabás somogyi községben 1851-ben. 1873-ban, a pozsonyi jogakadémia elvégzése után, a közigazgatási pályára lépett és Somogy, majd 1894-ben Csongrád és Békés vármegyék főispánja lett. 1896-ban a törökkanizsai kerület képviselő-

jének s már 1898-ban a képviselőház alelnökének választotta. 1901-ben nyerte el a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot, mignem mostanában a földmivelésügyi tárca vezetését vette át.

*

Változás állott be az államtitkári állásban is. *Nemeskéri Kiss Pál*, az eddigi államtitkár miniszterével együtt visszalépett. Hivatalos ténykedésében mindig kiváló érdeklődést tanusított az erdészeti és vadászati ügyek iránt, a melyekkel előszeretettel foglalkozott. Nem is voltak azok előtte idegenek, mert mint nagy erdőségek birtokosa és az Országos Erdészeti Egyesületnek is régi választmányi tagja, a közvetlen tapasztalatból ismerte az erdőgazda tevékenységét.

Utódja állásában *Makkfalvay Géza* volt országgyűlési képviselő. 1844-ben született Budapesten s ugyancsak itt végezte jogi tanulmányait. 1872-ben törvényszéki bíró Kaposvárt, a hol 4 évvel később ügyvédi irodát nyitott. Mint ügyvéd sok nagy uradalmat képviselt s alkalmat nyert azok viszonyaiba bepillantani. 1891-től 1901-ig a szilli választókerületet képviselte nemzeti párti programmal. Gyakran szólalt föl a földmivelésügyi tárczával kapcsolatos ügyekben. 1902. óta kapos-széplaki birtokán gazdálkodott.

Faértékesítés a magyar hegyvidéken.

Irta : *Kaán Károly.*

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányára „A hegyvidéki erdőgazdaság szerepe a nemzet háztartásában” czimén 1901. évi május hó 4-én tartott felolvasásom anyagával ugyanazon év október hó 9-iki ülésében

foglalkozván, az abban felvetett eszméket magáévá tette, s a többek között kimondotta azt, miszerint „kívánatosnak tartja, hogy az okszerű erdőgazdasági beruházások és ezzel kapcsolatban az állandó erdei szállító eszközök kérdése az Erdészeti Lapokban propagáltassék.“

Ennek a határozatnak megfelelően igyekeztem azóta a tárgyat már több olyan oldalról megvilágítani, a melyre felolvasásom keretében hosszabban ki nem térhettem. És iparkodtam azoknak a gazdasági kérdéseknek immár jó részét behatóbban kifejteni, a melyek megoldása éppen az erdők maradandó értékű feltárását kívánja előfeltételül.

Zsinórmérték gyanánt tekintve a felolvasásomban felállított tételeket, ez igyekeztem sorrendszerű egymásutánjában az erdőgazdaság egyik legfontosabb kérdéséhez, a faanyagértékesítéshez jutottam, melynek gazdasági eredményeire a szállító eszközök kifejlesztése — mint látni fogjuk — elsőrendű befolyást gyakorol.

I.

Hazánk erdőgazdaságaiban a fának úgy tövön, mint kész állapotban való értékesítését gyakorolják, de a sík föld és dombvidék kivételével, hol az eljárások változók, aránytalanul nagyobb mérvben üzik a faanyagok tövön való eladását, úgy, hogy főleg a hegyvidéken ezen értékesítési mód jellegzi a magyar erdőgazdálkodás jelenlegi irányát.

Köztudomásu, hogy hegyvidékünkön a helyi fogyasztás kielégítésén felül maradt fatermést az utóbbi időkig kevés kivétellel csak ott értékesíthette az erdőbirtokos, a hol viziutak álltak rendelkezésére. A faanyagok kereskedelmi forgalma ugyanis majdnem kizárólag a viziutakra szorult, mert a vasuthálózat szálai csak gyéren szelték a

hegyvidéket s mert az erdőből nagy anyagveszteséggel és költséggel kihozott, a rossz közutakon pedig drágán szállított fának kereskedelmi értéke a vasuti vitelbért csak ritka esetben viselhette el. A fa tehát jórészen tutajokon került az alsóbb vidékekre, a hol nagy fapiaczok képződtek*), s a hol a közvetítő kereskedelem vette át és vitte világgá a nagy tömegben lekerült fatermést.

Ily körülmények között az a nagybirtokos, a ki erdeit konzervatívén használni kívánta, egyéb megfelelő forgalmi eszközök híján sok helyütt nagy tőkebefektetéssel az erdővidéket szelő vizeket igyekezett a faanyagszállításra minél alkalmasabbá tenni. Majd fűrésztelepeket létesített azon faanyag felfűrészeléséhez, mely a tutajba verésre alkalmas nem volt és a mely szelvényárúként a tutajok felterhét volt szolgáltatandó. Oda fordította e mellett igyekezetét, hogy olyan vállalkozót biztosítson magának, a ki létesítményei fentartásának kötelezettsége mellett minél hosszabb időre (egy-két évtizedre) köti le magát az évi fatermésnek köbméterenkénti egységáron vagy területi egységenként tövön való átvételére. A ki elég nagy tőkével rendelkezik ahhoz, hogy az ilyen vállalkozás esélyeivel számolni tudjon s a kinek van elég vagyona annak a forgalmi összegnek a befektetésére, a melyet az ilyen, nem egyszer nagyszabású és milliókra rugó vállalkozás a dolog természetéből folyólag megkíván.

A fatermés, a ki nem épített utak járhatatlansága miatt az erdei völgyekből télen a havon jutott a viziutakig. Az erdőkben pedig a fahasználat idejére — tehát ideiglenes szereppel — külön fakihozó és szállító berendezések szükségeltettek, hogy a fa a hegyoldalokról, a

*) Komárom, Kövesd stb.

meredek és szűk mellékvölgyekből egy főbb völgybe hozható legyen, a hol a havon való vontatást és szállítást már eszközölni lehetett.

A fatermelés és a fának kihozása, épp így az ezzel járó berendezések létesítése a vállalkozóra nehezedett, a ki főleg emiatt, tehát anyagi érdekből sürgette, hogy minél terjedelmesebb vágások jussanak rendelkezésére. Oda törekedett, hogy minél nagyobb fatömeget terhelhessen meg azokkal a kiadásokkal, melyeket a fakihozás és szállítás nehézségeinek a fahasználat tartamára kívánatos, tehát időleges leküzdése s egyáltalán az ő egész vállalkozása megkívánt. Mi sem természetesebb, hogy ez az igyekezete a birtokos részéről támogatásban részesült.

Igy volt ez a nagy és főleg a kötött birtokon. Ott tehát, a hol mégis a tartamos használat érdeke vezette az erdőgazdát a fatermés értékesítésénél. *A hol nem a tartamosság elvei alapján gazdálkodtak*, ott többnyire szóbeli alku útján bocsátották áruba az erdőnek addig nagyrészt érintetlen faállományát, ha az a fejszére többé-kevésbé megérett. Letaroltak sok esetben egész erdőtesteket, s nagy fatömegek kerültek en bloc értékesítéssel a vállalkozó kezébe. A kisebb birtokok faállományához is legtöbb helyütt így jutott a nagy vállalkozó.

A vevőre hárult ily esetben az a feladat, hogy a fatermés kihozásának és szállításának összes akadályait elhárítsa, s oly időleges berendezéseket létesítsen, melyekkel a fa a közforgalmi eszközökhöz szállítható. A hol az erdőbirtokos nem tette, ott a vevő érdekét képezte, hogy ott, a hol az a megvásárolt fatömeeggel arányban állott, legalább ideiglenes jellegű fűrésztelepet vagy telepeket létesítsen, a melyek segítségével a faanyag az a része, mely tutaj-faként értékesíthető nem volt, szelvényáruba legyen fel-

dolgozható. A térfogat apasztása azután a szállítást is olcsóbbá tette ott, ahol az anyag hosszabb vonalon való fuvarozását a rossz közutakon elkerülni nem lehetett.

A hegyvidéken a vevő *tövön* vásárolta tehát a fát legtöbbszörre köbméterenkénti egységáron, esetleg terület szerint, vagy a meglevő faállomány tömegére ajánlott együttes árban, de majdnem *minden esetben a terület tarra vágásának feltételével*.

Ezen faeladási módokon azután az ország és illetve a hegyvidék vasuthálózatának fejlődése nem sokat változtatott napjainkig.

És ha mi most már az eladási módoknak köz- és erdőgazdasági előnyeit és hátrányait mérlegelendőnk, azok elemzésébe bocsátkozunk, mindenekelőtt is konstatálnunk kell, hogy e faértékesítési módok elterjedését forgalmi viszonyaink rendszertelensége, forgalmi politikánknak a multban tapasztalt tervszerűtlensége, közutaink kiépítetlen volta, s a mi ebből következik, erdős hegyvidékeink feltáratlansága, szállító-eszközeink gyarlósága segítette elő.

Közforgalmi viszonyaink hiányossága vert tehát békót az erdőgazdaságra, mely adott körülményei között a faértékesítéshez akkor még célhozvezetőbb módot választani nem tudott.

Nálunk nem tulajdonítottak a közutaknak megfelelő fontosságot a multban. Más országoknak a vasut feltalálásakor már kiterjedt uthálózata volt; míg nálunk, a mikor komolyan kezdtek az utak kérdésével foglalkozni, már a vasutépítés szükségessége is jelentkezett, ennek pedig minden áron meg kellett felelni.*)

Másutt tehát, a mikor a vasutak kiépültek, azok a

*) Acsády: Közutaink közigazgatási és közgazdasági tekintetben. „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye“ 1902. III. füzet.

már meglevő jó közutak, mint szivóerek, forgalmuknak levezetésére és egyben táplálására szolgáltak. Létesítésük tehát közgazdasági tekintetben egészséges kihatással volt a jó közutakkal biró vidékre. A közutak forgalmát a vasut nem csökkentette, hanem emelte.

Nálunk ellenben az a lázas tevékenység, melyet a vasuthálózat kiépítésénél kifejtettünk, szinte megakasztotta vagy legalább is hátráltatta a közutak megfelelő arányu fejlesztését; mert annyira igénybe vette az állam és az érdekelt vidékek anyagi erejét, hogy a vasutakban létesült főerek kiépítése mellett a forgalomnak szivóerei, a közutak, a kívánatos mértékben nem fejlesztettek.

Ez volt azután eredő oka annak, hogy nálunk a vasutak a vidék közgazdasági fellendülésére sok esetben az elvárt arányu befolyást nem gyakorolták. Az általánoságban mindig méltánylandó előnyeik mellett nemzet-háztartásunk több ágazatára kedvező kihatással nem voltak, sőt több esetben éppen nem örvendetes következményekkel jártak.

Erdőgazdasági tekintetkből mérlegelve most már e körülményeket, konstatálnunk kell, hogy a mult század utolsó negyedében európszerte jelentkezett közgazdasági fellendülés, mely a faszükségletet annyira meggyarapította, a faarakat meglepően felemelte, s így a fakeresletet szokatlan módon felcsigázta, a magyar hegyvidéket a most vázolt körülmények között lepte meg.

Más országokban a közutak hálózatának korábbi kiépítése folytán, a faértékesítés már eleve is bizonyos megszokott helyes alapokon indult s szerényebb korlátok között mozgó, de megfelelő formát ölthetett, mely alapját vetette meg nem egy ipari vállalkozásnak, s mely alapul

szolgálhatott a fejlődő gazdasági viszonyoknak megfelelő faértékesítő módok további kialakulásához.

Nálunk azonban a fakereslet szokatlan megélénkülése az erdőgazdaságot nagyon is primitív körülmények között és készületlenül találta.

Az erdős hegyvidék aránytalanul csekély faszükségletének kielégítése mellett a nagyobb erdőbirtokok fatermése hosszú tartamu szerződésekkel volt lekötve. Egyebütt pedig, hol az erdő eddig értékesíthető nem volt és ki sem irtott, többnyire érintetlen, addig jövedelmet alig, vagy éppen nem hozott erdőállományok eladása került szóba. Olyan erdőtestek jutottak tehát nagyobbbrészt értékesítésre, a melyekből addig eladás alá kevés anyag vagy misem jutott. És oly helyeken voltak értékesítendőök ezen erdőállományok, hol a vidék közgazdasági viszonyai a legkezdetlegesebbek voltak.

A magyar hegyvidéket tehát nagy visszamaradottságában, fejletlen gazdasági körülmények között érte a mult század második felében az egész Európát átlengett az a közgazdasági fellendülés, melylyel a fakereslet nagyarányu fokozódása is karöltve járt.

A hegyvidék lakóinak mezőföldekben birt vagyona, mely a lakosság szaporodásával kapcsolatban meg is oszlott, a tudás nélkül való rendszertelen gazdálkodás mellett nem hozta meg a kellő jövedelmet. Az urbéri rendezés folytán kihatott vagy egyéb legelőterületek pedig a gondozás nélkül való évtizedes használat után már nem nyújtottak elég táplálékot annak a marhaállománynak, mely a sovány áttelelés után a legelőkön keresett élelmet.

A lakosság, ha ilyen körülmények között üzött magángazdaságán kívül egyéb jövedelmes keresethez nem jutott, mind nehezebben viselte el azokat a közterheket,

melyek évről-évre fokozódó mértékben nehezedtek vállaira. Mi sem természetesebb tehát, minthogy ott, ahol az urbéri vagy községi közvagyonot képező erdő faállományának csak egy bizonyos részét is értékesíteni lehetett, az ilyen viszonyok között bármily áron és bármilyen értékesítési móddal, de könyörtelenül prédára került. Ekként ugyanis mégis csak pénzjövedelemhez jutott a község, illetve az urbéresség és az erdő letarolásával ujjabb, buja legelőt biztosíthatott magának a nép.

Ez a rablógazdálkodás, melylyel a hegyvidék lakossága a maga létfenntartásának alapjait rombolta le, évtizedeken át folyt. A fakereslet gyarapodásával terjedt s végleg akkor akadt meg a tizenkettedik órában, midőn az 1898. évi XIX. t.-cikk a községi és némely más erdők állami kezelését mondván ki, az erdőtörvény intenczióinak érvényt szerzett.

A magánosok erdőbirtokán a rendszertelen erdőpusztítás még akadálytalanabban foglalkozott a tért. Azok a körülmények, melyek a fennebb vázoltak szerint a hegyvidéken üzött mezőgazdaság és állattenyésztés tekintetében a pór népnél jelentkeztek, a közép-, sőt több esetben a nagybirtokos osztályt sem kimélték meg.

A nagy- és középbirtokosok, de a kisebb birtokosok figyelme is egyaránt reáterelődött az erdőre. Ösztökélte erre őket a fának megélenkült kereslete, mely fogalmaink szerint ugyan gyarló, de a birtokos szemében elfogadhatónak látszó árat ígért az erdőért ott is, a hol ezt eddig értéktelennek tekintették.

Hatalmas erdőterületek jutottak ekként a rendszertelen fahasználat prédájára. Jutott tehát pénz a fáért és a marhaállománynak jutott táplálék a hasznavehetetlenné silányult legelők helyett, a tarra vágott erdők helyén.

Ezek azok a most visszasírt, nem is régen mult u. n. „jobb idők“, melyek üzelmeit manapság sok helyütt kopárság, vizmosások és pusztulás jelzik.

Akkor keletkeztek e bajok, a mikor duskált a nép és egyáltalán a birtokos az erdőben, s azt oly könnyelműen juttatta a vállalkozók prédájára. A mikor a tarra vágott erdőterületek legelőjében jól élt a szarvasmarha, melynek nyomdokában ma vizmosások szagatják az egykor buja erdőtalajt.

A fakereslet élénkülése, a faárak emelkedése, épp úgy a vasuthálózat fejlesztésének hatása a magyar hegyvidéken tehát nem érvényesülhetett olyan mértékben, a mint az jó közutakkal kapcsolatos forgalmi hálózat mellett elvárható lett volna. Sőt a míg más országokban a fakereslet élénkülése, a vidék jólétének, maradandó gazdasági fellendülésnek vetette meg alapját, nálunk nagyon sok magánbirtokon utat nyitott egy hatalmas nemzeti vagyon prédára jutásának és annak, hogy a pillanatnyi jólét nyomán gazdaságilag elgyöngüljön, nyomorba jusson a hegyvidék.

A fakereslet élénkülésének hatása tehát csak abban nyilvánulhatott, hogy azon erdős vidékek faállománya, mely a fának szállítására alkalmas víziut nélkül, eddig az eladás tárgyát nem képezhette, most, a faárak emelkedésével, értékesíthetővé vált.

Egyebütt pedig és főleg a konzervative kezelt nagyobb erdőbirtokon, a hol az ideiglenes berendezések révén eddig is mód nyílott a fának értékesítéséhez, ott a rendszerebb erdőhasználatnak nyílott tér, mert a kisebb értékű anyag is kelendőségre talált. A faárak általános emelkedése azonban még sem járt azzal a következménnyel, hogy a faértékesítésnél szélesebb körben a belterjesebb

erdőgazdálkodáshoz vezető eljárások honosodjanak meg. Elszórtan ugyan tekintélyes erdőgazdaságokban találunk eltéréseket az általános eljárásoktól. Így a kincstárnak máramarosi erdőbirtokán a vizen való szállítás mellett is már jutott mód ahhoz, hogy a fa házilag termeltessék s a letutajozás után a tiszai rakodókon értékesítsék. Mód nyilott ujabban ahhoz is, hogy az azelőtt hosszú időre szerződött s a vételt monopolizált nagy vállalatok helyett a kisebb kereskedőknek lehetett biztosítani megfelelő kontingenst az eladás alá kerülő fatömegből.

A zsarnóczai kincstári erdőbirtokon pedig a garamvölgyi vasut kiépítésével s a közutak és az erdei uthálózat czéltudatos fejlesztése révén nemcsak a faanyagok házilagos termelése, azok megaprózott eladási csoportokban való értékesítése s mindezzel az erdőgazdasági jövedelem megkétszereződése vált lehetővé, de mód nyilott és pedig a legfőbb sikerrel ahhoz, hogy a vágásra érett faállomány természetes uton való felujtása is biztosíttassék.

Coburg herczeg gömöri birtokán a faanyagok házilagos termelése s egészen a fűrészárúvá való házilagos feldolgozása jó sikereket nyujt az erdőgazdaságnak.

A gróf Zichy-féle divényi szeniorátusi uradalom a természetes felujtás teljes sikerei mellett a faanyagok házilagos termelése és a közforgalmi vasut rakodóján való értékesítése a legjobb eredményeket biztosította az erdőgazdaságnak ott, a hol az erdei uthálózatot eddig fejleszteni s azt a közforgalmi vasuttal szervesebb összefüggésbe hozni lehetett.

Ezek az esetek azonban sporadikusak s a nagy egészről, az egész ország hegyvidékéről alkotott képet csak lényegtelenül szinezik.

Nagy átlagban, a fennebb vázolt helyzet hatása alatt, az előzőekben leírt faértékesítési eljárások változást csak annyiban szenvedtek, hogy a régebbi nagy favállalati objektumok kisebbekre apasztattak meg, hogy a faárak folytonos emelkedésére való tekintettel a favállalati szerződések időtartamát rövidebbre szabták s hogy a fának köbméterenként többnyire a kihozás után való számbavételével egybekötött eladási mód helyett, a fatermésnek holdanként egy tömegben való értékesítése vált divatosabbá s így a kihozás nehézségei folytán bekövetkező anyagvesztéssel a vevőnek kell számolnia, a ki ebből önként folyólag a vágásterület jobb kihasználására törekszik.

Ez az értékesítési mód lett szokásossá a községi és közbirtokossági erdők vágásterületeinek eladásánál is, mely erdőkre nézve, az addig oly sokféle módon, de jórészt szabad kézből való értékesítés helyett az 1898. évi XIX. t.-cikk igen helyesen alapfeltételül a nyilvános árverést rendelte el.

A magánbirtokosok, épp úgy a kincstár is nem sok kivétellel ezen a módon értékesítik fatermésüket.

II.

A fenn ismertetett és hegyvidékünkön leggyakrabban használatos faeladási módoknak van két sajátága, melyek különösen érdemesek arra, hogy velök részletesebben foglalkozzunk. Ezek a faértékesítésnek *tövön* való módja és az a körülmény, hogy *egy vevő* jut az eladás alá kerülő erdőrészt egész faterméséhez.

A faanyagok *tövön* való értékesítésének természetes következménye a *tarra vágás*. A terület szerint való faeladásnál ezt az eljárást már a fogalom zárja magába. A tömeg egység szerinti eladásnál pedig a *tövön* való eladási

módnak, kiváltképp a fenyőféléknél és főleg a hazai viszonyaink között, szinte természetes követelménye, hogy a vágástéren található anyag kivétel nélkül és egy időben kerüljön a favásárló tulajdonába. Ismerek ugyan kísérleteket, hol a természetes felujítás elveinek hódolva, egyes tulmeredek, esetleg sziklás vagy más körülményeknél fogva a természetes felujításra különösen ajánlatos és főleg jegenyefenyő erdőrészek fokozatos kihasználását *ezen eladási módok keretén belül* óhajtották megoldani.

Ez azonban sehol sem járt jó sikerrel és *legkevésbé járhat nálunk, a hol az erdős hegyvidékek még olyan feltáratlanok, s nélkülözik a megfelelő szállító-eszközöket, s a hol a favásárlók az utnéküli magas hegyoldalokról egyszerre egész a völgyekig eregetik a fát.* Ha mindehhez meggondoljuk még, hogy a természetes felujítás sikere érdekében a faállomány végleges letarolásáig okvetlenül szükséges, hogy legalább három ízben történjék a használás, elképzelhetjük, hogy az esetleg mégis alátelepedett fiatalos ilyen körülmények között többnyire tönkre megy a vállalkozó részéről, a felujításra való minden tekintet nélkül végzett fadóntás és eregetés közben, vagy olyan sérüléseket szenved, melyek miatt a jövő erdő alapjául az jó lelkiismerettel el nem fogadható.

A tövön való értékesítésnek hegyvidékünkön üzött minden módját tehát, főleg a fenyőféléknél, a *tarra vágás* jellemzi.

És éppen ez a körülmény egyik oka, hogy a tövön való értékesítés az erdők fentartása és ápolása körül nem biztosítja mindig a megkívánt sikert. Sőt gondtalanul üzve, súlyos bajokat is vonhat maga után.

Nem vonom kétségbe, hogy hovatovább jobban érvényesíthetjük erdőtvényünk abbéli intézkedését, hogy a

feltétlen erdőtalajt a birtokos az előirt időn belül erdővel ujítsa fel. De nem is egyedül *az elkopárosodásban, mint egyik elég gyakori és súlyos következményében* látom károsnak a tarra vágást. Erre törvényeink s azok mindig erősebb végrehajtása ma már és a jövőre megnyugtató biztosítékot nyujtanak.

A talajnak a tarra vágásnál nem egy esetben bekövetkező *elsilányodása* is már elég káros következményeket vonhat maga után. Azt a kevés humuszt ugyanis, mely a gyakran silány talaju hegyoldalokon egy évszázadot is meghaladó időn át gyült egybe, nemcsak feltépi, de lesepri az egyszerre halomra döntött faanyagnak kezdetleges és gondtalan eregetése. A visszamaradó részt kiegészíti a nap perzselő hatása és lemossa a zápor, úgy, hogy a mikor az ilyen hegyoldal beültetésére kerül a sor, nagyon is elsilányult, kiaszott az a talaj, a hol az új erdőt telepíteni kell. Másutt a tarvágás után nyirkos, ingoványos lesz az a hegyoldal, melynek erre való hajlandóságát az ott állott erdő idejében nem ismerték. Ismét másutt a tarvágást követő teljes elgyomosodás válik a sikeres felujítás nagy költséget okozó akadályává.

Gyakran már ezek a körülmények befolyásolják a felujításnál alkalmazandó fanem megválasztását, még általánosabban azonban a tarra vágott terület kitétsége, az oltalom teljes hiánya.

A tarra vágott hegyoldal sikeres beültetésével járó nehézségek és tetemes költségek nagyra nevelték minálunk az előszeretettel bizonyos fanemek iránt. A lucz- és erdeifenyő egyszerű, olcsó és sikeres ültetése némely helyütt ugyyszólván monopoliumot szerzett e két fanemnek a hegyvidék újraerdősítésében.

Konkrét esetekre hivatkozhatom, hol nagy térfogatu

jegenyefenyőállabok így tűntek és tűnnek el ma is nap-nap mellett, hol a jegenyefenyővel elegyes luczosok helyett az utóbbi fanem elegyetlenül foglalt tért a tarra vágás után. Gyakran előforduló dolog, hogy az állabápoló és fenntartó szerepében annyira előnyösnek ismert bükk, mely a magyar hegyvidékeken olyan gyakran eszményi arányban vegyül a tülevelü erdők közé, eltűnik a tarra vágott hegyoldalról, a lucz- vagy erdeifenyő sablonos térfoglalása mellett.

Természetes következménye ez a tarvágásnak, mely a jövő időkre számottevő veszedelmet rejthet magában. Tudom, e jelenségen átesett majdnem minden nemzet erdőgazdasága. De nem is kerülhették el sehol azokat a bajokat, melyek az ilyen elegyetlen és e mellett a fanem megválasztásában is gyakorta helytelen erdőtelepítésnek természetes következményei.

A széltörések, a rovarkárok hatalmas pusztításai*) java részben ilyen okokra vezethető vissza; s itt-ott olyan rombolással jártak, mely intő például szolgálhat a legalább egy évszázadra hivatott fatenyészet alapjainak megvetésénél. Szomorú példákkal illusztrált következményeik eredményezték azután a Németbirodalom nagyrészének és főleg a délnémet tartományoknak erdőgazdasági elveiben bekövetkezett azt az átalakulást, melyből folyólag a sablonos eljárásokkal való szakítás, és a hol csak kívánatosnak

*) Elzász-Lotharingiának a Vogezeokban levő 3 főerdészségében az 1902. évben dühöngött szélvésznek 396,000 m^3 fenyőhaszonfa esett áldozatul.

Az ebersbergi bajor államerdőkben az apácza gyaoncz károsításai folytán $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ millió m^3 haszonfa volt legsürgősebben értékesítendő.

A bajor Mittel-Franken, Ober-Franken és Ober-Pfalz vidékén és főleg a nürnbergi Reichswaldban fiatalabb erdeifenyő faállományok közel 2.000,000 $űm^3$ anyagát kellett egyszerre tarra vágni a Gastropacha pini pusztításai miatt. L. Ut-e vagy vasut cz. értekezésemet Erd. Lapok 1902. VI. füzet. Szerző.

látszott, a természet utmutatása lett úgy az erdő használatánál, mint felujításánál az egyedüli zsinórmérték. És szállóigévé tette pl. azt a furcsán hangzó mondást, hogy „Óvakodjunk az elluczosodástól!“ („Hütet Euch vor der Verfichtung!“)

Pedig ott a mienknél kisebb, arányaiban alárendeltebb volt az elegyetlen és főleg a luczos és erdei fenyves erdőállományok képezése. Nálunk e fanemek térfoglalása, melynek manapság mi vagyunk tanúi a magyar hegyvidékeken, annál szélesebb körű. Ne feledjük emellett azt, hogy a Németbirodalomban az erdőfeltárás hovatovább teljesen végrehajtott munkálatai folytán mód nyílt ahhoz, hogy a gyéritő eljárásokkal eszközölt erdőápolás és nevelés révén apaszszak azt a veszedelmet, mely az elegyetlen luczosokat fenyegeti. Valamint mód nyílt a ma is még bekövetkezhető bajok esetére, hogy a kiépített erdőgazdasági szállítóeszközök segítségével s a mindig emelkedő fakereslet és faárak mellett a váratlanul tarolandó területek anyaga is még arányosan értékesíthető és mielőbb elszállítható legyen.

Nálunk pedig ma még beláthatatlan az az idő, melyben sor kerülhet majd a most fiatalos erdők szárazföldi közlekedési eszközökkel való feltárására. Legkevésbé várható ez manapság, mikor a használásra érett erdőállományok könnyed és akadálytalan megközelíthetővé tételére a világos magánérdek daczára is csak ritka esetben és kevés erdőbirtokos mutat hajlandóságot.

A tövön való faértékesítésnek most vázolt erdőgazdasági következményei azonban nem egyedülállóak, hozzájuk járulnak még azok a közgazdasági bajok is, melyek ilyen viszonyok között elmaradhatatlanok.

Ezek a közgazdasági következmények pedig messze

kihatók. Elég fontosak is arra, hogy velük bővebben foglalkozzunk; mert amiként egyebütt, úgy hazánk hegykoszoruján is, az erdőbirtok olyan jelentékeny és olyan fontos része az őstermelésnek, mely elsőrendű szerepre hivatott a vidék, sőt az ország közgazdasági életében.

A most vázolt faértékesítő eljárásaink az a jellegzetes és már kiemelt sajátossága, hogy *egy* vevő jut a gyakran sok ezer holdra terjedő erdőgazdaság egész faterméséhez, már magában véve, úgy magán-, mint közgazdasági szempontokból kedvezőtlen kihatású jelenség, mely taglalásra érdemes. Ezt súlyosbitja még az az eljárási mód, hogy az eladás *több évi fatermésre történik, valamint az is, hogy a faanyag tövön kerül eladásra.*

A tövön való eladás mellett a vevőre hárulnak a fatermeléssel és az anyagkihozással járó olyan gazdasági teendők, melyek rendszeres és belterjesebb erdőgazdaságban a dolgok természetes rendje szerint a gazdálkodót foglalkoztatják. A vevő üzi a tövön való értékesítésnél ezenfelül a fűrészelő, a szelvényárukészítő ipart és ő bonyolítja le a nyersáru és a félgyártmány nagyban való kereskedelmét. Találó és helyes tehát a magyarban a „*favállalkozó*“ kifejezés arra az egyénre, illetve annak olyan üzletére, mely erdőgazdasági, ipari és kereskedői teendőket végez.

Ez a gyakran nagyszabású vállalkozás, mely a dolog természete szerint nagy tőkét feltételez és nagy tételekkel számol, ilyen alakjában közgazdasági szempontokból már azért is természetellenes, mert ugyanazon vidéken és ugyanazon erdőt érdeklőleg nem állandó jellegű. A vállalati szerződés lejártá után legtöbb esetben más kezekbe kerül, a fatermésért többet ígérőnek jut az üzlet.

Az újabb vállalat, más alapelvekből indulván ki, más

eljárásokat követ. Ekként azután sem az erdei munka, sem az anyagszállítás, sem pedig a fűrészipar nem folyhat olyan maradandó, állandó alapon, a minőt a közgazdasági érdek megkövetel. Nem folyik tehát állandóan *olyan egyöntetű eljárás, mely az erdőmunkásoknak minden időre biztos és egyforma keresetet nyújtana, mely az anyagszállítást a vidékbeli lakosságnak biztosítaná, s a fűrészipart fokozatosan fejlesztené s azt mindinkább belterjesebbé tenné.*

Az erdei munkáknál szokásos eljárásokat megfigyelve, azt találjuk, hogy egyik vállalkozó maga végezteti e teendőket, a másik alvállalatba adja a fadóntést és az anyag kivezetését. Egyik a környék népét alkalmazza az erdőmunkára, a másik más vidékről hozza az izlése szerint kitanult munkásokat. Egyik kevesebb munkást foglalkoztat hosszasan, a másik a munkások nagy számával kívánja rövidesen elvégeztetni a teendőket.

Éppen ilyen változatos az *anyagszállítás* kérdésének megoldása is. Nap-nap mellett látjuk, hogy a mig egyik vállalkozó az anyagszállítás érdekében a környék fuvarosaival közvetlenül lép alkuba, a másik alvállalatba adja a munkát, a harmadik maga tart fuvaros erőt, a negyedik idegenből hoz fuvarosokat, az ötödik pedig igénybe sem vesz állati erőt a szállításhoz, hanem vasutat épít, ha vállalkozásának időtartamán belül az erre fordított tőkét amortizálni tudja.

Öletszerű és nem egyöntetű eljárások jellegzik tehát a vállalkozóknak önként érthetően, kizárólag magán érdek által irányított munkáját.

A vállalatokhoz kötött egyoldalú érdek azután természetesen kizárja az olyan közgazdasági tekinteteket, a minőket éppen a hegyvidék munkára szorult lakosságának érdeke követel.

A vállalkozó, a ki az árverésnél úgy jutott az üzlethez, hogy *többet* ígért elődjénél, kiadásainak többletét már a termelésnél és szállításnál meg akarja takarítani, s ez által nem egy esetben a munkásnépet rövidíti meg. Ezt pedig bizonyos esetekben annál könnyebben teheti, mert sok helyütt még ő a kizárólagos munkaadó a vidéken. A nép azután, mely kenyérré szorul, gyakran annyiért kénytelen dolgozni, a mennyit e kizárólagos munkánál neki önkényszerűen nyújtanak. „Nem ritka az az eset sem, hogy a favásárlók, valamint a kitermelési vállalkozók az erdei munkák végzésére vonatkozólag a környéken lakó legközelebbi korcsmárossal szövetkeznek, sőt sok esetben ezeket a munkákat nekik teljesen átadják. Nem azért, mintha ezek értenének a kihasználási munkákhoz, de mert ezek leginkább ismerősek a néppel és a szükséges munkaerőt könnyebben megszerezhetik. Ez által a munkásnép — kétszeres tisztelet a kivételnek — gyakran a legveszedelmesebb kezekbe kerül.“*)

Mindehhez még csak a közelmúltban, „Az erdőmunkásokról“ szóló 1900. évi XXVIII. t.-cikk megalkotásáig a munkabérek árucikkokkal, élelmiszerekkel és italokkal való megváltása, a munkások további súlyos megrövidítésével járt.

A jelzett eladási módok mellett a *fűrészipar* sem fejlődik.

A vállalkozók időszakonkénti váltakozása, de egyáltalán a nálunk divó faértékesítő módok természete arra utalja az erdőbirtokost, hogy maga létesítsen fűrésztelepeket, s azokat a favételre szerződött vállalkozónak adja

*) L. Erdészeti Lapok 1900. évi V. füzet 288. oldal.

bérbe. A vállalkozó a telep berendezését használatba veszi. De mi sem sarkalja őt annak az ipartelepnek fejlesztésére, melyhez őt pár éves szerződése fűzi. Az ő természetszerű és egyedüli érdeke, hogy a telepen alkalmazott munkagépeket vállalata érdekében minél jobban kihasználja, minél kevesebb költség reá fordításával. Ennek tulajdonítható azután, hogy a hazai fűrésztelepek egy jó része éppen nem mintaszerű, hogy berendezéseikben éppen nem haladtak a kor igényeivel s hogy a fűszeráru-kihozatal az újabb szerkezetű munkagépek hiányában nem olyan arányu, mint a minőt a technika mai fejlettsége fokán el lehetne érni.

De nem mintaszerűek rendszerint az olyan fűrészberendezések sem, melyeket a vállalkozó maga létesít. Vannak ugyanis esetek, főleg hosszabb tartamu szerződéssel kapcsolatos favételnél, hogy a birtokos feltételül szabja a vállalkozónak egy új fűrésztelep létesítését, mely a vállalati időtartam lejártával az erdőbirtokos tulajdonába megy át.

Ily esetben a vállalkozó a fűrészberendezést természetesen lehetőleg olcsón és akként létesíti, hogy annak költségeit a kihasználható faanyagban és a szerződésileg megszabott idő keretén belül amortizálhassa.

De a *fakereskedelem* lebonyolítása, valamint a faárak alakulása sem felel meg ilyenkor teljesen a dolgok természetes rendjének és főleg a nemzetháztartás érdekeinek.

Nagyobb erdőtestek fatermésének szerződészerű időtartamra és egy vevőnek való eladásánál a vállalkozó legtöbb esetben monopoliumot nyer a vidéken az egész fatermés vételére, és egyben a termelt anyagnak tetszése szerint való értékesítésére. Így azután magánfeleknek, ha egyéb verseny nem befolyásolja, korlátlanul szabja meg

az egységárat úgy a fűrészárúnál, mint az építőanyagoknál. *)

Mi sem természetesebb, hogy ilyen körülmények között a vidék építő kedve nem emelkedhetik, de a fának egyéb ipari feldolgozására szolgáló telep, pl. cellulosegyár, papiranyagot őrítő malom stb., melyek csak bizonyos méretű és minőségű anyagot szükségelnek, annál kevésbbé létesülhetnek, mert nemcsak a vállalkozó önkényétől van függővé téve anyagszükségletük áregysége, de a vállalati időtartam lejárta után kérdéssé válik az is, hogy az ujabban szerződött üzlet tulajdonosa egyáltalán hajlandó-e az ipartelep részére anyagokat átengedni.

De kihatással vannak az eféle eladási módok nemcsak a vidék, de az egész ország fakereskedelmére is, mert a faanyagokat önkénytelenül megdrágítják.

A favásárló ugyanis a tövön való vételnél üzletébe aránytalanul nagyobb összeget kénytelen fektetni, mint ha a faanyagokat készen vásárolhatja, úgy, hogy árujával azonnal kereskedhetik. A nagyobb összeg tetemesebb kamatja a dolog természeténél fogva az árut terheli meg.

A vett anyag e mellett igen hosszú ideig van az ő birtokában, mert a faanyag döntésétől az áru eladásáig másfél, sőt két év is eltelik. Egy és ugyanazon anyagban tehát hosszan hever a vállalkozó tőkéje a nélkül, hogy üzlete hasznát látná.

A hosszú idő alatt e mellett még az áruban történ-

*) Kincstári birtokon az eféle bajokon némileg segítve van, mert kisebb épületfa-szükségleteknél árjegyzékszerű áron vásárolhat a nép széldöntött vagy szűrágott anyagot közvetlenül is. Száz koronát meghaladó értékű anyagnál azonban már folyamodvány kapesán kikérendő felsőbb hatósági engedély kell a kiszolgáltatáshoz, mely nem tagadtatik meg akkor, ha kérvényező bélyegjegyes folyamodványához csatolt hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy magán-célokra és nem kereskedelmi érdekből kíván faanyagokat vásárolni. *Szerző.*

hető bármiféle kár is őt terheli. Nagy ekként a vállalkozó kockáztatja is, mely körülmény az oly gyakran elmaradhatatlan károsodások kapcsán szintén csak a kereskedelmi anyag áregységének emeléséhez vezet.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az ilyen vállalat, mely erdőgazdasági munkát, anyagszállítást, sőt fűrészipart is üz, a vállalatában aránytalanul nagyobb személyzetet kénytelen tartani, mely olyan munkát végez, minőt a kész állapotban való értékesítésnél az erdőbirtokosnak ugy is meglévő személyzete majdnem költség nélkül és jóval nagyobb szakértelemmel teljesíthetne.

Mindehhez járul még az a körülmény is, hogy a mig ott, a hol a szállítóeszközök fejlettek, s ennek kapcsán a kész állapotban való értékesítés szokásossá vált, az építő nagy iparosok, de főleg a városokban faanyagáru raktárrakkal rendelkező kereskedők is közvetlenül az erdőbirtokostól vásárolják anyagszükségletüket, addig a mi körülményeink között ilyenek a faanyagokat a vállalkozóktól veszik, mely közvetítő szerep, s az árunak többszöri raktározása annak áregységére nagy befolyással van.

A fakeskedelem tehát ilyen körülmények között nem alakulhat ki a maga egészséges formájában s nem gördítheti el maga elől azokat a nehézségeket sem, melyek a szabadabb mozgás, az üzleti kérdések könnyed és akadálytalan lebonyolítása érdekében kívánatosak.

Közvetlenül a *vállalkozó fakeskedő érdekeit* a most vázoltakon kívül még egyéb tekintetek is érintik. Az a körülmény ugyanis, hogy több évi fatermés vételére egyszerre tesz ajánlatot a vállalkozó, a faárak hanyatlása esetén nagyarányu veszteséggel sújthatja őt, mig a kereskedelmi áregységek emelkedésével az erdőbirtokos károsul.

Az a körülmény pedig, hogy az erdők feltáratlansága

folytán az anyagkihozás és az erdei szállítás, valamint a járhatatlan rossz közutak miatt az anyagnak a vasutakig, vagy a tutajozható vizekig való fuvarozása nagyobbára csak télen, fagyott uton, a havon eszközölhető, nem nyújt minden esetben biztos alapot ahhoz, hogy a vállalkozó nagyobbarányu kereskedelmi kötésekre vállalkozzék, határidőhöz kötött szállítási kötelezettséget vállalhasson. Enyhe téli időjárás esetén az erdei völgyekben reked a fa, s a kereskedő elvállalt kötelezettségeinek eleget nem tehet.

Ez az eset ugyan már nem csupán a most taglalt faeladási módok hibája, de mert hitem szerint ezeket az értékesítési eljárásokat éppen az ily körülmények kényszere, az erdők feltáratlansága teremtette, azt, mint a faeladási módokkal kapcsolatos hátrányt, itt említés nélkül nem hagyhattam.

Arra nézve végül, hogy a most taglalt faértékesítési módok az erdőjövedelmet nagymértékben befolyásolják, a legközelebb fogok részletesen kitérni, hogy ezuton is bizonyít-sam az okszerű erdei szállítóeszközöknek a fatermés értékesítésére való kiváló befolyását.

A magyar korona országainak gyári faipara az 1898. évben.

Ismerteti: *Schmidt Károly*, m. kir. erdőtanácsos.

(Befejezés.)

Bot-, fadiszmü-, író- és rajzser-, faszijkorong-, faszerszám- és gyermekjátékszer-gyártás.

I. A gyárak száma és azok általános viszonyai.

Az 1898. évi összeírás szerint van hazánkban 8 *botgyár* és pedig 1 Nádason Arad vm., 2 Esztergomban, 1 Alsó-Veszteniczken Nyitra vm., 1 Vágújhelyen Nyitra vm., 1 Zay-Ugrócson, Trencsén vm., 1 Samoboron Zágráb vm., és 1 Károlyvárosban. 5 *fadiszmü-*

gyár és pedig 1 Maluzsinán Liptó vm., 1 Lipótváron Nyitra vm. 1 Bártfán Sáros vm., 1 Illaván Trencsén vm. és 1 Predméren Trencsén vm. 1 *rajz- és írószergyár* Visegrádon Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1 *faszijkoronggyár* Budapesten, 1 *faszerszámgyár* Budapesten és 3 *gyermekjátékszergyár* és pedig 1 Maros-Vásárhelyt, 1 Chvojniczán Nyitra vm. és 1 Bártfán.

Az egyes előállított iparcikkek csekély értéke és mennyisége folytán ezt az egészben 19 vállalatot egy fejezetben tárgyaljuk.

A felsorolt üzemek felállításánál lényeges kellék, hogy az olcsó munkáskéz rendelkezésre álljon. Látjuk ezt első sorban a botgyáraknál, de befolyással bír ez a fadiszmű- és gyermekjátékszergyártásnál is. A fadiszműáru-gyárak közül azok, a melyek az ország nyugati részén létesültek, Ausztriából bevándorolt iparosok kezében vannak, a kik a lipótvári és az illavai fegyintézetekben olcsó és meglehetősen állandó munkaerőre tehettek szert. A rajz- és írószer, valamint a faszijkorong és faszerszámgyárak elhelyezésénél pedig inkább az értékesítés üzleti követelményeire voltak tekintettel, a melyek ezen üzemeket a fővárosba vagy annak közeli-ébe utalták.

A megjelölt üzemek közül a legrégebbi a zay-ugróci gróf Zay-féle botgyár, amely üzemét 1869-ben kezdte meg, a többiek mind újabban és pedig több mint felerészben a 90-es években keletkeztek. A vállalatok mind magánosok kezében vannak.

II. A gyárak berendezése.

Az itt tárgyalt gyáraknál aránylag a faipar többi ágaihoz képest kisebb motorikus erőszükségletet találunk, miután a gyártás, nagy munkamennyiséget nem igényel, azonkívül a finom botgyártás fafaragás és játékszerkészítésnél a kézimunkának igen nagy szerepe van. Motorikus erő felett 13 üzem és pedig 5 botgyár, 3 fadiszműáru-gyár, 2 gyermekjátékszer-gyár, az író- és rajzszergyár, a faszijkorong- és a szerszámgyár rendelkezett. Aránylag legtöbb volt a motor a gyermekjátékszer-, legkevesebb a fadiszműáru-gyáraknál. Gőzüzemű volt 7 telep, vizerővel dolgozott 4, gázmotorral kettő.

A 7 gőzüzemes telepen egészben 254 m² fűtőfelületű kazánt használtak. Használatban volt 10 drb együttvéve 308 lóerejű gőzgép és pedig 1 lokomobil, 1 motor és 8 stabilgőzgép. A botgyá-

rakra jutott ebből 5 gőzgép 144 lóerővel, a fadiszmüáru-gyárakra 3 gép 75 lóerővel, a gyermekjátékszer-gyárakra 2 gép 89 lóerővel. A vízmotorok száma 7 volt és pedig 1 turbina 18 és 6 vízi-kerék 178 lóerővel. Gázmotort csak a 2 budapesti telep használt 5 illetőleg 15 lóerő munkabírással.

A 19 ipartelep együttes erőbírása eszerint 524 lóerőt tett ki. A gyárak munkagépei és egyéb berendezési tárgyai a következő összeállításból tűnnek ki:

Keretfűrész volt 10, körfűrész 88, szalagfűrész 27, kanyarítófűrész 6, marógép 45, különféle gyalugép 70, fafurógép 22, vésőgép 15, facsiszológép 60, fémcsiszológép 1, sajtó 9, faeszterga 133, gyalupad 158 stb.

III. A gyárak termelése.

Tüzelőanyagból a kimutatott fogyasztás 2490 m³ tűzifa, 3302 m³ hulladékfa és fűrészpor, 7466 q. kőszén, 68 q. faszén és 36,000 m³ világító gáz volt. A kőszén több mint felerészben osztrák és németországi eredetű volt.

A feldolgozott *nyersfa* anyagmennyiség aránylag nem nagy volt, miután a faanyag tulnyomólag már mint többé-kevésbé feldolgozott félgyártmány kerül az itt tárgyalt gyárakba. Aránylag legtöbb nyersanyagot és pedig bükkfát a botgyárak használták fel, a fadiszmüáru-gyártásnál a bükkfán kívül luczfenyő-, éger-, juhar-, hárs- és diófát, a gyermekjátékszergyártásnál pedig ezenkívül még körte-, gyertyán-, nyár-, cseresznye-, olaj- és czédrusfát, azonkívül még spanyolnádat és czirokszalmát is használnak.

A gyárak bemondása szerint felhasznált faanyagot a következő összeállításból látjuk:

bükkfa	---	---	---	---	6414 m ³	magyarországi beszerzés
luczfenyőfa	---	---	---	---	487	" " "
jegenyefenyőfa	---	---	---	---	646	" " "
juharfa	---	---	---	---	56	" " "
égerfa	---	---	---	---	41	" " "
hársfa	---	---	---	---	49	" " "
diófa	---	---	---	---	22	" " "
körtefa	---	---	---	---	100	" " "
gyertyánfa	---	---	---	---	160	" " "

nyárfa	40 m ³	magyarországi beszerzés
cseresznyefa	10 "	"
czédrusfa	10 "	külföldi
olajfa	3 "	"
spanyolnád	250 kg.	"
czirokszalma	100 "	"

A felhasznált *félgyártmányokat* illetőleg utalhatunk a következő táblázatban foglaltakra:

A felhasznált félgyártmány megnevezése	mennyiségi egysége	összes mennyisége	Ebből beszerezett	
			Magyarországon	Külföldön
Bükkfapalló	m ³	72	72	—
Körte és egyéb gyümölcsfapalló	"	100	100	—
Hársfapalló	"	10	10	—
Juharfa-palló	"	150	150	—
Luczfenyő-deszka	"	1,280	1,280	—
Jegenyefenyő-deszka	"	100	100	—
Bükkfa-deszka	"	60	60	—
Hársfa-deszka	"	48	48	—
Égerfa-deszka	"	12	12	—
Tölgyfa-deszka	"	16	16	—
Borítólemez különféle fából	m ³	2,400	—	2,400
Erdei botok	db	1.020,000	1.020,000	—
Somfa-botok	"	299,000	259,000	40,000
Mogyorófa-botok	"	452,000	452,000	—
Szelidgesztenyefa-botok	"	750,000	750,000	—
Kórisfa-botok	"	22,000	22,000	—
Jeneszter-botok	"	108,000	—	108,000
Meggyfa-botok	"	350,000	350,000	—
Vegyesfajta botok	"	75,000	75,000	—
Meggyfa-kampó	"	16,000	—	16,000
Mogyorófa-kampó	"	80,000	80,000	—
Szelidgesztenyefa-kampó	"	20,000	20,000	—
Somfa-kampó	"	60,000	60,000	—
Somfabotok-fogantyúval	"	30,000	30,000	—
Mogyorófabotok-fogantyúval	"	20,000	20,000	—

A közölt adatok kiegészítésében megjegyzendő, hogy a luczfenyődeszka túlnyomólag ládakészítéshez használtatott, továbbá pedig, hogy az illető gyár közlése szerint a somfabotanyag kimutatott részét kivételesen azért hozatta Ausztriából, mert arra azon-

nal szüksége volt. A jenezster botanyag Angliából hozatott be, mert az a kívánt minőségben csak ott kapható, a meggyfakampó pedig azért hozatott be Ausztriából, mert ott olcsóbban lehetett beszerezni.

Az itt tárgyalt 19 gyár évi termelésének értéke 1.418,444 koronát, telepenként tehát kerek átlagban 75.000 K.-t tett ki, a miből kitűnik, hogy a telepek, valamint általában az itt tárgyalt iparágak is a kisebbek közé tartoznak.

Megjegyzésével annak, hogy a termelés darabszám szerinti mennyiségére az itt ismertetett könyvben csak a botgyártást illetőleg találunk adatokat, az egyes cikkek termelésének és azok kivitelének mérvét, valamint a termelés és a kivitel % arányát a következő adatokból vehetjük ki:

A cikkek meg- nevezése	a termelés			a kivitel	
	mennyisége darab	értéke korona	össz- term. %	értéke korona	a termel. % -ában
1. Botgyártás:					
Kész sétatbotok	249,200	88,600	6·25	88,475	99·86
Kész ernyőbotok	1.600,000	540,941	38·14	538,111	99·47
Félkész botok és fogantyúk	6·910,000	237,897	16·77	233,443	98·13
Pipaszárak	360,000	20,000	1·41	20,000	100·00
Összesen	9.119.200	887,438	62·57	880,029	99·17
2. Faldizsmügyártás:					
Aranyozott rálaléczek	—	94,000	6·63	46,000	48·94
Aranyozott rámák	—	33,000	2·32	—	—
Fényezett rálaléczek és diszmübutorok	—	10,000	0·70	—	—
Templomberendezés és színházi diszletek	—	24,000	1·69	1,000	4·17
Aranyozott konzoltükrök és asztalok	—	136,400	9·62	103,400	75·80
Összesen	—	297,400	20·96	150,400	50·57
3. Író- és rajzszerkek	—	60,600	4·27	13,000	21·45
4. Faszijkorongok	—	80,228	5·66	34,944	43·25
5. Faszerszámok	—	39,980	2·82	9,280	23·24
6. Gyermekjátékszerkek	—	52,798	3·72	17,577	33·30

A mint látjuk, a botgyártás valamennyi termelés között első helyen áll és igen nagy kivitel van ez áruból. Ha valamit sajnálnunk kell ennél az iparágnál, az az, hogy igen nagymennyiségű botárut nem teljesen kikészített, hanem csak félkész állapotban visznek ki a külföldre és így a feldolgozással járó haszon, — a mi pedig a nyers, illetve félkészárúnak legalább 3—4-szerese — teljesen elvész reánk nézve. A botárú kivitelnél nagyrészt külföldi

közvetítők szerepelnek. A fent közölt adatok kiegészítésekép megemlíthető, hogy a külkereskedelmi statisztikában foglalt adatok szerint meggyfaszárakból, nyers és félig kész erdei botokból, nap- és esernyőbotokból kivitelünk 1898-ban egészben 1.108,892 korona értékű volt.

A többi czikkeket illetőleg — a melyekről a gyermekjátékszereket kivéve a statisztika nem emlékezik meg — megemlítendő, hogy aranyozott konzoltükrökből és asztalokból Nagy-Britannia és a Balkán-államokba, író- és rajzszerek, faszíjkorongok és faszerszámokból pedig szintén a Balkán-államokba volt kivitel.

Az itt tárgyalt faárúk termelése az aránylag nagy kivitel daczára nem képes az ország szükségletét fedezni. Így például az ernyőbotoknál a statisztika 56,700 K. értékű behozatalt tüntet fel. Még rosszabbul vagyunk a gyermekjátékszereknél, a melyekből főleg Angliába és Franciaországba van kivitelünk. Ezeknél az áruforgalmi statisztika (machée- és fajtékszerekből) 67,300 K. értékű kivitel ellenében 1.587,500 K. értékű behozatalt tüntet fel. Ezen iparág fejlesztése ép ezért nálunk igen szükségesnek mutatkozik.

Nem hagyható említés nélkül végül az sem, hogy nagykereskedőink az itt említett czikkek raktáron való tartásával alig foglalkoznak, úgy, hogy kiskereskedőink sokszor nem tudva hazai czimeket, bécsi nagykereskedőkhöz fordulnak, miáltal mellőzhető behozatalt teremtenek, másrészt pedig gyárainkat is a kivitel felé terelik. Ezen visszasság mielőbbi megszüntetése ép ezért igen kívánatos.

Egyéb faárúk gyártása.

I. A gyáarak száma és azok általános viszonyai.

Az itt tárgyalt telepek különböző jellegű iparcikkeket gyártanak. 13 gyári jellegű ipartelep van itt egybefoglalva és pedig: 4 fagyapotgyár, ezek közül 1 Kokován, Gömörvm., 1 Kis-Palugyán, Liptó vm., 2 Liptóújvárt, azonkívül 1 fagyapot- és cserkéregzuzógyár Rahón Máramaros vm., 1 cserkéregtörő-gyár Berzenczén, Somogy vm., 2 gyujtószálka-gyár, ezek közül 1 Liptó-Szt-Mihályon és 1 Rózsahegyén, 1 mogyorófasörtisztító-háncs és hordódugógyár Alsó-Hraboniczán, Bereg vm., 1 redőnygyár Budapesten, 1 láda-

gyár Budapesten és végül a két horvátországi ipartelep: 1 kefe-famosógép- és hordódugó-gyár Kőrösön, Belovár-Kőrös vm. és 1 fa-áru gyár Vrbovskon, Modrus-Fiume vm.

Ezek a gyárak, a Budapesten levő 2 gyárat kivéve, mind olyan vidéken létesültek, a hol az üzemükhöz szükséges fa megfelelő mennyiségben áll rendelkezésre. Az üzemek mind újabb időben keletkeztek. Láda-, kefégyártás, gyujtószálkagyártás, cserhéljörlés kisiparszerüleg hazánkban már régebb ideje üzettek, a gyártelepek azonban mind újabb keletűek, egyes telepek közülök eredetileg kis ipartelepek voltak és csak a legújabb időkben alakultak át gyári telepekké. A felsorolt telepek mindannyian magánosok birtokában és kezelésében voltak.

II. A gyárak berendezése.

Az említett 13 gyártelep közül 1 kézi, 12 pedig géphajtóerőre volt berendezve, utóbbiak együttes motor ereje 588 lóerőt tett, a melyből $314 = 53.4\%$ a gőzerőre, $274 = 46.6\%$ pedig a vizerőre jutott. A gőzerejű hajtógépek táplálására 8 gőzkazán szolgált $435 m^2$ együttes fűtési felülettel, a gőzgépek lóerejét 8 gőzmotor, és pedig 5 stabil gőzgép és 3 lokomobil szolgáltatta, míg a vizerő 8 vizikerék és 1 turbina közvetítésével szolgált a gyártás céljaira; a vizikerekre együttesen 256, a turbinára 18 lóerő jutott; a gőzgépek lóerő átlaga 39.2 , a vizierejű hajtógépeké 30.4 , az összes motorok átlaga pedig 34.6 lóerő.

A legfontosabb munkagépek és azok száma a következő összeállításhól vehető ki :

keretfűrész	---	---	---	---	4	csapvágó fogazógép	---	---	---	1
kőrfűrész	---	---	---	---	38	hordókészítő-gép	---	---	---	6
szalagfűrész	---	---	---	---	7	*kapocsszegcseles-gép	---	---	---	3
fagyalugép	---	---	---	---	37	*drótfüzőgép	---	---	---	3
*famarógép	---	---	---	---	6	sajtológép	---	---	---	10
faeszterga	---	---	---	---	10	csertörő- és őrlőgép	---	---	---	4
fafurógép	---	---	---	---	23	*gyujtószáлка taszító-gép	---	---	---	9
szelő- és hasító-gép	---	---	---	---	7	gyujtószáلكatisztító-gép	---	---	---	11
borító lemez (furnir) gép	---	---	---	---	1	gyujtószáлка rendező-gép	---	---	---	2

összesen 182

ezek közül volt 56 magyarországi, 56 ausztriai, 64 németországi,

5 angolországi és 1 észak-amerikai Egyesült-Államokbeli beszerzés (utóbbi szivarládák gyártásához használt lemezhasító-gép). A kör-fűrészek, szalagfűrészek, faesztergák, furnirollók és sajtolók, csapvágó- és fogazó-gépek egyrészét az egyes gyárak maguk szerkesztették és készítették. A *-gal jelölt gépek mindannyian külföldről kerültek be.

III. A gyárak termelése.

Tüzelőanyag felhasználtatott 13,055 m³ hulladékfa, 1200 m³ tűzifa és 260 q. kőszén. A hulladékfa és kőszén kis része ausztriai eredetű volt.

Gyártási czélokra feldolgoztatott :

luczfenyőfa	---	---	---	15,480 m ³	ebből 1600 m ³ Ausztriából
jegenyefenyőfa	---	---	---	5,100 "	kizárólag hazai anyag
bükkfa	---	---	---	16,700 "	" " "
diófa	---	---	---	211 "	" " "
égerfa	---	---	---	2,660 "	" " "
mogyorófa	---	---	---	2,492 "	" " "
nyárfa	---	---	---	425 "	" " "
fűzfa	---	---	---	15 "	" " "
juharfa	---	---	---	19 "	" " "
hársfa	---	---	---	18 "	" " "
tölgyfa	---	---	---	40,005 "	" " "
cedrelafa	---	---	---	1,000 "	az ész.-am. Egy.-Államokból
luczfenyődeszka	---	---	---	510 "	ebből 10 m ³ Ausztriából
erdei fenyődeszka	---	---	---	18 "	kizárólag hazai anyag
tölgydeszka	---	---	---	4 "	" " "
luczfenyőredőny és zsalufa	---	---	---	220,000 m	" osztrák "
vagyis egészben	---	---	---	84,657 "	nyersfa és deszkaanyag, a melyből 82,047 m ³ = 96% hazai származásu volt.

A faárugyáraink által előállított iparcikkék mennyiség és érték szerint részletezve, valamint az eladási mennyiség és országok megkülönböztetésével a következő táblázatba vannak foglalva :

Az előállított iparczkk megnevezése	mennyiségi egysége	mennyisége	értéke	Ebből eladatott						
				Magyar- országon	Ausz- triába	Német- ország- ba	Olasz- országba	Orosz- ország- ba	Balkán állá- mokba	Külföldre összesen
				k o r o n a é r t é k e n						
Bükkfadonga	m ³	884	26,514	—	—	—	26,514	—	—	26,514
Lucezfenő fűrészáru	„	1,254	50,141	24,000	—	—	26,141	—	—	26,141
Bükkfapalló	„	224	6,732	—	—	—	6,732	—	—	6,732
Bükkfadeszka	„	3,943	118,348	—	—	—	118,348	—	—	118,348
Juharfapalló	„	270	16,219	—	—	—	12,219	—	4,000	16,219
Diófapalló	„	263	15,846	—	—	—	15,846	—	—	15,846
Lemezek tavoletti különf. fából	—	—	32,824	16,000	16,824	—	—	—	—	16,824
Sziviariáda bükkfából	—	—	185,285	—	—	—	185,285	—	—	185,285
„ égerfából	—	—	101,806	48,350	41,018	—	—	—	12,438	53,456
„ cedrelafából	—	—	26,812	—	—	—	—	—	—	—
Árumintadoboz	—	—	9,357	6,800	2,557	—	—	—	—	2,557
Kocsikenőcs doboz	—	—	31,450	20,000	6,000	—	5,450	—	—	11,450
Párkányléc	—	—	60,220	30,000	20,000	—	10,22	—	—	30,220
Tálalótálca fából	—	—	4,992	—	4,992	—	—	—	—	4,992
Félkész bot	drb	40,000	6,000	—	6,000	—	—	—	—	6,000
Kefefa bükkfából	—	—	40,000	20,000	20,000	—	—	—	—	20,000
Hordódugó fenyőfából	drb	3,300,000	30,664	17,237	10,783	—	—	—	2,644	13,427
Mosódeszka	„	1,000	2,000	2,000	—	—	—	—	—	—
Faredőny fölszerelve	„	10,000	100,000	100,000	—	—	—	—	—	—
Fölhuzós zsalu	„	4,000	120,000	120,000	—	—	—	—	—	—
Vászonredőny	„	10,000	60,000	60,000	—	—	—	—	—	—
Csomagoló forgács (fagyapot)	q	32,000	193,280	65,115	19,309	5,700	—	103156	—	128,165
Ecetforgács	„	1,100	9,900	9,900	—	—	—	—	—	—
Mogyoróforgács (sörderítő)	„	1,200	14,400	2,640	2,640	9,120	—	—	—	11,760
Gyujtószálla	drb	6,500,000	61,600	55,641	5,959	—	—	—	—	5,959
Tölgycserháj őrlve	q	10,000	70,000	4,900	22,500	40,150	—	—	2,450	65,100
Lucezserháj törve	„	6,700	40,000	40,000	—	—	—	—	—	—
Cserfadorong tűzfa	ürm ³	35,000	105,000	105,000	—	—	—	—	—	—
Árulóda	—	—	160,000	160,000	—	—	—	—	—	—
Összesen	—	—	1,698,760	933,765	178582	54,970	406,755	103156	21,532	764,995

A fenti adatokból kivehetőleg az itt tárgyalt 13 gyártelep 29-féle iparczikket állított elő 1.698,760 K. értékben, a melyből a magyarországi 11 gyárra 924,844 K. = 54·4⁰%, a társországek két gyárára pedig 773,916 K. = 45·6⁰% esett, jeléül annak, hogy a társországi két faárugyár az anyaországiaknál jóval nagyobb üzemü ipartelep. Igazolja ezt egyébként a gyárak átlagos termelésének értéke is, a mely Magyarországon egy gyárra esőleg 87,076, Horvát-Szlavonországban pedig 386,958 K-t tett ki.

Az egyes iparczikkeket véve, azt találjuk, hogy 100,000 K. vagy ezt meghaladó értékben 8, 50—100 ezer K. értékben 5, 20—50 ezer K. értékben 7, és ezen aluli értékben 9 iparczikk szerepel. Kivitel tárgyát 20 iparczikk képezte, 9 ellenben kizárólag belföldön nyert elhelyezést. Örvendetes jelenség a redőnygyártás meghonosulása, minekfolytán az esslingeni redőnyök behozatala jelentékenyen alább szállott.

Az elhelyezés mérvét tekintve, a belföldi eladásra 54·97⁰%, a külföldre pedig 45·03⁰% esik. A külföldi kivitelből a legjelentékenyebb rész 23·94⁰%-al Olaszországra jut, Ausztriára utána következőleg pedig 10·51⁰%. Az Olaszország felé irányuló kivitel leginkább a Fiuméhez közel levő vrbovskói faárugyár javára esik, különösebben bükkdeszka és bükkfa-szivarláda vitetett ki nagyobb mennyiségben.

Nádszövet-, szalmahüvely- és czirokseprőgyártás, kosárfonás.

I. A gyárak száma és azok általános viszonyai.

Az itt tárgyalt iparágak közül szoros értelemben véve fát-feldolgozó iparágnek tulajdonkép csak a kosárfonás és részben még a nyeleket s egyéb fát igénylő seprőgyártás nevezhető, rokontermészetüknél fogva azonban ezek az iparágak, a mennyiben nem házi és kisipari, hanem gyári jellegűek, szintén be vannak véve az ismertetés keretébe.

Az 1898. évi összeírás szerint van: nádszövetgyár 1 Pozsonyban, 1 Fertő-Szt-Miklóson, Sopron vm., 1 nádszövet- és szalmahüvelygyár Nagy-Kanizsán, 2 szalmahüvelygyár Váczott, 4 kosárfonó-telep és pedig 1 Nagy-Enyeden, Alsó-Fehér vm., 1 Apatinban, Bács-Bodrog vm., 1 Bucsán, Bihar vm. és 1 Podolinban, Szepes vm. 1 czirokseprő- és kefégyár Orosházán, Békés vm. 1 czirokseprő-

és surolókefe-gyár Győrött, 1 czirokseprő-gyár Nagy-Teremián, Torontál vm. és 1 rizsszalmagyár Kassán.

II. A gyárak berendezése.

Az itt tárgyalt ipartelepek készítményeinek előállítása oly egyszerű, hogy csak igen kevés helyen volt motorikus erő igénybe véve. A kosárfonótelepek mind kézierővel dolgoztak. A kosárfonótelepeken 5 kézzelhajtott vesszőhasító-gép, 10 gyalugép, 1 kombinált hasító- és gyalugép, 65 fonópad és 65 fonóbak, 3 gyalupad, 1 kézfuró, 199 drb különböző kéziszerszám lett összeírva.

A czirokseprő- és surolókefegyárak 4 czirokmagszedő-géppel, 1 cziroksajtóval, 4 faesztergapaddal nyélkészítéshez, 45 kézisepőkötő-géppel, 72 varrókészülékkel és géppel, 5 kénező, illetve fehéritő kemenczével, 9 seprővágóval és 3 kefevágó-készülékkel voltak ellátva.

III. A gyárak termelése.

Az itt felsorolt telepek legnagyobb része motorikus erőt nem használt és így a tüzelőanyagfogyasztásuk is jelentéktelen volt. Az 1898-iki összeírás 900 q. osztrák-sziléziai kőszén és 50 q. benzint jegyzett fel.

Nyersanyagok és félgyártmányokból a főbb anyagokat véve, felhasználtatott 20,500 q. nád, 13,140 q. rozsszalma, 2160 q. héjazatlan fűzfavessző, 2800 q. fehéritett fűzfavessző, 1910 q. spanyolnád, 9800 q. czirokszalma, 870,000 drb seprűnyél, 55,000 db kefe, 422 m³ különféle karó- és léczanyag.

Az előállított iparcikkekre a nádszövetet és szalmaárut mérve, álljanak itt a következő adatok:

Termeltetett:	mennyiségi egység	mennyiség	érték korona	ebből eladatott Magyarorsz. külf.
Különböző kosáráru...	—	—	445,520	77·7% 22·3
czirokseprő ...	drb	1.370,000	443,000	56·4 „ 43 6
gyökérsurlókefe ...	„	55,000	11,000	100 „ —

A külföldi kivitel tulnyomó részben Ausztriába, kismértékben Németországba és a Balkán-államokba történt.

Az itt tárgyalt iparágak között legjobb fejlődést a kosárkötő-ipar mutatott.

Fatelítés.

I. A gyárak száma és azok általános viszonyai.

1898-ban 5 fatelítő-telep volt üzemben és pedig a m. kir. államvasutak 3 telepe, ezek közül 1 Nagyváradon, 1 Perecsenyben, Ung vm., 1 Novskán, Pozsega vm., továbbá a m. kir. posta és táviró kincstár telepe Breznóbányán, Zólyom vm. és végül Rütgers Guido fatelítő-telepe Nagykanizsán. Utóbbi vállalat a déli vasut talpfaszükségletét impregnálta.

II. A gyárak berendezése.

Az öt telepnél üzemben volt 12 gőzkazán 355 m² fűtőfelülettel. 11 kazán motorikus és gőzölési, 1 pedig kizárólag gőzölési czélokra szolgált, továbbá 10 gőzgép 125 lóerővel, 15—46 lóerő határok között. A gőzgépek közül volt 3 stabil, 7 mobil.

Telítésre használtatott cizinkklorid és kreosottartalmu kátrányolaj a talpfakhoz a többé-kevésbé módosított Burnett-féle eljárás alkalmazásával, és rézgalicz a táviró-póznák telítéséhez, a Boncherie-féle eljárás szerint. Utóbbinál a berendezés 2 nyomó-szivattyuból, folyadéktartányból és csővezetékéből állott, míg előbbieknél volt 10 telítő-kazán, 45 csille, 5 vízszivattyu, 4 vacuum- és 4 nyomó-szivattyu, 8 folyadéktartó, 21 kátrányolajkazán, 1 előmelegítő, 1 kopácsoló- és 1 talpfafuró-gép.

III. A gyárak termelése.

Az üzemek 14,736 q. kőszénét fogyasztottak.

Bükkfalpa 538,444, erdei fenyőtalpa 39,016 és tölgytalpa 98,447 drb került telítés alá, azonkívül telítettek 1898-ban 8020 db luczfenyő táviró-póznát és 7 m³ erdei fenyődeszkat.

A telített faanyag értéke egészben 1.418,664 K. t, ebből a faanyag beszerzési értéke 1.123,106 K. t, a telítés értéke 295,558 koronát tett ki.

A külföld erdőrendezési eljárásai.

Irta: *Bund Károly.*

(Folytatás.)

VI. Ausztria.

I. Gazdasági beosztás.

Az erdőgondnokságok egy vagy több üzemosztályból állanak; az üzemosztályok lényegére és alakításuk kritériumaira nézve azonban az erdőrendezésre vonatkozólag a legutóbbi 30 év alatt kiadott utasításokban eltérő felfogások nyilvánulnak, mintegy az üzemosztály fogalmának történelmi fejlődését jelezve.

Az itt tárgyalt időszak elején az üzemosztályok alakításánál a következő szempontok voltak mérvadók: a fa kiszállításának és értékesítésének eltérő iránya, eltérő üzemmód, vágásnem (tarvágás, száalálás, fokozatos felújító vágás), jogi természetű okok (szolgalmak, véderdők), eltérő vágásforduló és a fanemekben mutatkozó nagy különbségek.

Az üzemosztály a legújabb időkig a hozamszolgáltatás tekintetében teljesen önálló terület volt, tehát a tartamosság az üzemosztály keretén belül feltétlenül gazdasági cél volt. Sőt eleinte az üzemosztályon belül teljes vágássorozatokat alkottak, a melyek arra lettek volna hivatva, hogy még kisebb területen biztosítsák az üzem tartamosságát. Ausztriából származtak a teljes vágássorozatok hozzánk, míg azonban a hivatalos utasítás és a gyakorlat nálunk mereven ragaszkodik hozzájuk, addig Ausztriában csakhamar mellőzték e nehézkes elemét a gazdasági beosztásnak és az üzemosztályon belül számos csonka vágássorban osztották szét a főhasználatokat.

A teljes vágássorozatok mellőzése az az első módosulás, a mely az üzemosztály fogalmát már önmagában egységesebbé, tágabbá tette.

Az üzemosztályalakítás fennjelzett feltételei közül első sorban a vágásnemekre vonatkozólag kellett erdőtenyésztési és más szempontokból engedményeket tenni. Hogy az üzemosztályok célszerűen kikerekített területtel bírjanak, oly kisebb területek, melyek az üzemosztály állabjainak zömétől eltérő vágásnemben voltak kihasználандók, nem választattak külön, hanem az üzemosztály keretén belül maradhattak. Így pl. a száaláló erdőben arra alkal-

mas területek tarra voltak vághatók és viszont. A gyakorlat azonban az ekként már némileg tágitott kereteket is csakhamar átlépte és a belterjesebben kezelt erdőgondnokságokban egy és ugyanazon üzemosztályon belül a legkülönbélebb vágásnemekkel találkozunk.

A mult évben megjelent új utasítás ezt a tényállást elfogadja, a mennyiben kimondja, hogy a vágásnemek különböző volta csak akkor lehet ok külön üzemosztályok alakítására, ha a vágásnem nagy, összefüggő területen tér el egymástól. Leginkább még akkor van ok külön üzemosztály képzésére, ha jelentékeny területen kell szálaló használatot folytatni. Ez esetben ugyanis a szálalt területek hozamát valószínűleg más alapon kell kiszámítani, mint a vágásos gazdaság alatt álló többi területét.

Az 1893. évben kiadott utasítás a fanemek eltérését egymagában már nem említi mint okot arra, hogy külön üzemosztály alkottassék. Erre csak akkor kerül a sor, ha a fanemmel egyuttal a vágásforduló is változik. Az 1902. évi utasítás pedig éppenséggel elvként állítja föl, hogy az üzemosztályok száma lehetőleg apasztassék.

Szükséges is volt ez, mert a régebbi utasítások alapján ugylátszik e tekintetben tulment az ausztriai erdőrendezés a célszerűség határán. Daczára a nyomasztó szolgálomnak, a melyek sok ausztriai állami és alapítványi erdőt terhelnek és aránylag sok üzemosztály alakítására is adnak okot, mégis kicsinynek találjuk az egy üzemosztályra átlagosan eső területet. Ez ugyanis 547 ha. és ha a véderűket és általában a szálalt erdűket kizárjuk, akkor is csak 877 ha.-ra emelkedik az átlag. Megerősít e nézetemben az a körűlmény, hogy az attergaui erdőgondnokság üzemterve, a melyet a helyszinén tüzetesen tanulmányoztam, az üzemosztályok megjelölésére a betűsört a K betűig foglalja le, holott a természetben mutatkozó állapot az üzemosztályok e sokaságát, a mennyire 3 napi kirándulásom alatt megitélhettem, nem indokolja.

Legnagyobb mértékben az új utasítás következő rendelkezései érintik és módosítják az üzemosztály régi értelmezését és pedig teljesen modern irányban: „Az egyes üzemosztályokon belül a használatok szigorú tartamossága csak akkor szabály, ha azokat faizási szolgálomak erősen terhelik. A hol nincsenek szolgálomak,

avagy a kiszolgáltatandó famennyiség messze mögötte marad az illető üzemosztály hozamának, nem szükséges az üzemosztályon belül mindenáron szigoruan tartamos hozamra törekedni, hanem egy erdőgondnokság több üzemosztályának hozamai kölcsönösen kiegészíthetik egymást. Igen szabálytalan korfokozati viszonyok mellett, vagy túlerett erdők előfordulása esetén megengedhető, hogy *több erdőgondnokság* hozamai egészítsék ki egymást.“

Ezt az idézetet teljesen magunkévá tehetjük. A mai közlekedési viszonyok mellett ritkán van okunk arra törekedni, hogy valamely fafogyasztó piacot vagy ipartelepét állandóan egy és ugyanazon üzemosztályból lássuk el fával, a mikor ezt az erdőbirtok más részéből czélszerűbben tehetnök. Ez teljesen indokoltta teszi, hogy ne erőszakoljuk a teljes korfokozat létesítését az üzemosztályon belül sem, ha ez csak lényeges áldozatokkal lehetséges, hanem keressük a tartamosság kereteit csupán az erdőgondnokságon avagy szükség esetén *több* szomszédos erdőgondnokságon belül.

Ha az előfeltételek a jelen korfokozatban megvannak, mindenestre czélszerű már az üzemosztályban is a tartamos használatra törekedni, enélkül azonban ma már ritkán lehet okunk azt erőszakolni. Több üzemosztály hozamának kombinatív egybevetésénél természetesen megkivántatik, hogy az egybefoglalt üzemosztályok hozamai választékra stb., általában tehát a birtokos szempontjából *értékre*, a fogyasztó szempontjából pedig *használhatóságra* nézve ne nagyon eltérőek legyenek. A sarjerdő dorong-tüzifája nem pótolhatja a szálerdő fenyőépületfáját.

Némi elmélkedésre adhat alkalmat az a szerep, a mely az osztrák utasítás szerint a jogi viszonyoknak jut az üzemosztályok képzésénél és lényegük körülhatárolásánál. Fönn láttuk, hogy a szolgálommal terhelt erdő feltétlenül külön üzemosztályként hasítandó ki, viszont az új utasítás szerint azonban a szigoru tartamosság az ily üzemosztályokban is csak akkor követelmény, ha a szolgálom mértéke megközelíti a terhelt területről tartamosan nyerhető hozamot. Részünkről ebből hajlandók vagyunk azt a következtetést vonni, hogy — egyébként egyenlő viszonyokat (vágásfordulót, üzemmódot) feltételezve — a szolgálommal terhelt erdőrészek külön üzemosztályként való kihatása *belső* jogosultsággal

csak akkor bír, ha kényszerítőleg megkövetelik a szigoruan tartamos használatot, vagyis a midőn a kiszolgáltatandó famennyiség megközelíti a terhelt terület szabályos hozamát. Itt az egy bizonyos területre utalt tartamosság követelménye szabja meg az üzemosztályképzés szükségességét.

Ez esetben ugyanis, nehogy a szolgálmi fát más, eddig szolgálommentes területekről kényszerítettünk kiszolgáltatni, a terhelt erdőrészt önálló hozammal bíró üzemosztálynak *kell* tekinteni, sőt több jogosultsági csoport esetén megannyi üzemosztály alkotása megfontolás tárgyát képezheti. Ha ellenben a jogosultak fajárandósága csak kis része annak a fahozamnak, a mely a terhelt területről nyerhető, akkor ez — nézetem szerint — nemesak a tartamosság tekintetében teszi megengedhetővé az utasításban is kifejezésre jutó szabad felfogást, hanem nincs is *belső* lényegi ok külön üzemosztály alkotására, mert csupán arról kell okvetlenül gondoskodni, hogy a jogosultak a kérdéses területről állandóan kielégíttessenek, a mi azonban akkor is keresztülvihető, ha az valamely nagyobb üzemosztálynak része. El kell azonban ismerni, hogy *külső* czélszerűségi okok a mellett szólnak, hogy ez utóbbi esetben is külön üzemosztályt alakítsunk. A tartamosságnak az utasításban foglalt szabadelvű értelmezése esetén a külön üzemosztályképzés nem jár áldozatokkal, az erdőbirtok viszonyainak áttekintését pedig megkönnyíti, ha a szolgálommal terhelt erdő külön üzemosztálynak vétetik.

Ugyanigy vagyunk a véderdőkkel. Kisebb véderdőterületeket, bármennyire igényeljenek is különleges elbánást, korántsem kell okvetlenül külön üzemosztálynak kihatítani. A hozam értékére nézve ezek a területek többnyire ugys többé-kevésbé különbösek, csekély kiterjedésük vagy minőségük miatt. Különleges kezelésük is többnyire könnyen beilleszthető valamely nagyobb keretbe. Ez esetben leginkább azért alkotunk belőlük mégis külön üzemosztályt, mert az átnézetet könnyíti.

A vágássorokat az osztrák erdőrendezés a gazdasági beosztás egy részének tekinti ugyan, de a helymeghatározásra nem használja fel, vagyis sem betűvel, sem számmal meg nem jelöli azokat. A térképen azonban, az eddig ismertetett eljárásoktól eltérően, a vágássorok mégis külön megjelöltetnek és pedig nyilak

segélyével, a melyek egyuttal a helyes vágássorrendet is jelzik. Régebben, a meddig ugyanis a tagban az osztrák erdőrendezés is fordulószaiki vágásterületet látott, a melynek eltérő korviszonyai nivelálándók, a nyilak helyett a tagokba irt számok jelezték a vágássorrendet és egyuttal azt a fordulószaikat, a melyben az illető tag a czélba vett szabályos állapot eszményképének megfelelően használat alá kerül. Jelenleg a tagban már nem látnak fordulószaiki területet, keretén belül a korkülönbségek gyakran erőszakos eltüntetésére már nem törekszenek feltétlenül.

A vágássorok s ezeken belül a tagok alakításánál, a terep által nyújtott vonalak (éles hegygerinczek, völgyek, vízfolyások, sziklafalak), az uthálózat és mesterséges nyiladékok a helyi viszonyok szerint váltakozva szerepelnek mint osztóvonalak. Igen széles hegyoldalon, ha a fakihozatal lehetősége megvan, több vágássor kerül egymás fölé, az üzem tehát mintegy több emeleten folyik. Általában azt tapasztaltam, hogy Ausztriában a hegységi erdők gazdasági beosztása korántsem alkalmazkodik annyira a terepalakulásokhoz, mint hazánkban. Különösen a vágássorok hosszanti határa, ha a főgerinczekkel párhuzamosan vonul, a mellékgerinczeket és völgyeket egyenes mesterséges válaszvonalaként át szokta szelni. A vágássorok szaporítása, s gyakran helyes irányban való elhelyezésük is ezt így kívánja, lehetségessé pedig a fának utakon való kiszállítása teszi. Nem mindenütt állandóak ezek az utak, sok helyen csak az egyszerű vontató ut jellegével bírnak s mégis nagyban függetlenné teszik az üzemet a terepalakulástól. A szabad eregetésnél és csusztatásnál a vágást czélszerűen úgy tűzzük ki, hogy a fa saját termelési területén jusson le a völgybe. A hol az utak a hegyoldalakra is felkanyarodnak, a fa csakis a legközelebbi vontató utig halad a vágásterületen, azután ez az ut szállítja tovább. Ez kétségkívül azt eredményezi, hogy az üzem nem annyira rabja a terepalakulás részleteinek, mint máskülönben.

A jövőre vonatkozólag az új utasítás azt a figyelemreméltó rendelkezést tartalmazza, hogy ott, a hol a vágássorok válaszvonalai nem terveztetnek a hegygerinczekeken és völgyeken, vagy már létező kocsiuton, ott irányuk úgy választandó meg, hogy azon az utépités lehetősége meglegyen. Az eddigi, helyenkint kissé mereven egyenes válaszvonalak helyébe tehát előreláthatólag inkább

a rétegvonalakhoz (isohypsákhoz) közelebbeső vágássorhatárok lesznek képzendők, a hol ezzel nem létesülnek oly kiszögellések, a melyek a szélkároknak támadási pontul szolgálhatnak.

(Vége következik.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi rendes közgyűlését december hó 20-án, délelőtt 11 órakor Budapesten, az egyesület helyiségeiben (V., Alkotmány-utca 6 sz. II. emelet) tartja meg a következő tárgysorozattal:

1. Jelentés az egyesület működéséről a múlt évi közgyűlés óta.

2. Tíz választmányi tag választása. Az alapszabályok értelmében a választmányból kilépnek, de abba újból beválaszthatók: *Almásy* Andor, *Csupor* István, *Imecs* Béla, *Khuen Héderváry* Károly gróf, *Laitner* Elek, *Rónay* Antal, *Tomcsányi* Gyula. A hátralevő három választmányi tag helye halálozás, illetőleg lemondás által jött üresedésbe.

3. Jelentés az 1902. évi számadások megvizsgálásáról és az 1904. évi költségvetésre vonatkozó javaslat.

4. Jelentés a Deák Ferencz-alapítvány kamataiból kiírt pályázatok eredményéről és javaslat az alapítvány 1904. évi kamatainak felhasználására nézve.

5. Indítvány a jövő évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

6. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Az ily indítványok a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak írásban bejelentendők.)

Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület összes tagjait és az erdőgazdaság iránt érdeklődő közön-

séget felkérni, hogy ezen közgyűlésünkön minél számszerűbben megjelenni és tanácskozásainkban résztvenni sziveskedjenek.

Budapesten, 1903. október hó 10-én.

*Az Országos Erdészeti Egyesület
elnöksége.*

Ezzel a meghívóval kapcsolatosan van szerencsénk a t. tagtársakat értesíteni, hogy a mennyiben más alapon vasuti menetjegy-kedvezményre nincs jogosultságuk, egyesületünk titkári hivatalával legkésőbb f. é. *december hó 14-éig* tudatni sziveskedjenek, hogy a *magyar államvasutak, a déli vasut, a kassa-oderbergi vasut* vagy az *aradi és csanádi egyesült vasutak* mely állomásáról és mely utiránynyal óhajtanak a közgyűlésre utazni, minthogy az egyesület a felsorolt vasutaknál kedvezményes menetjegy váltására jogosító igazolványokat szándékozik kieszaközölni.

A közgyűlés napján tartandó közös ebéd helyét és idejét magán a gyűlésen fogjuk tudatni. *A titkári hivatal.*

II.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1903. évi október hó 6-án tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: báró *Bánffy* Dezső elnök, dr. *Bedő* Albert I., alelnök, *Horváth* Sándor II. alelnök, *Arató* Gyula, *Csik* Imre *Hangay* Géza, *Hirsch* István, *Imecs* Béla, *Kallina* Károly, *Lászlóffy* Gábor, *Nagy* Károly, *Péck* Kálmán, *Reinfuss* Bódog, *Schmidt* Ferencz, *Simon* Gyula, *Tavi* Gusztáv, *Tomcsányi* Gyula, *Vadas* Jenő és *Vadászfy* Jenő választmányi tagok, *Boitner* Gyula a számadás-vizsgáló-bizottság elnöke, *Balogh* Ernő, *Bodor* Gyula, *Szalai* Ernő számadás-vizsgáló-bizottsági tagok, *Bund* Károly titkár és *Cserny* Győző pénztáros.

Távolmaradásukat kimentették: *Almásy* Andor, *Büttner* Gusztáv, *Csupor* István, *Havas* Ágoston, *Havas* József és *Krajcsovits* Béla vál. tagok.

I. Elnök az ülést megnyitván, meleg részvétellel emlékszik meg arról az újabb súlyos veszteségről, mely az igazgató-választmányt egyik buzgó tagjának, *Bartha* Gyula m. k. főerdőtanácsos-

nak a legutóbbi választmányi ülés óta történt gyászos elhunytá által érte. Jelenti, hogy az egyesület a boldogult ravatalára koszorút tett és a temetésen a két alelnök és számos tag által képviseltette magát.

Az igazgató-választmány őszinte részvétét jegyzőkönyvbe iktatni rendeli.

II. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést teszi :

F. é. január hó 1-étől befolyt 48,048 K. 80 fillér.

„ „ „ kiadatott 38,719 „ 62 „

Az utolsó választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek :

a) kötvényben tett alapítványok törlesztésére 715 K. — fillér.

b) a Wagner Károly-alapra --- --- --- --- 168 „ 74 „

c) az Erzsébet királyné-alapra --- --- --- --- 443 „ 97 „

Ez utóbbi összegből 434 K. 50 fillért Stainer Gyula körmendi magpergető-intézete fizetett be.

A legutóbbi választmányi ülés határozata értelmében 7600 korona n. é. földhitelintézeti koronás záloglevél vásároltatott s az egyesület a földhitelintézetnél lévő letétjéhez csatoltatott.

Végül bemutatja a titkár az 1903. május hó 25-én tartott váratlan rovincsolás jegyzőkönyvét, mely szerint az egyesület pénzkezelése rendben találtatott.

Tudomásul vétetik.

III. Az igazgató-választmány a folyó évi közgyűlés napjaul december hó 20-át tüzi ki. A közgyűlés Budapesten fog megtartatni a következő tárgysorozattal :

1. Jelentés az egyesület működéséről az utolsó közgyűlés óta.

2. Tíz választmányi tag választása.

3. Jelentés az 1902. évi számadások megvizsgálásáról és az 1904. évi költségvetésre vonatkozó javaslat.

4. Jelentés a Deák Ferencz alapítvány kamataiból kiírt pályázatok eredményéről és javaslat az alapítvány 1904. évi kamatainak felhasználására nézve.

5. Indítvány a jövő évi közgyűlés helyére és tanácskozásainak tárgyaira nézve.

6. Esetleges indítványok az egyesület céljainak előmozdítására.

Együttal a választmány az alapszabályok 13. §-a értelmében, figyelembe véve, hogy *Szönyey* István vál. tag lemondott, *Csiby* Lőrincz és *Bartha* Gyula pedig elhaláloztak, sorshuzás utján még a következő hét választmányi tag kilépését állapítja meg: *Almásy* Andor, *Csupor* István, *Imecs* Béla, *Khuen Héderváry* Károly gróf, *Laitner* Elek, *Rónay* Antal, *Tomcsányi* Gyula.

IV. A Bedő Albert-alapítvány üresedésben lévő két ösztöndíjáért folyamodtak: Papp Gusztáv akad. hallgató, Balás Emil, Bydó Hubert, Eröss Gyula, Gruber Rezső és Früstök István végzett középiskolai tanulók.

Az igazgató-választmány tekintetbe véve egyfelől a szülők rászorultságát, másfelől a folyamodók előmenetelét, titkos szavazás utján az egyik ösztöndíjat Früstök Istvánnak, a másikat Papp Gusztávnak ítéli oda. Mindkettő hiteles bizonyítvánnyal tartozik igazolni, hogy az erdészeti akadémiára tényleg beiratkozott.

V. A Horváth Sándor alapítványnak letétképen kezelt kamatai a múlt év végével 996 K. 26 fillért tettek ki, a folyó év őszén tehát az első 1000 koronás jutalom az alapszabályok 157. §-a szerint kiadható. Erre a tagok figyelme az Erdészeti Lapokban fel volna hívandó, hogy az alapszabályok 159. §-ban biztosított ajánlási jogukat gyakorolják.

Az igazgató-választmány a felhívás kibocsátását elhatározza.

VI. A Deák Ferencz-alapítvány jövő évi kamatainak mikénti felhasználására javaslatot teendő, az igazgató-választmány *Tavi* Gusztáv, *Lászlóffy* Gábor és *Fekete* Lajos vál. tagokból álló bizottságot kér fel.

VII. A legeltetés kérdésének tanulmányozására kiküldött bizottságból időközben *Szönyey* István lemondás, *Máday* Izidor betegség következtében kilépven, helyettük a választmány e bizottságba *Lászlóffy* Gábor és *Imecs* Béla vál. tagokat küldi ki.

VIII. A Faragó Béla által tett alapítvány kezelésére vonatkozó szabályzatot az igazgató-választmány a következőképpen állapítja meg:

A Faragó Béla zalaegerszegi magpergető-tulajdonos által tett alapítvány szabályzata.

„1. §. Faragó Béla, a zalaegerszegi magyar fenyőmagpergető-gyár tulajdonosa 1903. évi február hó 25-én Zalaegerszegen kelt

közjegyzői okiratban köteleiséget vállalt arra nézve, hogy az 1903. évtől kezdődőleg egymásután szakadatlan sorrendben következő tíz évben hatszáz (600) korona évi részletekben összesen hatezer (6000) korona értékű alapítványt tesz azon célra, hogy ezen, az utolsó 600 koronás részlet befizetéséig az előző részletek tőkésített kamataival is növelendő alapítványnak kamatai ezen időponttól Magyarország és társországai területén alkalmazva volt oly erdőtisztek, vagy erdészeti altisztek segélyre szorult kiskorú árváinak segélyezésére fordíttassanak, a kiknek atyjuk az Országos Erdészeti Egyesületnek abba történt első belépésétől kezdve állandóan és legalább 5 (öt) éven át tagjai voltak s tagsági kötelezettségeiknek eleget is tettek.

2. §. Ez az alapítvány, mely önkéntes adományokból, esetleg hagyományokból tovább növeltetik, az Országos Erdészeti Egyesület tulajdonát képezi s az egyesület törzsvagyonával együttesen kezeltetik olyképen, hogy számadásszerűleg nyilvántartott tőkéjének tényleges kamatai az egyesület költségvetésében ugy a bevételek, mint a kiadások között külön tételként szerepelnek.

3. §. Az alapítvány évi kamata az 1913. évtől kezdődőleg, illetőleg az alapítvány egész összegének befizetése után három egyenlő részre osztva minden év december havában a fennebb körülírt cél szerinti segélyezésre fordíttatik s e végből az Országos Erdészeti Egyesület minden évi október hóban az egyesület közlönyéül szolgáló Erdészeti Lapokban és más hirlapokban is nyilvános felhívást bocsát ki az iránt, hogy azok, a kik segélyezésre igényt tarthatnak, okmányokkal igazolt ez iránti kérelmüket, melyben a vagyoni viszonyok és a segélyreszorulás indokai is előadandók, az egyesület titkári hivatalához beküldjék.

4. §. Ezen alapítványból adandó segélyösszegben az igényjogosult kiskorú árvák közül évenként három részesülhet, tekintet nélkül arra, hogy közülök egyik vagy másik korábban ezen segélyben már részesült-e vagy sem. A segélyek közül kettőt az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmánya adományoz, a harmadikat ellenben az igazgató-választmány által kijelölendő segélyre szorult többi folyamodók egyikének az alapító maga, illetőleg annak jogutódja adományozza.

5. §. Az adott segélyek mindig egyszer és mindenkorra,

vagyis csupán az illető évre szólnak s elnyerésük sem jogot, sem előnyt nem ad a következő évben kiosztandó segélyekben való részesülésre.

6. §. Az adandó segélyek mindig rendes választmányi ülésben tárgyalandók s ezen ülések meghívójába mindig beirandó, hogy az alapítványból adandó segélyezések iránt is határozatni fog.

7. §. Segélyben csak kifogástalan erkölcsű és példás magaviseletű egyének részesülhetnek. A folyamodók magaviseletéről és vagyoni viszonyairól való tájékozást az egyesület, a mennyiben szükségesnek tartja vagy tagjaitól, vagy az illetékes hatóságtól szerzi be.

8. §. Ha valamelyévben nem jelentkeznek három segélyre szorult és arra méltónak is tartható folyamodó, akkor a fennmaradó összeg a következő évben vagy években felhasználható kamatjövedelemmel együtt akkor fordíttatik a kitűzött segélyezési célra, a midőn arra érdemes segélyezendők jelentkeznek.“

A mennyiben e szabályzat egyes pontjai az egyesület többi jótékony alapítványaival való összhangzásba hozatal végett az alapító okirattól némileg eltérnek, az alapító felkérendő, hogy e szabályzathoz való hozzájárulását újabb közjegyzői okirat alakjában kijelenteni sziveskedjék.

IX. A titkár jelenti, hogy az ákác monografiájára kiirt pályázat eredményes volt, amennyiben a kitűzött határidőre két pályamunka érkezett be, a melyek közül az egyik (jelige: „Ha nem volt, legyen az ákác magyar fa“) ugyan befejezetlen mű, de a bemutatott rész a tartalom magas tudományos színvonalára vall. Éppen ezért az elnökség a szerző ama kérelmét, hogy művének befejezésére 1904. évi április 1. határidőt kapjon, pártolólág terjeszti a választmány elé.

A második pályamű mindössze hat írott oldalra terjed. (Jelige: „Viruljon fel e hon polgárainak erényére“.)

Az igazgató-választmány az első pályamunka szerzőjének a kért határidő meghosszabbítást engedélyezi, a második pályaművet azonban, amely ugy tartalmánál, mint csekély terjedelménél fogva a pályázatban kívánt feltételeknek nyilvánvalóan meg nem felel s a kitűzött pályadíjjal nincsen semmiképen arányban, az Erdészeti Lapok útján felszólítandó szerzőnek visszaadni rendeli.

X. Csiby Lőrincz elhalálozása következtében a választmány a vízépítéstan megírására Sobó Jenő-vel, mint egyik szerzővel egyetértően *Téglás* Károly akadémiai tanárt kéri fel, külön határidő megjelölése nélkül felkérve őt, hogy a kéziratot a lehetőséghez képest mielőbb mutassa be.

Az erdőrendezés II. (gyakorlati) részére vonatkozólag, a melynek megírása szintén Csiby Lőrinczre volt bízva, az igazgató-választmány úgy határoz, hogy tekintettel arra, miszerint a Belházy által megírt I. rész mindazt, sőt többet ölel fel, mint a mi az erdőrendezési kézikönyvekben foglaltatni szokott s a gyakorlati kivitelre is sok utmutatást tartalmaz, tekintettel továbbá arra, hogy a közelmúltban Fekete Lajosnak is jelent meg egy erdőrendezéstana, az annak idején tervbevett II. résznek megírását leveszi a napirendről s a Deák Ferencz alapítvány 1904. évi kamatainak felhasználási módjára nézve javaslatot tevő-bizottságot felkéri, hogy az ekként felszabaduló 1100 korona hova fordítása iránt szintén tegyen javaslatot.

XI. A számadásvizsgáló-bizottság az egyesület 1902. évi zárszámadásáról és az 1904. évi költségelőirányzatról a következő jelentést terjeszti be:

Tekintetes közgyűlés!

Az 1902. évi pénztári naplóból, valamint a számadások tételeit részletesen kimutató rovatkönyvből meggyőződünk, hogy az egyesület pénztárának

1902. évi bevétele	--- --- --- --- ---	72,490 K. 22 f.
1902. évi kiadása	--- --- --- --- ---	72,490 K. 22 f.
s az 1902. évi pénztári maradvány	--- --- --- ---	— K. — f.

volt.

A kiadások főösszegéből azonban:

1. az általános alaptőke javára	--- --- --- --- ---	6,541 K. 11 f.
2. a titkári nyugdíjalap javára	--- --- --- --- ---	5,068 K. 28 f.
3. a „Wagner Károly“-alapítvány javára	--- --- --- ---	301 K. 24 f.
4. az „Erzsébet királyné“-alapítvány javára	--- --- --- ---	7 K. 11 f.
5. a „Bedő Albert“-alapítvány javára	--- --- --- ---	724 K. 83 f.
6. a székesfehérvári ismeretlen alapítvány javára	--- --- --- ---	89 K. 66 f.
7. a gróf Tisza Lajos-alapítvány javára	--- --- --- ---	36 K. — f.

8. A Luczenbacher Pál-alapítvány javára	--- ---	— K. — f.
9. A Horváth Sándor-alapítvány javára	--- ---	8 K. — f.
Összesen	--- ---	12,776 K. 23 f.

adatott át az alapítványi számadásnak.

A vagyoni állást az 1902. év végével lezárt számadás alapján következőnek találtuk:

I. Az egyesületi vagyon javára eső összegek:

a) Készpénzben	--- ---	7,111 K. 78 f.
b) Alapító tagok magánkötvényeiben	--- ---	80,061 K. 65 f.
c) Értékpapirokban és pedig:		
4 ⁰ / ₀ -os magyar koronajáradék	134,300 K.	
4 ⁰ / ₀ -os magyar földh. zálog-		
levél	--- ---	59,000 K.
4 ⁰ / ₀ -os magyar földh. szab. és		
talajjav. záloglevél	--- ---	102,000 K.
1860. évi államsorsjegy	--- ---	1,200 K.
3 ⁰ / ₀ osztr. földh. 1889. évisorsj.	600 K.	
Gazdák bizt. szöv. üzletjegy	200 K.	
Országos központi hitelszövet-		
kezeti kötvény	--- ---	10,000 K. 307,300 K. — f.
d) Egyesületi székházba befektetett összeg	--- ---	388,330 K. 52 f.
e) Leltári tárgyak értéke	--- ---	26,515 K. 18 f.
f) A könyvtár értéke	--- ---	18,217 K. 58 f.
g) Magyar földhitelintézeti számlaegyenleg	--- ---	— K. — f.
Összesen	--- ---	827,536 K. 71 f.

Az egész zárszámadás eredményét a mellékelt kimutatások tüntetik fel:

Az Országos Erdészeti Egyesület 1902. évi zárszámadása

A) Pénztári számadás.

B e v é t e l	Tényleges bevétel 1902. évb.		Előirány- zott összeg 1902. évre		Az elő- írányzattal szemben + vagy -	
	K.	f.	K.	f.	K.	f.
Pénztári maradvány 1901. évről	—	—	—	—	—	—
A) Rendes bevételek.						
I. Az egyesületi székház bérjövödelme	13870	—	14000	—	130	—
II. Az alapító tagok által kötelezvényben tett alapítványaik után fizetett alapítványi kamatok és az alapító tagok által fizetett kedvezményes lapdíjak	4125	88	3600	—	+ 525	88
III. A rendes tagok által fizetett tagsági díjak	17322	28	17000	—	+ 322	28
IV. Az állam által adott segélyek	4000	—	4000	—	—	—
V. Az egyesület állandó kiadmányainak jövedelmei:						
a) Erdészeti Lapok	5610	79	6000	—	389	21
b) Az Erdészeti Zsebnaptár	3476	—	3400	—	+ 76	—
c) Az Erdészeti Rendeleték Tára	202	22	200	—	+ 2	22
VI. Az egyesület közlönyében megjelenő hirdetések díja	3255	83	3200	—	+ 55	83
VII. A folyó jövedelmekből begyűlt pénztári készletek időközi kamatai	374	64	400	—	25	36
VIII. A törzsvagyon, a titkári nyugdíj-alap és a székesfehérvári ismeretlen alapítvány készpénzkészleteinek időközi kamatai és értékpapírjainak kamatszelvény-jövedelme	4009	46	2500	—	+1509	46
IX. A Deák Ferencz-alapítvány bevétele	1100	—	1100	—	—	—
X. A Wagner Károly alap. bevétele	1666	—	1620	—	+ 46	—
XI. A gróf Tisza Lajos-alapítvány bev.	2025	—	2010	—	+ 15	—
XII. A Bedő Albert-alapítvány bevétele	1424	83	1420	—	+ 4	83
XIII. Az Erzsébet királyné-alapítvány bevétele	815	—	820	—	5	—
XIV. A Luczenbacher Pál-alap. bevétele	500	—	450	—	+ 50	—
XV. A Horváth Sándor-alap. bevétele	642	—	650	—	8	—
B) Átfutó bevételek.						
XVI. Az új alapító tagok által készpénzben tett egyesületi alapítványok és a kötelezvényben tett alapítványok törlesztésére befizetett összegek	3444	97	2500	—	+ 944	97
Átvitel	67864	90	64870	—	+2994	90

B e v é t e l	Tényleges bevétel 1902. évb.		Előirány- zott összeg 1902. évre		Az elő- iránnyal szemben + vagy -	
	K.	f.	K.	f.	K.	f.
Áttétel	67864	90	64870	—	+2994	90
XVII. Az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak növelésére vagy hasonló új alapítványok alkotá- sára tett adományok:						
1. Wagner Károly-alapítvány 1301.24						
2. Erzsébet királyné-alapítv. 7.11						
3. Gróf Tisza Lajos-alapítv. 36.—	1852	35	4800	—	-2947	65
4. Titkári nyugdíjalap --- 500.—						
5. Horváth S. alapítvány --- 8.—						
XVIII. Az egyesület által a szerzők terhére kiadott szakkönyvek és más iratok eladásából befolyó jövedelmek:						
Gaul K.: Hazánk házi faipara ---	66	80	2000	—	-1933	20
XIX. Más átfutó bevételek beleértve; a letétképen kezelendő összegeket is	2074	12	4000	—	-1925	88
C) Rendkívüli bevételek.						
XX. Az egyesület terhére kiadott nem állandó irodalmi kiadmányok eladá- sából befolyó jövedelmek:						
1. Ó Felsége fénynyomatu arcz- képe --- --- 90.80						
2. Fekete L.: Népszerű erd. ismerettár --- --- 144.—						
3. Erdészeti oklevéltár --- --- 20.—	254	80	100	—	+ 154	80
XXI. Postaköltség és más térít- mények:						
a) postaköltség-térítmények --- --- 235.59						
b) megtérített ablaküveg-biztosi- tások --- --- 58.40	293	99	200	—	+ 93	99
XXII. Megítélt és behajtott perköltségek	30	—	200	—	-170	—
XXIII. Egyéb rendkívüli bevételek --- ---	53	26	100	—	-46	74
Összesen	72490	22	76270	—	-3779	78

K i a d á s	Tényleges kiadás 1902. évben		Előirányzott összeg 1902. évre		Az előiránnyal szemben + vagy -	
	K.	f.	K.	f.	K.	f.
	A) Rendes kiadások					
I. Hivatalnokok és szolgák illetményei:						
a) a titkár fizetése	5000.—					
b) a pénztárnok fizetése	1600.—					
c) irodavezető fizetése	1600.—					
d) szolgál- és házmester fizetése	1080.—					
e) jutalmak és segélyek	894.—	10174	—	9680	—	+ 494 —
II. írói tiszteletdíjak		2962	—	2500	—	+ 462 —
III. Ügyviteli költségek:						
a) iroda- és postaköltségek, nyomtatványok és távbeszélő	3321.13					
b) lapexpeditió	1466.20					
c) közgyűlési- és utiköltségek	1546.16	6333	49	5800	—	+ 533 49
IV. Erdészeti Lapok és más állandó kiadványok nyomtatási költségei:						
a) Erdészeti Lapok	12570.04					
b) Erdészeti Zsebnaptár	2875.63					
c) Erdészeti Rendeleték Tára	—.—					
d) Egyéb kiadványok	—.—	15445	67	14000	—	+1445 67
V. A könyvtár gyarapítására és szaklapokra		813	66	1000	—	— 186 34
VI. Leltári tárgyak beszerzése		367	50	500	—	— 132 50
VII. A székházat terhelő kiadások:						
a) állami adó	4731.68					
b) községi adó és házbérkrajczár	1776.82					
c) vízvezeteki illeték	674.68					
d) udvarvilágítás	796.50					
e) tűzkár elleni biztosítás 1905. augusztusig kifizetve						
f) aklaküveg-biztosítás 1907. évi május hó 25-ig kifizetve						
g) Javítások, tisztogatás, kéményseprés	998.52	8978	20	8875	—	+ 103 20
VIII. Illetékegyenérték		1325	52	1335	88	— 10 36
IX. Egyéb előre nem látott kiadások		399	22	400	—	— — 78
X. A Deák Ferencz-alapítvány irodalmi pályadíjai		1100	—	1100	—	— — —
XI. A Wagner Károly alapítványból adandó segélyekre		1666	—	1620	—	+ 46 —
XII. A Gróf Tisza Lajos-alapítványból adandó segélyekre		2025	—	2010	—	+ 15 —
XIII. A Bedő Albert-alapítványból adandó ösztöndíjak		700	—	1200	—	— 500 —
Átvitel —		52290	26	50020	88	+2269 38

K i a d á s	Tényleges kiadás 1902. évben		Előírány-zott összeg 1902. évre		Az elő-irányzattal szemben + vagy -	
	K.	f.	K.	f.	K.	f.
	Áttétel ...	52290	26	50020	88	+2269
XIV. Az Erzsébet királyné-alapítványból adandó segélyek ...	815	—	820	—	5	—
XV. A Luczenbacher Pál-alapítványból adandó segélyekre ...	500	—	450	—	+ 50	—
XVI. A Horváth Sándor-alapítványból adandó jutalomra ...	642	—	650	—	8	—
<i>B) Átfutó kiadások.</i>						
XVII. A törzsvagyonhoz csatolandó új alapítványok és a kötelezvényben tett alapítványok beváltására befizetett összegek ...	3444	97	2500	—	+ 944	97
XVIII. Az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak növelésére tett adományok és egyéb az alapítványokhoz csatolandó összegek						
1. Wagner K.-alapítványhoz ...	1301.24					
2. Erzsébet királyné-alapítv. ...	7.11					
3. Bedő Albert-alapítványhoz ...	724.83					
4. Székesfehérvári ismeretlen alapítványhoz ...	89.66					
5. A titkári nyugdíjalaphoz ...	5068.28					
6. Gróf Tisza Lajos-alapítvány	36.—					
7. Luczenbacher Pál-alapítvány	—					
8. Horváth Sándor-alapítvány	8.—		7235	12	—+1835	12
XIX. Az egyesület által a szerzők terhére kiadott szakmunkák és iratok kiadási költségei ...	1403	94	7000	—	—5596	06
XX. A folyó bevételek feleslegéből a törzsvagyonhoz csatolandó összeg	3096	14	1829	12	+1267	02
XXI. Egyéb átfutó kiadások ...	1675	12	4000	—	—2324	88
<i>C) Rendkívüli kiadások.</i>						
XXII. Az egyesület terhére kiadott nem állandó irod. kiadványok költségei	473	20	2000	—	—1526	80
XXIII. Az egyesület ügyvédjének számlájára fizetett összeg ...	121	56	800	—	— 678	44
XXIV. Más előre nem látott rendkívüli kiadások ...	792	91	800	—	— 7	09
Összes kiadás ...	72490	22	76270	—	—3779	78

B) Alapítványi kamatok és tagsági díjak nyilvántartása.

	Egyen- kint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
1. Alapító tagok.				
Tartozás:				
Hátralék 1901. év végével	5059	50		
Előírás 1902. évre (kamat és kedvezményes lapdíj)	4228	50	9288	—
Összesen			9288	—
Törlesztés:				
1901. évben előre fizetett összeg	79	65		
1902. évben a közgyűlés által leirt összeg	384	—		
1902. évben fizetett kamat és kedvezményes lapdíj (lásd A) pénztári számadás II. bevételi rovatát)	4125	88	4589	53
Marad hátralék			4698	47
és pedig				
1. 1903. évre átvitt összeg	4851.40			
2. Előre fizetett összeg	152.93			
Marad tehát			4698.47	
2. Rendestagok.				
Tartozás:				
Hátralék 1901. év végével	17531	65		
Előírás 1902. évre	18642	—	36173	65
Összesen			36173	65
Törlesztés:				
1901. évben előre fizetett összeg	614	12		
1902. évben a közgyűlés által leirt összeg	764	—		
1902. évben fizetett tagsági díjak (lásd A) pénztári számadás III. bevételi rovatát)	17322	28	18700	40
Marad hátralék 1902. év végével			17473	25
és pedig				
1. 1903. évre átvitt összeg	18.047.96			
2. Előre fizetett összeg	574.71			
Marad tehát			17.473.25	

C) A gróf Tisza Lajos alapítványra magánkötvényekben tett alapítvány kamatainak nyilvántartása.

	Egyenkint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
Tartozás:				
Hátralék 1901. év végével	90	—	—	—
Előírás 1902. évre.....	10	—	—	—
Összesen	100	—	100	—
Törlesztés 1902. évben.....	—	—	—	—
Marad hátralék 1902. év végével			100	—

D) Az egyesület által kiadott könyvek és egyéb művek nyilvántartása.

	Példány szám	Egyenkint		Összesen	
		K.	f.	K.	f.
1. Őfelségefénynyomata arczképe.					
Kerükltség a) első kiadás 1888-ban ...	300	—	—	} 2200	—
b) második kiadás 1900-ban	200				
Ebből megtérült:					
a) Az 1888—1901. években					
147 példány à 7.— 1029'00					
309 példány à 8.— 2471'80*	456	3500	80	—	—
b) 1902. évben					
5 példány à 7.— 35.—					
7 példány à 8.— 55'80*	12	90	80	—	—
Összesen	468	3591	60	3591	60
Marad haszon 1902. év végével	32	—	—	1391	60
* Egy-egy példány ára 20 fillér postaköltség levonásával érkezett.					
2. Hazánk házi faipara.					
Kerükltség	700			227	60
a) Kiadott ingyen példányok	30	—	—		
b) Eladatott 22 példány à 1 K. 40 f. ...	40	30	80		
18 „ à 2 K. — f. ...					
Marad tehát az 1902. év végén:					
a) példány	630				
b) megtérítendő kerükltség				160	80
3. A bükk-tüzifa romlása és az ellene való védekezés.					
Kerükltség	500			77	—
a) kiadott ingyen példányok	29				
b) eladott példányokból megtérült	—	—	—		
Marad tehát az 1902. év végén					
1. példányszám	471				
2. megtérítendő kerükltség	—	—	—	77	—
4. A külföldi fanemek megtelepítése stb.					
Kerükltség	1000			1099	34
Marad az 1902. év végén					
1. példányszám	1000	—	—		
2. megtérítendő kerükltség	—	—	—	1099	34

E) Vagyon-számadás.

	Egyenkint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
<i>I. Cselekvő vagyon.</i>				
<i>a) Készpénz.</i>				
Maradvány 1901. év végével				
1. Az általános alaptőke számadása szerint ...	13885	74		
2. A gróf Tisza Lajos-alapítvány számadása szerint ...	404	02		
3. A székesfehérvári ismeretlen alapítvány számadása szerint ...	1102	97		
4. A Bedő Albert-alapítvány számadása szerint ...	1480	76		
5. A Wagner K.-alaptv. számad. szerint ...	792	12		
6. Az Erzsébet királyné alap. szám. szerint ...	400	11		
7. A titkári nyugdíjalap számadása szerint ...	5125	71		
8. A Horváth Sándor alap. „ „ ...	1860	—	25051	43
1902. évi bevétel:				
1. Az általános alaptőke javára				
a) Készpénzben tett új alapítványok ...	1000	—		
b) Kötvényben tett alapítványok tőketörlesztésére ...	2444	97		
c) A kézipéztár feleslegéből ...	3096	14		
d) Kisorsolt földhitelint. záloglevél értéke ...	—	—	6541	11
2. A titkári nyugdíjalap javára ...			5068	28
3. A Wagner Károly-alapítvány javára ...			301	24
4. A székesfehérvári ismeretlen-alapítvány javára ...			89	66
5. Az Erzsébet királyné-alapítvány javára ...			7	11
6. A gróf Tisza Lajos-alapítv. javára ...			36	—
7. A Bedő Albert-alapítvány javára ...			724	83
8. A Luczenbacher Pál-alapítvány javára ...			—	—
9. A Horváth Sándor-alapítvány javára ...			8	—
Összesen			37827	66
1902. évi kiadás:				
1. Az általános alaptőke terhére értékpapírok vásárlására (14200 K. n. é. földhitelint. szab. és talajjav. záloglevél és 5600 K. n. é. magyar koronajáradék), lásd E I. c) bevétel 1. tételét			19404	80
2. A titkári nyugdíjalap terhére 5200 K. n. é. földhitelint. szab. és talajjav. záloglevélért és 400 K. névért. magy. koronajáradékért (l. E I. c) bev. 2. tét.) ...			5460	84
3. A Bedő Albert alap. terhére 1400 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglev. (l. E I. c) bev. 3. tét.)			1362	90
Átvitel ...			26228	54

	Egyen- kint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
Áthozat ---			26228	54
4. A Wagner Károly-alap terhére (800 K. n. é. földhit. szab. és talajj. záloglevél és 200 K. n. é. magy. koronajáradékért l. <i>E. I. c</i>) bev. 4. tét.)			978	12
5. Az Erzsébet királyné-alap terhére (400 K. n. é. földhit. szab. és talajj. zálogl. l. <i>E. I. c</i>) bev. 5. tét.)			389	40
6. A székesfejvári ismeretlen-alap terhére (800 K. n. é. földhit. szab. és talajjavítási záloglevél és 20 K. n. é. magy. koronajáradék ért. l. <i>E. I. c</i>)			978	12
7. A Tisza Lajos gróf alapítvány terhére (400 K. n. é. földhit. szab. és talajj. zálogl. l. <i>E. I. c</i>)			389	40
8. A Horváth Sándor-alap. terhére 1800 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél (l. <i>E. I. c</i>) bev. 8. tételét).....			1752	30
Összesen			30715	88
Marad 1902. év végével összesen.....			7111	78
Ezen készpénzmaradvány részletezését alapszerint lásd <i>G</i>) alatt.				
b) Magánkötvények.				
Maradvány 1901. évről:				
1. Általános alaptőke.....	82946	62		
2. Gróf Tisza Lajos-alapítvány.....	200	—	83146	62
1902. évi bevétel.....	—	—	—	—
Összesen	83146	62	83146	62
1902. évi kiadás:				
1. Készpénzben történt törlesztés folytán (lásd <i>E. I. a</i>) bevétel 1. <i>b</i>) tételét).....	2444	97		
2. Az 1902. évi közgyűlés által leiratott.....	640	—	3084	97
Marad 1902. év végével			80061	65
és pedig:				
1. Általános alaptőke.....	79861	65		
2. Gróf Tisza Lajos-alapítvány.....	200	—	80061	65
c) Értékpapírok.				
Maradvány 1901. év végével:				
4 ⁰ / ₀ -os magyar koronajáradék.....	126900	—		
4 ⁰ / ₀ -os magyar földhitelintézeti záloglevél.....	57000	—		
4 ⁰ / ₀ -os magyar földhitelintézeti szab. és talajjavítási záloglevél.....	79000	—		
1860. évi államsorsjegy.....	1200	—		
Átvitel	264100	—	—	—

	Egyen- kint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
Áttétel	264100	—	—	—
3 ⁰ /o-os osztr. földhitelintézeti 1889. évi sorsjegy (II. kibocsátás)	600	—	—	—
Gazdák biztosító szövetk. üzletrészes	200	—	—	—
5 ⁰ /o-os Orsz. közp. hitelszövetkezet. kötvény	10000	—	274900	—
1902. évi bevétel:				
1. Az általános alaptő e javára 14200 K. n. é. m. földh. szab. és talajjavítási záloglevél, 5600 K. névértékű koronajáradék	19800	—	—	—
2. A titkári nyugdíjalap javára 400 K. n. é. m. koronajáradék és 5200 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél	5600	—	—	—
3. A Bedő Albert-alap javára 1400 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél	1400	—	—	—
4. A Wagner Károly-alap javára 800 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevelek 1200 K. n. é. magy. koronajáradék	2000	—	—	—
5. Az Erzsébet királyné-alap javára 400 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél	400	—	—	—
6. A székesfejérvári ismeretlen-alap terhére 800 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél és 200 K. n. é. magy. koronajáradék	1000	—	—	—
7. A Tisza Lajos-alapítvány jav. 400 K. n. é. földhit. int. szab. és talajjav. záloglev. 2000 K. n. é. int. K. záloglevél	2400	—	—	—
8. A Horváth Sándor-alap. jav. 1800 K. n. é. földhit. szab. és talajjav. záloglevél	1800	—	34400	—
Összesen			309300	—
1902. évi kiadás:				
1. A Tisza Lajos gróf alapnál kisorsolt 2000 K. n. é. földhitelint. záloglevél	2000	—	2000	—
Marad 1902. év végével			307300	—
Ezen maradvány részletezését értékpapírnemek szerint lásd G) alatt.				
d) Egyesületi székház.				
Maradvány 1901. évről			388330	52
1902. évben bevétel vagy kiadás nem volt.	—	—	—	—
Marad 1902. év végével			388330	52

	Egyenkint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
e) Leltári tárgyak.				
1. Az egyesületi székház s az egyesület hivatali helyiségeinek belső berendezésére beszerzett tárgyak.				
Maradvány 1901. év végével ...	594 db	értéke	22338	62
1902. évi bevétel ...	10	„ „	151	20
Összesen ...	604 db	értéke	22489	82
1902. évi kiadás ...	—	db értéke	—	—
Marad 1902. év végével ...	604	darab	22489	82
2. A gróf Forgách Károly-féle agancs-gyűjtemény felszereléséhez beszerzett tárgyak.				
Maradvány 1901. év végével ...			4025	36
1902. évben bevétel vagy kiadás nem volt.			—	—
Marad 1902. év végével ...			4025	36
Összes leltári tárgyak (1. és 2.) értéke	604 db		26515	18
f) Könyvtár.				
1. Általános könyvtár.				
Maradvány 1901. év végével	1407 mű	2027 kötet	14671	48
1902. évi bevétel ...	84 mű	102 kötet	909	32
Összesen	1491 mű	2129 kötet	15580	80
1902. évi kiadás ...	—	—	—	—
Marad 1902. év végével ...	1491 mű	2129 kötet	15580	80
2. Diszkötésű könyvtár.				
Maradvány 1901. év végével	268 mű	336 kötet	2599	58
1902. évi bevétel ...	7	„ 7	37	20
Összesen	275 mű	343 kötet	2636	78
1902. évi kiadás ...	—	—	—	—
Marad 1902. év végével	275 mű	343 kötet	2636	78
Összes könyvek 1902. év végével ...	1766 mű	2472 kötet	18217	58
g) Letétben kezelt összeg.				
	—	—	—	—

	Egyen- kint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
h) A magyar földhitelintézetnél lévő folyószámla szerint az 1902. év végével az egyesület javára maradt egyenleg			—	—
<i>II. Az egyesületi vagyon terhére eső összegek</i> ...	—	—	—	—
Összesítés.				
<i>I. Az egyesületi vagyon javára eső összegek.</i>				
a) Készpénz	7111	78		
b) Magánkötvények	80061	65		
c) Értékpapírok	307300	—		
d) Az egyesületi székház értéke	388330	52		
e) Leltári tárgyak értéke	26515	18		
f) Könyvtár értéke	18217	58		
g) Letét	—	—		
h) Magyar földhitelintézeti számla-egyenleg	—	—		
Összesen	827536	71	827536	71
<i>II. Az egyesületi vagyon terhére eső összegek.</i> ...			—	—
Egyesületi vagyon 1902. év végével			827536	71
Szaporodás 1902. évben:				
1901. év végével volt 815,114'57				
1902. év végével van 827,536'71 szaporodás ...			12422	14
A szaporodásból esik:				
1. Az alaptökére és a külön rendeltetéssel bíró alapítványokra (I. G.)	+11375	38		
2. A könyvtár értékének szaporodására (I. E I. f. 1. és 2.)	+ 946	52		
3. Az egyesületi székház s az egyesület hivatali helyiségeinek belső berendezésére beszerzett leltári tárgyakban beállott szaporulatra (I. E I. e) 1.)	+ 151	20		
4. Letét (I. E I. f)	—	—		
5. Magyar földhitelintézeti számla-egyenleg-különbözet (1901. év végén volt + 50.96, 1902. év végén 0)	— 50	96		
Tényleges szaporodás			12422	14

	Egyenkint		Összesen	
	K.	f.	K.	f.
F) Letétben kezelt összegek nyilvántartása.				
Maradvány 1901. év végével			11168	06
1902. évi bevétel			1742	—
Összesen			12910	06
1902. évi kiadás			456	90
Maradvány 1902. év végével ebből esik			12453	16
1. A műszótári letétre	2798	80		
2. A Deák Ferencz-alapítvány kamataira	7471	24		
3. A Horváth Sándor-alap. kamataira	996	26		
4. Irodalmi letétre	1186	86	12453	16
Összesen	12453	16	—	—

G) Az alaptőke és a külön rendeltetéssel

T á r g y	Alaptőke		Titkári nyugdíj-alap		Deák Ferencz-alapítvány		Luczenbacher Pál-alapítvány	
	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.
Maradvány 1901. év végével	165632	36	14125	71	27500	—	10000	—
Szaporodás 1902. évben.								
1. Magán-kötvény (l. E I. b) ...	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Készpénz (l. E I. a) bev.) ...	6541	11	5068	28	—	—	—	—
3. Értékpapirokban (l. E I. c) bev.) ...	19800	—	5600	—	—	—	—	—
Összesen	191973	47	24793	99	27500	—	—	—
Kiadás 1902. évben.								
1. Készpénz (l. E I. a) kiad.) ...	19404	80	5460	84	—	—	—	—
2. Magánkötvényekben (l. E I. b) ...	3084	97	—	—	—	—	—	—
3. Értékpapirokban (l. E I. c) ...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	22489	77	5460	84	—	—	—	—
Marad 1902. év végével	169483	70	19333	15	27500	—	10000	—
és pedig:								
1. Készpénz ...	1022	05	4733	15	—	—	—	—
2. Magánkötvényekben ...	79861	65	—	—	—	—	—	—
3. 4 ⁰ /o-os magyar koronajáradék ...	24200	—	9400	—	27500	—	—	—
4. 4 ⁰ /o-os magyar földhitelintézeti záloglevél ...	28000	—	—	—	—	—	—	—
5. 4 ⁰ /o-os magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavítási záloglevél ...	36200	—	5200	—	—	—	—	—
6. Orsz. központi hitelszöv. kötvény ...	—	—	—	—	—	—	—	10000
7. 1860. évi államsorsjegy ...	—	—	—	—	—	—	—	—
8. 3 ⁰ /o-os osztrák földhitelintézeti 1889. évi sorsjegy ...	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Gazdák biztosító szövetkezetbeli üzletrész ...	200	—	—	—	—	—	—	—
10. Leltári tárgyakban ...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	169483	70	19333	14	27500	—	10000	—

bíró alapítványok nyilvántartása.

Horváth Sándor-alapítv.		Wagner Károly-alapítvány		Gróf Tisza Lajos-alapítvány		Bedő Albert-alapítvány		Székesfehérvári ismeretlen alapítvány		Erzsébet királyné alapítvány		Gr. Forgách K. agancsgyűjteményének felszerelésére befektetett összeg		Összesen		
K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	
16060	—	40792	12	50604	02	35680	76	2302	97	20400	11	4025	36	387123	41	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	—	301	24	36	—	724	83	89	66	7	11	—	—	12776	23	
1800	—	2000	—	2400	—	1400	—	1000	—	400	—	—	—	34400	—	
17888	—	43093	36	53040	02	37805	59	3392	63	20807	22	4025	36	434299	64	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1752	30	978	12	389	40	1362	90	978	12	389	40	—	—	30715	88	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3084	97	
—	—	—	—	2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2000	—	
1752	30	978	12	2389	40	1362	90	978	12	389	40	—	—	35800	85	
16115	70	42115	24	50650	62	36442	69	2414	51	20417	82	4025	36	398498	79	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
115	70	115	24	50	62	842	69	214	51	17	82	—	—	7111	78	
—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80061	65	
14200	—	30000	—	—	—	9000	—	200	—	19800	—	—	—	134300	—	
—	—	4600	—	6000	—	20400	—	—	—	—	—	—	—	59000	—	
1800	—	6800	—	44400	—	6200	—	800	—	600	—	—	—	102000	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10000	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—	1200	—	
—	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4025	36	4025	36	
16115	70	42115	24	50650	62	36442	69	2414	51	20417	82	4025	36	398498	79	
													Szaporodás 1902. évben		11375	38

Az A) alatt tárgyalt pénztári számadás szerint az előirányzott 76,270 K bevétellel szemben 72,490 K. 22 f. folyt be, a bevételi hiány tehát 3779 K. 78 f.

Az egyes bevételi rovatoknál mutatkozó nagyobb eltérések indokolására felemlítjük, hogy az Erd. Lapok előfizetési díjainál feltűnő 389 K. 21 f. hiány legnagyobbrészt fedezetet talál abban a többletben, a mely ezen a rovaton az 1901. évben az előfizetési díjak előzetes beküldése következtében mutatkozott. A XVII. rovatnál az előirányzás volt téves, a titkári nyugdíjalap 4000 K.-ás dotációjának ideiktatása következtében. Ettől eltekintve, még tetemes többlet van. A XVIII. rovat kevesebb bevétele onnan ered, hogy csak apróbb művek eladási ára volt e rovaton elszámolható. A nagyobb művek kerükltsége már megtérült.

A *kiadási rovatokon* mutatkozó tulkiadások az igazgató-választmánynak 1902. évi szeptember hó 8-án, deczember hó 6-án és 1903. évi április hó 25-én tartott üléseiben engedélyeztettek.

Az előirányzattal szemben mutatkozó ezen eltérések daczára az 1902. év folyó pénztári kezelése kedvezően záródott, a mennyiben 3096 K. 14 f. a pénztári felesleg (XX. rovat).

Megjegyezzük, hogy az 1902. évi előirányzat szerint a III. ügyviteli költségek: a) Irodai és póstköltségek, nyomtatványok és távbeszélő czimű alrovaton 3500 K. egy összegben irányoztatot elő, holott a számadások szerint az irodai, világítási és fűtési költségek *átalányszerűleg* számoltattak el. Indítványozzuk, hogy 1904. évi január hó 1-től az általány megszüntettség és az irodai, világítási és fűtési költségek — egyöntetűség okáért — a többi kiadások elszámolásánál követett eljárásnak megfelelőleg esetről-esetre benyújtandó számlák alapján utalványoztassanak, illetve számoltassanak el.

Meggyőződünk arról, hogy az *E)*—c) alatt kimutatott érték-papirook a magyar földhitelintézetnél el vannak helyezve.

Javasoljuk ebből kifolyólag, hogy a számadók részére a felmentvényt megadni méltóztassék.

Indítványozzuk továbbá, hogy mint behajthatlan hátralékok a következő összegek irassanak le.

I. Alapító tagok.

	Alapítványi tőke	Alapítványi kamat
n. Gräber Miklós örökösei... ..	300	257
Leopold Rudolf... ..	400	280
Összesen	700	537 K.

II. Rendes tagok.

	Tagsági díj K.
1. Deil Jenő	16.—
2. Epstein Vilmos	16.—
3. Fischer Mór	176.—
4. Hoffmann Gyula	80.—
5. Kfeller Károly... ..	16.—
6. Krausz Lipót	64.—
7. Nagy Pál (Esztergom)... ..	80.—
8. Kugyelka F.,	156.—
9. Patay Gusztáv... ..	160.—
10. Udvardi Ágost... ..	32.—
Összesen	796.—

Javasoljuk azonban, hogy az I. és II. alatt kimutatott összegek oly kikötéssel töröltessenek, hogy a megnevezett és még életben lévő tagok egyszersmind a tagok sorából is töröltessenek; a ki-tüntetett összegekkel együtt természetesen az esetleg előirt per-költségek valamint a f. évi járulékok is törölendők lesznek.

Egyidejűleg van szerencsénk bemutatni az 1904. évi költségvetés tervezetét, melynek minden egyes tételét a mult évi eredmény s a tényleges állapot figyelembevételével állapítottuk meg:

Az Országos Erdészeti Egyesület 1904. évi költségvetése.

B e v é t e l	Tényleg befolyt az 1902. évben		Elő-irányoztatott 1903. évre		Elő-irányoztatott 1904. évre	
	K.	fil.	K.	fil.	K.	fil.
	A) Rendes bevételek.					
I. Az egyesületi székház bérjövödelme	13870	—	14000	—	14000	—
II. Az alapító tagok által kötelezvényben tett alapítványaik után fizetett alapítványi kamatok és az alapító tagok által fizetett kedvezményes lapdíjak	4125	88	3500	—	3500	—
III. A rendes tagok által fizetett tagsági díjak	17322	28	17500	—	17500	—
IV. Az állam által adott segélyek	4000	—	4000	—	4000	—
V. Az egyesület állandó kiadmányainak jövödelmei:						
a) Erdészeti Lapok	5610	79	6000	—	6000	—
b) Erdészeti zsebnaptár	3476	—	3400	—	3400	—
c) Erdészeti Rendeleték Tára	202	22	200	—	200	—
VI. Az egyesület közlönyében megjelenő hirdetések díjai	3255	83	3200	—	3200	—
VII. Az egyesület terhére kiadott nem állandó irodalmi kiadmányok eladásából befolyó jövödelmek	254	80	100	—	100	—
VIII. A törzsvagyon, a titkári nyugdíjalap és a székesfehérvári ismeretlen alapítványkészpénzkészleteinek időközi kamatai és értékpapírjainak kamatszolvény-jövödelme és a folyó jövödelmekből begyűlt pénztári készletek időközi kamatai	4384	10	4000	—	4800	—
IX. A Deák Ferencz-alapítvány bevétele	1100	—	1100	—	1100	—
X. A Wagner Károly alapítvány bevétele	1666	—	1660	—	1670	—
XI. A gr. Tisza Lajos-alapítvány bevétele	2025	—	2020	—	2025	—
XII. A Bedő Albert-alapítvány bevétele	1424	83	1420	—	1450	—
XIII. Az Erzsébet királyné-alapítvány bevétele	815	—	815	—	815	—
XIV. A Luczenbacher Pál-alapítvány bevétele	500	—	500	—	500	—
XV. A Horváth Sándor-alapítvány bevétele	642	—	640	—	642	—
XVI. Faragó Béla alapítványának bevétele	—	—	—	—	21	—
Átvitel	64674	73	64055	—	64923	—

B e v é t e l	Tényleg befolyt az 1902. évben		Elő-irányoztatott 1903. évre		Elő-irányoztatik 1904. évre	
	K.	fil.	K.	fil.	K.	fil.
	Áttétel	64674	73	64055	—	64923
XVII. Postaköltség és más térítmények...	293	99	200	—	200	—
XVIII. Megítelt és behajtott perköltségek	30	—	100	—	100	—
XIX. Egyéb bevételek	53	26	100	—	100	—
B) Átfutó bevételek.						
XX. Az új alapító tagok által készpénzben tett egyesületi alapítványok és a kötelezvényben tett alapítványok törlesztésére befizetett összegek	3444	97	2000	—	2000	—
XXI. Az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak növelésére vagy hasonló alap. alkotására tett adományok, ideértve a titkári nyugdíjalap bevételeit is (az időközi kamatok kiv.)	1852	35	700	—	1300	—
XXII. Az egyesület által a szerzők terhére kiadott szakkönyvek és más iratok eladásából befolyó jövedelmek	66	80	2000	—	500	—
XXIII. Más átfutó bevételek, beleértve a letétképen kezelendő összegeket is	2074	12	4000	—	2000	—
Összes bevétel	72490	22	73155	—	71123	—

K i a d á s	Tényleg kiadatott az 1902. évben		Elő-irányoztatott 1903. évre		Elő-irányoztatik 1904. évre	
	K.	fil.	K.	fil.	K.	fil.
A) Rendes kiadások.						
I. Hivatalnokok és szolgák illetményei						
a) a titkár fizetése... ..	5000	K.				
b) a pénztárnok fizetése ...	1600	"				
c) az irodavezető fizetése ...	1600	"				
d) szolga és házmester fizetése	1200	"				
e) jutalmak és segélyek ...	880	"	10174	—	9680	—
II. Írói tiszteletdíjak			2962	—	3000	—
III. Ügyviteli költségek:						
a) irodai és postaköltségek nyomtatványok és távbeszélő	3300	"				
b) lapexpedicio	1300	"				
c) közgyűlési és utiköltségek ...	1200	"	6333	49	5800	—
IV. Az Erdészeti Lapok és más állandó kiadmányok nyomtatási költségei...						
a) Erdészeti Lapok	10400	K.				
b) Erdészeti Zsebnaptár ...	3000	"				
c) Erdészeti Rendeletek Tára ...	300	"				
d) Egyéb kiadmányok	300	"	15445	67	14000	—
V. Az egyesület terhére kiadott nem állandó irodalmi kiadmányok költségei			473	20	2000	—
VI. A könyvtár gyarapítására és szaklapokra			813	66	1000	—
VII. Leltári tárgyak beszerzése			367	50	500	—
VIII. A székházat terhelő kiadások						
a) állami adók	5000	K. — fil.				
b) községi adó, házbérkrajczár	1700	" — "				
c) vízvezetési illeték	675	" — "				
d) udvarvilág. és gázlángok javítása	700	" — "				
e) tűzkárbiztosítás 1905 aug. 1-ig kifizetve	—	" — "				
f) ablaküveg-biztosítás 1907. máj. 25-ig kifizetve	—	" — "				
g) javítások, tisztogatás és kéményseprés	800	" — "	8978	20	8875	—
Átvitel			45547	72	44855	—
					45455	—

K i a d á s	Tényleg kiadatott az 1902. évben		Elő-irányoztatott 1903. évre		Elő-irányoztatik 1904. évre	
	K.	fil.	K.	fil.	K.	fil.
	Áttétel	45547	72	44855	—	45455
IX. Illetékegyenérték és az egyesületet mint ilyen terhelő adó	1325	52	1326	—	1326	—
X. Egyéb előre nem látott kiadások	1192	13	2400 *)	—	2000	—
XI. A Deák Ferencz-alapítvány irodalmi pályadíjai	1100	—	1100	—	1100	—
XII. A Wagner Károly-alapítványból adandó segélyek	1666	—	1660	—	1670	—
XIII. A gróf Tisza Lajos-alapítványból adandó segélyek	2025	—	2020	—	2025	—
XIV. A Bedő Albert-alapítványból adandó ösztöndíjak	700	—	1200	—	1200	—
XV. Az Erzsébet királyné - alapítványból adandó segélyek	815	—	815	—	815	—
XVI. A Luczenbacher Pál-alapítványból adandó segélyek	500	—	500	—	500	—
XVII. A Horváth Sándor - alapítványból adandó jutalom	642	—	640	—	642	—
XVIII. A Faragó Béla-alapítványból adandó segélyek	—	—	—	—	—	—
XIX. Az egyesület ügyvédjének szám-lájára fizetett összegek	121	56	600	—	600	—
Átvitel	55634	93	57116	—	57333	—

*) E rovat alatt az eddig a „rendkívüli kiadások“ között szereplő „Más előre nem látott rendkívüli kiadások“ című rovaton előírányzott összeg is ki van mutatva. Ez utóbbi rovat pedig beszünttetett.

K i a d á s	Tényleg kiadatott az 1902. évben		Elő-irányoztatott 1903. évre		Elő-irányoztatik 1904. évre	
	K.	fil.	K.	fil.	K.	fil.
Áttétel	55634	93	57116	—	57333	—
B) Átfutó kiadások.						
XX. A törzsvagyonhoz csatolandó új alapítványok és a kötelezvényben tett alapítványok beváltására befizetett összegek	3444	97	2000	—	2000	—
XXI. Az egyesület külön rendeltetéssel bíró alapítványainak növelésére tett adományok és ezen alapítványokhoz valamint a titkári nyugdíjalaphoz csatolandó egyéb összegek	7235	12	5400	—	6000	—
XXII. Az egyesület által a szerzők terhére kiadott szakmunkák és iratok kiadási költségei	1403	94	4000	—	3000	—
XXIII. A folyó bevételek feleslegéből a törzsvagyonhoz csatolandó összeg	3096	14	639	—	790	—
XXIV. Egyéb átfutó kiadások	1675	12	4000	—	2000	—
Összes kiadás	72490	22	73155	—	71123	—

Az 1903. évre előirányzott 73,155 K. bevétellel és kiadással szemben az 1904. évre 71,123 K. bevételt és kiadást irányoztunk elő, figyelembevéve egyfelől az 1902. évi eredményt s másfelől az előreláthatólag remélhető jövedelmet, illetve a várható szűkségleletet.

Az egyes bevételi és kiadási rovatoknál előirányzott összegekre nézve, melyek az idei költségvetéstől eltérnek, a következőket van szerencsénk felemlíteni:

Ugy a bevételeknél, mint a kiadásoknál a rendkívüli bevétel, illetőleg rendkívüli kiadás czimén szerepelt rovatokat, mint évről-évre előfordulókat, a rendes bevételek, illetőleg kiadások közé soroltuk és az előre nem látott kiadásokat, a melyek eddig két rovat alatt szerepeltek, egybefoglaltuk.

A *bevételek* közül a tényleg várható kamatjövedelemnek megfelelően módosítottuk a VIII—XVI. sz. rovatokon előirányzott összeget.

A Faragó Béla által alapítványának kiegészítésére befizetendő 600 K.-val emelkedett a XXI. rovat, ellenben kerütköltséggel terhelt nagyobb szakkönyvek hiányában a XXII. rovatot tetemesen csökkenteni kellett. A m. é. eredményhez képest apasztatott a XXIII. rovaton előirányzott összeg is.

A kiadási rovatok közül a m. é. eredményhez mérten emeltük az I. rovatot 600 K.-val, azzal a czéllal, hogy egyesületünk más egyesületekhez és magánintézetekhez hasonlóan a titkár által állami és községi adó czimén fizetett összeget a jövőben magára vállalhassa, illetőleg a titkár felhatalmazható legyen, hogy ezen jelenleg 201 K. 67 f-re rugó összeget négy egyenlő részletben az esedékesség idején felvehesse.

Továbbá emelendőnek tartjuk a segédházmester jelenlegi 120 K. járandóságát 240 K-ra, mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy a mostani javadalmazás mellett megbízható egyént hosszabb időre megnyerni nem lehetett. Az előirányzott többlet hátralevő része a szokásos évvégi jutalmak méltányosabb elosztására lenne fordítandó.

A XII., XIII., XVII., XXI. és XXIV. rovatokon eszközölt változtatás megfelel a vonatkozó bevételi rovatok változásának. A X.

és XXII. rovat az előrelátható szükségletnek megfelelően szállított le 400, illetőleg 1000 K.-val.

Pénztári feleslegként (XXIII. rovat) ekként 790 korona irányozható elő.

Budapesten, 1903. évi május hó 15-én.

Boitner Gyula s. k.

Tordony Gusztáv s. k.

Bodor Gyula s. k.

Balogh Ernő s. k.

Szalai Ernő s. k.

Az igazgató-választmány a számadásvizsgáló-bizottság jelentését egész terjedelmében magáévá teszi, csupán a törlendő tagok között szereplő Deil Jenőre vonatkozólag óhajt bővebb információt beszerezni s ennél fogva a neve alatt szereplő 16 K. törlését függőben tartja. Ellenben a maga részéről pótlólag még a következők törléseket hozza a közgyűlésnek javaslatba:

	Tőke	Kamat
	k o r o n a	
<i>Alapító tagok:</i> Tisza László	—	42.—
Városov Károly	300	75.—
		Tagdíj
		korona
<i>Rendes tagok:</i> Göttmann Imre		112.—
Kiss Ernő (Kisháza)		48.—
Kovács Imre		48.—
ifj. Szepesi Gusztáv (tévesen előirt összeg)		48.—
Hirdetési díjak fejében		14:32

XII. A földmivvelésügyi miniszter értesíti az egyesületet, hogy a Népszerű Erdészeti Növénytan első két füzetét egyenkint 2400 példányban szétosztotta és az első füzet kiadási költségének részbeni fedezésére 2000 K. rendkívüli állami segílyt utalványozott.

Az igazgató-választmány a miniszter ur ez értesítését őszinte köszönettel veszi tudomásul.

XIII. Béky Albert erdőőrök részére szánt mennyiségtanának kéziratát a nyár folyamán átdolgozva beküldötte. A titkári hivatal azt újból való átnézés végett a már régebben kiküldött bíráló-bizottságnak adta ki, mely azonban az átnézéssel még nem készült el Tudomásul szolgál.

XIV. Stark Dezső urad. erdőtiszt az Erdészeti Lapok 1862—1902. évi köteteiről tárgymutatót készített s azt kinyomatás végett megküldötte. A választmány azonban tekintettel arra, hogy a tárgymutató lényegileg csupán a közlemények *czimeit* alapján jelöli meg a tárgyat, azt kiadhatónak nem tartja. Miután azonban maga is kívánatosnak tartja, hogy az Erdészeti Lapok tartalmáról részletes tárgymutató készüljön, felhívja a Deák Ferencz alapítvány kamatainak felhasználására nézve javaslatot tevő bizottságot, hogy megfelelő összeg pályadíjul való kitüzése mellett, tegyen megfelelő javaslatot arra, hogy az Erdészeti Lapok valamelyik alkalmas évfolyamának tárgymutatójára irassék ki pályázat azzal a kötelezettséggel, hogy a díjnyertes munka szerzője kötelezettséget vállal valamennyi évfolyam tárgymutatójának elkészítésére.

XV. Ifj. Belházy Gyula m. kir. erdész „A vadász tizparancsolatja“ czimű művének az egyesület útján való árusítását kérelmezi s a nyers bevételek 30%-át valamely jótékony alapítvány javára ajánlja fel.

Az ajánlat elfogadtatik.

XVI. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület a „Hazánk házfai para“ czimű könyvből 74 ingyenpéldányt kér népkönyvtárai részére.

Az igazgató-választmány a kérelmet teljesíti, mégis azonban méltányosnak tartja, hogy az ingyen küldött példányoknak fele értékét az egyesület a maga terhére vállalja, azaz a szerző, illetőleg a kész költség javára fordítsa.

XVII. Földmivvelésügyi miniszter értesíti az egyesületet, hogy a bükkfakoczka-burkolat felkarolása érdekében a múlt évben hozzá intézett felterjesztés alapján az ily burkolat nagyobb mérvű alkalmazását Budapest főváros figyelmébe ajánlotta.

Az igazgató-választmány abban a reményben, hogy a miniszter ur lépésének meglesz a kellő sikere, a választ tudomásul veszi.

XVIII. Stainer Gyula körmendi magpergető tulajdonos a jótékony alapok gyarapítására felajánlott összeget hajlandó üzleti könyvei alapján egy összegben befizetni.

Az igazgató-választmány ezt tudomásul veszi, miután azonban a czég újabb hirdetéseiben ismét a megrendelőket szólítja fel az illető összegeknek levonására, amely mód ugy az egyesület,

mint a megrendelők szempontjából hátrányos, ez ügyben kérdés intézendő a céghez.

XIX. A kaposvári m. kir. állami erdőhivatal a Stainer Gyula cég által magvak árából felajánlott 40 K. 17 fil.-t — mivel a cég első hirdetéseiben az egyesület megnevezése nélkül csupán erdészeti jótékony czélt említett — nem az egyesülethez, hanem az állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segélyző alaphoz küldötte be.

A választmány a nevezett összeget nem követeli vissza, mert így is erdészeti jótékony czélt szolgál.

XX. A Pátia nyomda az Erdészeti Lapok nyomási költségeit ivenkint 4 K.-val emelni óhajtja, a boríték árát 1 K.-val emeli és kiköti, hogy a füzet $\frac{1}{8}$ -ad terjedelmén túlterjedő táblázatos és petit szedésért oldalankint 2 K. 20 f., illetőleg 1 K. 20 f. pótdíj fizetessék.

Kéri továbbá, hogy a táblázatos szedés czimén legutóbbi számlájába felvett, de abból törölt 58 K.-nyi követelése folyósíttassék és végül ajánlatot tesz hirdetések gyűjtésére. (1139. ügysz.)

Az igazgató-választmány az áremelést a maga részéről el nem fogadja s amennyiben a nyomda ebbe bele nem nyugszik, a a titkári hivatalt más nyomdákkal való tárgyalásra utasítja. Hajlandó azonban a petit és táblázatos szedésért kért külön díjakat ezentul megfizetni, s erre való tekintettel méltányossági okokból a legutóbbi számlából törölt 58 K.-t is kiutalványozza. A hirdetések gyűjtésére nézve a nyomda felszólítandó, hogy erre vonatkozó részletes feltételeit közölje.

XXI. A titkár hivatkozva arra, hogy a közgyűlési terem gázvilágítása gyűlések alkalmával gyakran kellemetlen módon lobog, amin segíteni nem lehet, a villamos világításnak bevezetését javasolja. A választmány azonban ez ügygel csak akkor kíván foglalkozni, amikor az agancsgyűjtemény elvitele után az egyesületi helyiségek falai tatarozandók lesznek, a midőn a villamvezeték a falba lesz helyezhető.

XXII. Özv. Székács Ferenczné és Koncz Antal lakbérengedményt kér. A kérelem elutasittatik, ellenben Székácsné ama kívánsága, hogy két lakhelyisége kárpítoztassék, teljesíthetőnek találtatott.

XXIII. Özv. Akantisz Rezsóné kéri néhai férjének alapító tagsági jogait fiára Akantisz Rezső erdőakad. hallgatóra ruházni. Hasonlóképpen özv. Radu Miklósné kéri, hogy néhai férjének Radu T. Miklósnak alapító tagsági jogai fiára Radu M. Valérra ruháztassanak át. A két kérelmet az igazgató-választmány a jótékony alapítványok segélyében való részesedésre vonatkozó szokásos korlátozással teljesíti.

XXIV. Uj rendes tagként felvétetik: *Besztercze* sz. kir. város, ajánlja Ferenczi Béla; *Witting* Emil, Brassó város erdőgyakornoka, ajánlja Orlovsky Gyula; *Sándor* Imre gyárvezető, ajánlja Stainer Gyula.

XXV. A jegyzőkönyv hitelesítésére az elnök dr. Bedő Albert és Horváth Sándor alelnököket kéri fel.

K. m. f.

Bund Károly s. k.
titkár.

Báró Bánffy Dezső s. k.
elnök.

Hitelesítésül:

Horváth Sándor s. k.
II. alelnök.

Dr. Bedő Albert s. k.
I. alelnök.

III.

Értesítés.

Van szerencsénk t. tagtársainkat s általában az erdőbirtokos és erdőtiszt urakat tisztelettel értesíteni, hogy Stainer Gyula első körmendi magyar magpergető-intézete azt az ajánlatot tette az Országos Erdészeti Egyesületnek, hogy jótékony alapítványaihoz évenként 1000 (egyezer) koronával járul, mellőzvéen ezentul azt a ezélszerünek nem bizonyult eljárást, hogy a felajánlott hozzájárulást akár a vevők, akár a cég maga a számlaösszeg alapján pénztárunkhoz beszállítsa.

Bár a t. cég becses ajánlatának ez újabb módosításával egyesületünk igazgató-választmányának e sorok megjelenésekor még nem volt alkalma foglalkozni, mégis t. olvasóink tudomására óhajtottuk azt hozni, nehogy a maguk részéről az újabb megállapodás ellenére a számlaösszegeből levonásokat eszközöljenek, a mire egyébiránt a cég t. vevőit már e lapok f. évi május havi füzetében is felkértük.

Budapest, 1903. november hó 10-én.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.

IV.

Felhívás

a „*Viruljon fel e hon polgárainak erényére*“ jelige alatt beküldött pályamű visszavételére.

Az ákác monografiájára hirdetett pályázat alapján fenti jelige alatt beküldött pályaművet az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmánya hiányos volta miatt a pályázat alá bocsáthatónak nem találta. Tisztelettel kérjük ennél fogva az ismeretlen szerzőt, hogy kéziratának visszavétele, illetőleg hovaküldése iránt — az eredeti feladó-vevény csatolása mellett — intézkedni sziveskedjék.

A titkári hivatal.

V.

Jegyzőkönyv

az erdészeti műszótár szerkesztő-bizottságának 1903. évi október hó 7-én megtartott üléséről.

Jelen voltak: dr. *Bedő* Albert elnök; *Arató* Gyula, *Bund* Károly és *Cséti* Ottó szerk. biz. tagok. *Fekete* Lajos, *Illés* Nándor, *Rózsay* Rezső és *Vadas* Jenő szerk. biz. tagok az ülésen betegség, illetőleg hivatalos elfoglaltság miatt nem jelenhettek meg.

I. Előadó bejelenti, hogy *Fekete* Lajos és *Rózsay* Rezső szerk. biz. tagok a nekik átdolgozás végett visszaadott szógyűjteményt újból beküldötték.

A bizottság a két szógyűjteményt — további intézkedésig, megőrzés végett — azzal a kéréssel adja át az egyesület titkárnak, hogy a gyűjtött és földolgozott szóanyag megtekintését a műszótár ügye iránt érdeklődőknek — esetleges megjegyzéseiknek megtehetése céljából — az egyesület hivatalos helyiségében tegye lehetővé.

A bizottság egyszersmind fölhívja azokat a szerk. bizottsági tagokat, a kik a magukra vállalt ágazatokhoz tartozó szókgyűjteményét még nem terjesztették elő, hogy a bizottság eddigi megállapodásának értelmében földolgozandó szógyűjteményt legkésőbb 1904. évi márczius hó 1-éig szintén nyujtsák be, a mennyiben pedig ebben bármi okból akadályozva lennének, az akadályról már előzetesen sziveskedjenek a bizottság elnökét értesíteni.

II. A Cséti Ottó szerk. biz. tag által benyújtott szógyűjtemény részletes tárgyalás alá vétetvén, ennek eredményéhez képest a szógyűjtemény a talált hiányok pótlása és illetőleg a bizottság eddigi megállapodásainak megfelelő átdolgozás végett visszaadott.

III. Előadó bejelenti, hogy a földmivelésügyi miniszter ur a hozzáintézett kérelemhez képest intézkedést téven az iránt, hogy a m. kir. áll. erdőhivatalok személyzete a műszótárba felveendő erdészeti érdekű *tájszók* gyűjtésében közreműködjék, most a gyűjtött gazdag szóanyagot az egyesülethez megküldte.

Bejelenti továbbá, hogy időközben Pál János m. kir. erdész-jelölt szintén küldött két kisebb tájszógyűjteményt, melyek székelyek és csángók által használt tájszókat tartalmaznak.

A bizottság mindkét küldeményt örömmel és köszönettel fogadja s a korábbi határozathoz képest elrendeli a szógyűjteményeknek körözését a szerk. bizottsági tagok között.

IV. Előadó végül bejelenti, hogy néhai Csiby Lőrincz volt szerk. bizottsági tag hagyatékában egy ugyancsak jórészt tájszókat tartalmazó szógyűjtemény találtatván, ez szintén a szerk. bizottság rendelkezésére bocsátatott. Minthogy ez a gyűjtemény az erdészet több ágazatát illető tájszókat szintén vegyesen tartalmazza, a bizottság ennek körözését is elrendeli.

Ezzel kapcsolatban a bizottság fölkéri az egyesület tisztikarát, hogy a legközelebbi ig.-választmányi ülés tárgysorozatának megállapításakor a szerk. bizottság kiegészítésének napirendre tűzéséről is gondoskodják.

V. Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

Kmf.

Arató Gyula,

az erd. műszótár szerk.
biz.-nak előadója.

Bedő Albert,

az erd. műszótár szerk. bizott-
ságának elnöke.

IRODALMI SZEMLE.

A székely kongresszus tárgyalásairól, a melyek mult évi augusztus hó végén Csik-Tusnádon folytak, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a f. év folyamán adta ki részletes jelentését a földmivelésügyi miniszter támogatásával. A vaskos kötet ára

4 K. A benne előforduló erdőgazdasági vonatkozású fejtegetéseket és határozatokat a következőkben röviden ismertetjük.

Az állattenyésztés fejlesztését célzó javaslatoknál a kongresszus többek között szükségesnek tartja havasi mintatelepek létesítését és az erdei legelőknek nagyobb mértékű és okszerű igénybevételeét. Tartunk attól, hogy a *nagyobb mértékű* igénybevétele kizárná az *okszerű* igénybevételeét.

Ugyancsak a legelő-szükség révén került az erdőgazdaság Gyöngyössy Béla kir. erdőfelügyelő előadásában is szőnyegre. Gyöngyössy a *legelőerdők* és a legeltetés céljaira okszerűen kihasználható erdőterületek kérdésével foglalkozott. Az állattenyésztésben a székelység létfenntartásának egyik, az okszerű erdőgazdaságban másik főtenyezőjét látja, de ez utóbbinak segédkezet kell nyújtania az állattenyésztés fellendítésére. Ezidőszerint 400,000 métermázsa, vagyis 20,000 darab felnőtt marha nyári takarmánya hiányzik. E hiány pótlására első sorban a nagyon is elhanyagolt legelők jókarbahozatalát, ápolását ajánlja, ezenfelül azonban az erdőgazdaság részéről is szükségesnek tartja, hogy az: 1. a fatermelésre szolgáló erdőkben az elő- és utótilalom alatt álló területek kivételével a legeltetést megengedje; 2. a nem feltétlen erdőtalajon álló, erdősült, de rétszerű művelésre állandóan alkalmas területeket gyeplegelőül (irtásra) átbocsássa; 3. a beerdősített kopárokon is idővel a legeltetést lehetővé tegye, végül 4. ott, ahol gyeplegelőnek állandóan alkalmas területek nem állanak rendelkezésre, azon erdőket, amelyek talajuk minőségére való tekintettel mint legelőerdők kezelhetők, jövőre ilyenekké átalakítsa.

Legnagyobb súlyt Gyöngyössy a legelőerdők alakítására fektet. Ezeket a közelfekvő erdők kevésbé értékes részeiből óhajtja alakítani 0'2—0'4, ritkán 0'5 s csak meredek partokon 0'6 záródással.

Ily értelmű határozati javaslatát megtoldotta azzal — bár erre előadásában nem terjeszkedett ki —, hogy az 1898. évi XIX. t.-cz. szerinti erdőkezelési költségek a községek háztartásával arányban állapíttassanak meg s hogy korosabb erdőkől a faértékesítés a jelen és jövő érdekeinek méltányos összeegyeztetésével engedtessek meg.

Az előadó után felszólaló *Semsey* Aladár dr. nem szólott szorosán a szőnyegen fekvő kérdéshez. Más szólásra nem jelent

kezvéen, *Bedő* Albert dr. elnök a határozati javaslatot elfogadottnak jelentette ki.

Csak a tárgyalás befejezése után emelt szót *Horváth* Sándor miniszteri tanácsos, a ki mint a földmivvelésügyi miniszter képviselője a kongresszust elhatározásában korábbi felszólalással nem akarta befolyásolni. Konstatálja, hogy a legeltetés ügyében hangoztatott gazdasági elvek a kormány által már régen el vannak fogadva, de gyakorlati érvényesítésük természetszerűen nem történhetik egy csapásra. Így pl. megemlíti, hogy a legelőerdők alakításának gyors keresztülvitelét sokszor akadályozza az a körülmény, hogy a ritkításnál nyert tetemes fatömeg egyáltalában nem értékesíthető.

A határozati javaslat második pontját, mely a községi stb. erdők állami kezelésének költségeire vonatkozik, határozatlannak tartja. E téren ugyan maga is minden méltányos kívánságot teljesítendőnek tart, de figyelmezteti a szakosztályt, hogy e tekintetben több függ maguktól a törvényhatóságoktól, illetőleg a közigazgatási erdészeti bizottságoktól, mint a kormánytól.

Ami a harmadik pontot (a faértékesítést) illeti, erre nézve konstatálja, hogy rendkívüli fahasználatok engedélyezése körül éppen a székely megyékben a legvégső határig ment a kormány, úgy, hogy a bükkösök kivételével mindenütt meg van támadva a fatöke is.

Több felszólalás e tárgyban nem volt. A magunk részéről megelégszünk azzal, hogy reá mutatunk arra az ellentmondásra, amely a múlt évi u. n. kivándorlási kongresszusok határozataiban a legelő-erdőalakra nézve feltűnik. A Miskolczon tartott felvidéki kivándorlási kongresszus a legelőerdőt perhorreszkálja, azt megszüntetendőnek tartja, a székely kongresszus ellenben melegen pártolja.

Az ipari és kereskedelmi szakosztály tárgyalásaiból első sorban a faipari rész kelti fel érdeklődésünket. Siklód István előadó bevezetéképpen minden ipari fellendülés előfeltételeként igen helyesen a közlekedési eszközök fejlődésére mutat reá. Hozzátehetjük ehhez, hogy nemcsak az ipari fejlődésnek, hanem az erdőgazdaság helyes vitelének is egyik elengedhetlen kelléke ez s a Székelyföld gazdasági viszonyai jóval kedvezőbbek lennének, ha

az erdők értékesítése nem előzte volna meg a közlekedési eszközök kiépítését, hanem megfordítva történt volna a dolog. Az erdőbirtokos így erdő-vagyonának hihetetlenül alacsony tőárakon való elkotyvetélése helyett, tisztességes áron adhatott volna tul felszaporodott fakészletén s magát a fatőkét megtámadni nem kényszerült volna. A faipar is egészséges alapon fejlődhetett volna oly időben, a mikor még nem volt a székely fenyőerdők nagy része tulhasznált. Erről a tulhasználatról az előadónak ugy látszik nem volt tudomása, külömben aligha hozta volna javaslatba két egyenként 25 kerettel dolgozó óriási fűrésztelep létesítését, székelyek körében elhelyezendő részvényekkel, a melyeknek megfelelő tőkét azonban az állam előlegezné, míg a fűrészek hasznából a részvénytőke az államnak megtérítették. Fel is szólaltak ez ellen s így a szakosztály csak általában mondotta ki, hogy Borszéken, Békáson és másutt is fűrészgyárak létesítése kívánatos.

Az előadói javaslat és a hozzászólások alapján a szakosztály ezenkívül még kívánatosnak tartja:

Nagy-Borosnyón, Zetelakán, Parajdon, Szászrégenben és Kézdivásárhely nagyobb esztergályos ipar és hajlitott fabutorgyár felállítását.

Kisebb faipartelepek, mint gyujtószálka, fogtisztító, fagyapot, dobozgyárak, iskolai és tanszerek, konyha és más házieszközök, donga, kerék és kocsialkatrészek, sámfa és kaptafakészítő-telepeknek előmozdítását.

A kongresszus felkéri a kormányt, hogy a Szováta határán fekvő s a régi Marosszék kulturvagyonát tevő havason a bükkfaipart gépek adományozása által és más módon a kilátásba helyezett támogatásban részesítse.

Szükségesnek tartja a kongresszus Hosszufaluban félgyártmányok előállítására gyár felállítását, a kézdivásárhelyi és kovásznai asztalos kisiparosoknak anyagi és erkölcsi támogatását, a nagyobb városokban a gyári asztalosipar fejlődésének elősegítését.

A kormány felkératik, hogy külföldi kereskedelmi szerződések megkötésénél és az általános vámtarifa megállapításánál oda törekedjék, hogy a hazai termékeknek, főleg transitó kivitelét megkönnyítse és érdekeit megvédelmezze.

A *házipar* előadója *László Gyula* keresk. és iparkamrai titkár,

a Gázi faipar hanyatlásának okát a nyersfaanyag nehezebb beszerzésében és a gyártmányok értékesítésének szervezetlen voltában látja. Határozati javaslata azonban a faiparra külön nem terjed ki.

A *viziutak* tárgyalásánál a szakosztály *Urmánczy* János gyáros előadása alapján a Maros és Olt folyóknak a tutajozás céljaira való szabályozását tartja szükségesnek.

A *birtokpolitika* tárgyalásánál a kongresszus *Sebess* Dénes dr. orsz. képviselő előadása alapján többek között kívánatosnak tartja, hogy az állam a Székelyföldnek Romániával határos erdőségeit vásárolja meg és azokat mérsékelt díjakért az állattenyésztő székely nép használatába bocsássa. (!)

A *telepítés* kérdésének megvitatásánál *Forster* Géza az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület igazgatója reá mutatott arra, hogy a Székely földön sok oly területet is havasnak neveznek, a mely egyáltalában nem fekszik a havasi övben. Ezek a területek egyáltalában nincsenek kellően hasznosítva. Kifejti azután a nagy faipari vállalatok hátrányos következményeit. Ezek nagy területeken gyorsítva kihasználják az erdőt, azután tovább állanak. Állandó keresetet tehát nem nyújtanak, pedig a székely népnek erre van szüksége. Fájjalja, hogy a nagy faipar meghonosodásával megszűntek a régente fennállott apró fűrésztelepek.

Javaslat, a melyet a kongresszus el is fogadott a következő volt: Tétessenek felvételek, hogy az u. n. havasokban mily területek vannak, melyek vagy mezőgazdaságok, vagy havasi gazdaságok, vagy gyümölcsösök alakítására alkalmasak, de jelöltessenek ki azon helyek is, melyek benépesítendőek volnának, hogy onnét az okszerű erdőgazdálkodás a rendszeres üzemhez szükséges erőket magának állandóan biztosithassa, és ott erdőgazdasági termények és félnyers készítmények készíttessenek, sőt fűrész- és más feldolgozó telepek létesíttessenek s ily telepek megfelelő közlekedéssel elláttassanak.

Az *arányosítás*, melynek eddigi keresztülvitele sok helyen a székelység deposedálására vezetett, nagy vitára adott okot, a mely közben a legkülönfélébb kívánságok merültek fel. Végül a kongresszus oly határozatban állapodott meg, melynek bennünket közvetlenebbül érdeklő javaslatai a következők:

Az arányosítás költségeit az állam előlegezze, az így folyó-

sított összeget közadók módjára a birtokosoktól 8—10 évre felosztva szedje be. Az arányosítási törvény a következő szempontok szerint módosítandó:

a) Az 1880. évi XLV. t. cz. 25. §-a és az eljárási utasítás (1893. évi 356. sz. igazs. min.) 105. §-ának b) pontja akkép módosíttassék, hogy a külön kihasítás csupán az arányosítás megkezdése idején és eredeti jogon birt illetményekre engedélyezhető és csak az érdemleges tárgyalás befejezéséig kérhető.

b) Az 1871. évi LV. t. cz. 3. és 4. szakaszai novelláris uton akként módosíttassanak, hogy azokat a birtokosokat, kik a közösen és osztatlanul használt fekvőségek hasznaiból nem részesedtek, ezen arányosítandó területből rész nem illeti.

c) A hol a törvény 4. §-ában foglalt aránykulcs a felosztás alapja, ott az arány megállapításának alapjául az egyesek által birt külső és belső birtoknak ne a területe, hanem az ezen birtokok után fizetendő adó szolgáljon.

d) Az arányosítandó terület megosztásánál aránykulcsot az egyesek által tulajdonul birt birtokarány képezi, azonban a birtokmennyiségbe az egyesek által birt erdőségek és legelők, valamint a terméketlen helyek nem számíthatók be.

e) Az arányosítás alá jövő erdő és legelőterületből szakértők meghallgatása után a hazajáró csorda számára szükséges terület közös legelőnek kiszakítandó. Ez a közös legelő elidegeníthetlen közbirtokossági vagyont képez.

g) Az elhelyezkedésnél első sorban azok helyezendők el, kik birtokközösségben maradnak és csakis ezek elhelyezése után következzenek az önálló kihasításra jogosultak.

h) Az erdőjutalékok megvásárlása az arányosítás folyama alatt érvénytelen és az ily megvásárolt jutalék a vásárlónak nem adható ki, hanem az eredeti jogosultnak. Az arányosítás folyama alatt vásárolt birtokok utáni erdőilletmény csak az esetben esik a vásárlónak, ha a birtok a kules megállapítása előtt fél évvel már a nevére telekkönyvileg be volt kebeleztve és annak tényleges birtokában volt. Ha azonban az arányosítás befejezése után öt éven belül kitűnik, hogy a szerződés színleges volt, az esetben az ilyen uton külön kiszakított terület a birtokközösségben maradtak jutalékához csatolandó.

Havasi és legelő-gazdaság. (Alp- und Weidewirtschaft.) Irta dr. *Stebler F. G.* a zürichi müegyetem tanára. Kiadta Parey Pál könyvkereskedése Berlin. Ára 10 márka.

A szerző e műben, a mely 462 nagy nyolczadrét oldalra terjed és 421 ábrát és képet tartalmaz, könnyen érthető előadással teljes képet nyújt a havasi s általában a legelőgazdaságról.

Foglalkozik a különböző magasságban fekvő legelőterületekkel s az azokon folyó legelőüzemmel állatnemek szerint elkülönítve, az erdő szerepével a havasokon, a legelőkön végzendő talajjavítási műveletekkel, a trágyázással, az ott szükséges építményekkel, közlekedési eszközökkel és kerítésekkel.

Bár a műben tulnyomó az állattenyésztőt érdeklő rész, mégis az erdőgazda is sok tanulságos dolgot talál benne, kivált, ha azon feladat előtt áll, hogy kezelésére bizott legelőterületeken vagy havasokon rendszeres gazdaságot kezdeményezzen, vagy a népnek e tekintetben tanácsot szolgáljon.

A nemes fűz termelése. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter megbízásából írta *Molnár István* orsz. gyümölcsészeti és fatenyésztési biztos. 8-ad rétű 70 old. Ára nincs kitüntetve.

Kosarakban és egyéb fonott háziiparcikkokban való szükségletünk növekedtével, a mely különösen gyümölcsstermelésünk fejlődésével arányos, mindinkább jelentkezik annak a szüksége, hogy ezen háziipar nyersanyagáról is gondoskodjunk. Eddig azonban a fűzfatelepek létesítése akadályokba ütközött, mert bár több állami fűzfatelepről évenként több millió fűzfadugvány kerül kiosztásra, hiányzott oly gyakorlati irányu utmutatás, a mely a nemes fűzek telepítésének, gondozásának és kezelésének módját a néppel megismerteti.

Ezen a hiányon hivatott a szóbanforgó könyv segíteni. Tartalmának átnézése arról győz meg, hogy e hivatásának meg is fog felelni.

Megrendelhető Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, VIII., Muzeum-körut 2. sz.

Válasz erdőrendezéstanom ismertetésére. Hálával tartozom erdőrendezéstanomnak az Erdészeti Lapok X. füzetében megjelent ismertetéseért; mert egészben véve kedvező ítéletet tartalmaz.

De nekem úgy tetszik, hogy az ismertető itéleténél nem egy erdőrendezési tankönyv kellékeit veszi mértékül; hanem a gyakorlati erdőrendező igényeit tartja szeme előtt és tulságosan ragaszkodik a nálunk nagyon elterjedt és évtizedek óta a gyakorlatban kialakult erdőrendezési mód külsőségeihez.

Szivesen elhallgatnám, de válaszom álláspontjának jelzése miatt kénytelen vagyok kifejezést adni a könyvismertetésből merített ama benyomásomnak, hogy annak szerzője szemet huny ama tagadhatatlan tény felett, mely szerint a mi erdőrendezési módunkban igen sok oly fölösleges dolog kiszámítása és aprólékos feltüntetése tulságig ki van fejlesztve, a melyek felett nemcsak a gyakorlat (Németország, Franciaország), hanem az elméleti okoskodásokra oly hajlandó tudomány is már régen napirendre tért. Ki vannak abban finomítva oly kétes értékű elméletek, melyek csak helyesebbnek hiányában és szükségből alkalmaztattak annak idejében és a melyek úgy durván még megjárják, de finomabban kidolgozva, kiszélesítve, nem állják ki a kritikát.

Némely, régi könyvekben található ferde felfogást sem szabad megerősíteni egy modern tankönyvben.

Téves felfogás például az is, ha azt hisszük és állítjuk, hogy a szabályos erdő viszonyai tárgyalásának *egyedüli célja* az, hogy annak megvalósítása „ideál“-képpen lebegjen az erdőrendező szeme előtt. Ám nem ez a fődolog, a miért a szabályos állapotot a tankönyvekben jó ismertetni; mert hiszen azt az ideált, a mely egy fajtájú, egy termőhelyű és teljes záródású erdőt tart szem előtt, nemcsak soha elérni nem lehet, de arra még törekedni is abszurdum volna. Pedig a tankönyvekben a szabályos állapot tárgyalásánál ily egyszerű viszonyokat szokás általában felvenni. A szabályos állapot ismertetésének főcélja tisztán didaktikai, t. i. az, hogy *a lehető legegyszerűbb* berendezett erdő viszonyait ismertesse meg, még pedig lehetőleg minden, egymástól erdőrendezés szempontjából lényegesen eltérő üzemmódnál.

Azt állítja a könyvismertető, hogy a közép- és szálaló-erdőkre vonatkozó elméletek „nagyobb részének alkalmazására, mai erdőgazdasági viszonyaink között aligha kerülhet a sor“.

Már bocsánat, de oly tetemes területet elfoglaló szálaló-erdeink helyes berendezéséről már ideje van gondoskodnia az

elméletnek; mert az eddig alkalmazott módszerek nem állják ki a tudomány kritikáját.

Különbönb kívánatos volna nyilvánosságra hozni azokat az elveket és módokat, melyek hazánkban a szálaló-erdők berendezésénél alkalmaztattak.

A középerdők berendezésének elméletét, bár rendes közép-erdeink nincsenek, a munka keretének kiegészítése miatt kénytelenek voltunk felvenni; még pedig annyival is inkább, mert hidat képez egyfelől a sarj- és tulajdonképpeni szál-erdők, másfelől pedig a szálaló-erdők berendezése közt.

Tehát ennek a fejezetnek is főképpen didaktikai értéket tulajdonítunk.

Az erdőrendezőnek szükséges jogi ismereteket, különösen az oly általános természetűeket, a milyen a „birtokháborítás“, melyet a könyvismertető kiemel, az erdőrendezésstanban tárgyalni nézetünk szerint nem lett volna helyes. Ezek és más jogi természetű kérdések más tanszékhez tartoznak és ha az a tanszék, a melynek feladata lenne az erdész számára szükséges minden jogi és államtudományi anyagot felölelni, még nem állítottatott fel, az a körülményekben leli magyarázatát. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy előadás közben az illető esetekre a tanuló figyelme felhívassék.

Hogy a felmérési munkákat jobban nem részleteztük, annak az az oka, mert ezt a részletezést a földméréstan körébe tartozónak tudjuk és valljuk. Ez alapon van akadémiai tanításunk is rendezve. Aztán jó földméréstanal is dicsekedhetünk.

Abban igaza van a könyvismertetőnek, hogy az erdőrésztetek (osztagok) határvonalainak megjelölése a könyvből kimaradt. Magam sem tudom, hogy e tévedés hogy csuszott be, mert hisz az eddigi könyvatos tankönyben bőven van tárgyalva.

Bőven szoktunk vele foglalkozni ugy az előadásokon, mint a gyakorlatokon. Sőt ki szoktuk emelni annak szükségét, hogy az erdőrésztetek határvonalai mindazokon a pontokon, a hol utakra és taghatárookra kimennek, feltűnően jelöltessenek meg.

Az ismertető cikkből (955 l. alul) azt kellene következtetni, mintha én az erdőrendezésstanomban példaképpen felvett erdőknek a részletes leírásában a fatömeg helyett *mindenütt* az átlagnöve-

déket alkalmaztam volna és a hozadékot *általában* ennek az alapján számítottam volna ki. Ez azonban csak kivételesen történt, mert a szoros értelemben vett szálerdőkre és a sarjerdőkre vonatkozó, úgy gondolom nyolcz példa közül csak két esetben történt meg ez, még pedig két lágyfasarjerdő üzemtervében; ellenben két keményfasarjerdőnek és az összes szálerdőknek üzemtervében a fatömegek és folyó növedékek vannak a részletes erdőleírásban feltüntetve és a hozadék az első forduló szakra ezeknek az alapján számított ki.

De meg kell okolnom, hogy miért nem kerültem el amaz idegenszerűséget. Szükségesnek tartottam ugyanis példát mutatni a könyvben arra, hogy mily egyszerűvé válik a számítás rövid fordulója lágyfasarjerdőben a vágáskori átlagnövedék segítségével. Vegyünk fel pl. egy közepes lágyfasarjerdőt, melynek termőhelye megfelel az Erd. segédtablák 1883. évi kiadása 14. lapján álló III. t. h. osztálynak. A 20. és 30-ik évek közt az átlagnövedék lényegesen nem változik és állandóan 3 m^3 -re tehető. Nem könnyebb-e ez esetben az átlagnövedékekkel számítani, mint a fatermési táblával? De ehhez hozzá kell még tennünk, hogy a sarjerdőkben, kivált a lágyfasarjerdőkben, sokkal könnyebb és biztosabb a tényleges állapotnak megfelelő vágáskori átlagnövedék közvetlen meghatározása, mint a termőhelynek megfelelő fatermési tábla helyes megállapítása. A tényleges vágáskori átlagnövedék alkalmazásánál nem követünk el akkora hibát a távolabbi évek hozadékának megállapításában, mint a mekkora ered abból, hogy a valóságos termőhely a fatermési tábla sem egyik, sem másik osztályával sem talál, hanem kettő közé esik.

Egyébiránt azt hiszem, kár lesz a megokolásra több szót vesztegetnem.

Amiért valami egyelőre idegenszerű, azért lehet jobb a megszokottnál.

A könyvismertető előtt szokatlan az előkészítő időnek alkalmazása is „abból a czélból, hogy a vágásforduló elején épen az erdő egyik végén kezdjük a kihasználást.“ (253. l.)

Ez lehet szokatlan, de a *vágásosztásnál* és a *nyiladék rendszerrel* egyesített térszakozásnál, különösen ha *szabályos tagok* alkotása sikerült, az átnézetet a gyakorlatban nagyon előmozdítja,

ha az üzemterv szerint a kihasználás valamely tag egyik szélén és nem a közepén kezdődik. Ajánlatos ez különösen akkor, ha a képzettség erdőrendezési dolgokban hiányos. Különben ez nem lényeges kérdés, és hegységi szabálytalan tagokból álló erdőkre alkalmazott példákban, a milyen területeken a könyvismertető gazdag gyakorlatát szerezte, nekem se jutott volna eszembe soha.

A könyvismertetésben (956. lapon) továbbá ezt olvassuk: „Igaz ugyan, hogy egy tankönyvnek, melynek lényeges feladatát képezi a tudomány művelése és fejlesztése is, megírásánál nem követelhető, hogy az író a fennálló rendszerhez alkalmazkodjék, főleg alaki dolgokban; tekintve azonban, hogy mi — mai viszonyaink között — még távol vagyunk attól, hogy az erdőrendezésre tisztán a tudomány szempontjából nagy súlyt helyezhetnénk, kívánatosnak vélném, hogy a tanítással is a meglévő és viszonyainkhoz alkalmazott rendszerbe illeszkedjünk. Önként értetik, hogy e mellett ugy a tanítás, mint maga a tankönyv is kiterjeszkezhetik ennek a rendszernek a birálatára, nehogy a tanuló a ma érvényben lévő és változásoknak kitett gyakorlati eljárást, sőt még a formákat is dogmaként tekintse.“

Ehhez kénytelen vagyok megjegyezni, hogy a feladata színvonalán álló tankönyvnek nem csak azt kell maga elé célul kitűzni, hogy a legelterjedtebb erdőrendezési eljárásokat ismeresse, hanem azt is, hogy azokat kiegészítse, javítsa, fejlessze, a fölösleges sallangoktól megszabadítsa és az intézetről kikerülő fiatalság ebéli felfogását tisztítsa és irányítsa.

Tudom, hogy a könyvismertetővel sokan osztoznak abban a nézetben, hogy a szakozás szerint készített üzemtervben a VIII. minta fontosabb, mint a X-ik, és ez utóbbit el lehet hagyni. Én azt hiszem, hogy ez nincs ellentétben azzal a felfogással, hogy a X. minta, vagyis az *általános üzemterv* az erdőrendezési műnek a gerincze; de hogy azzá is legyen, ki kell benne tüntetni a vágássorrendet, sőt még a tisztások felújítását is, amint én ezt a kérdéses munka néhány általános üzemtervében meg is tettem. Kimutattam én a várható szabályos állapotot is és semmi kifogásom nincs ellene, hogy mindez egy közös mintában, a VIII-ikban történjék meg, különösen luczfenyőerdőkben, hol a jövőbeli szabályos vágássorrendre erdővédelmi szempontból nagy súly fektetendő.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a VIII. minta középső részét tartsuk az üzemterv gerinczének, mely nem egyéb, mint az általános vágásterv.

A munka negyedik része a könyvismertető szerint igen rövidre van szabva.

Ez lehet nézet dolga.

„Igy pl. — így szól — tulságos röviden végez a részletes véghasználati tervvel, a melynél a termelési s egyéb apadékról nem is tesz említést“. Erre az a megjegyzésem, hogy a könyv terjedelme nem engedi meg a teljes, nagy minták közlését. De azért az apadék kimerítően van tárgyalva a munka 133—136. lapjain.

Az üzemnyilvántartási könyvek vezetése is nagyon röviden van tárgyalva, az ismertetés szerint.

Hát ez a fejezete a könyvnek 17 lapra terjed. Evvel összehasonlítva, tárgyalja a nyilvántartást :

Judeich (V. kiadás)	32 lapon
Graner... ..	12 „
Grebe (II. kiadás)... ..	17 „
Wagener	4 „

Átlagosan ... 16.5 „

Eszerint én az arany középutat megtartottam. Elég, ha a nyilvántartás lényegével tisztába jön a tanuló. Ha az apró részletekbe bocsátkoznánk s a hallgatót az elkönnyvelés szövevényébe mélyebben vezetnők bele, akkor tulterhelnők őt s többet kívánnánk tőle, mint amennyit egyéb tanulmányaival való elfoglaltsága mellett végezni képes.

Hiszen gondoljuk meg, mily hosszú időre van szükség a gyakorlatban is az egyes részletek és fogások alapos megismerésére. Ezt alig lehet könyvből megtanulni.

Az üzemátvizsgálással könyvem csak 10 lapon foglalkozik, ami kevesebb, mint a fennebbi munkák illető fejezetének átlaga. De különben az üzemátvizsgálás *apróbb részletei* annyira gyakorlatiak, hogy azokat tankönyvben és az akadémián tárgyalni s a hallgatókkal az egyes esetekre vonatkozó eljárás részleteibe belebocsátkozni, az előadási és gyakorlati órák korlátolt kiszabása miatt sem lehet.

De épen most, e sorok írása közben kapom *Guttenberg* bécsi tanárnak ebben az évben megjelent modern erdőrendezéstanát, mely a nyilvántartást kilencz és az üzemátvizsgálást hasonlóan csak kilencz lapon tárgyalja.

Azt hiszem, e tárgyról több szó fölösleges.

A könyvismertetés végre kifejezi abbeli nézetét, hogy a munka sokat nyert volna, „ha az üzemtervek és üzemátvizsgálási munkálatok összeállításának, valamint az üzemnyilvántartási könyvek vezetésének bővebb és részletesebb ismertetése mellett, ezekről a mi viszonyainknak megfelelő *nehány összefüggő* példát is tartalmazna“ stb. Természetesen üzemterveket ért alatta, összes tartozékaikkal együtt.

Hát én azt hiszem, hogy ez a követelés igen tulzott. Hisz az ily összefüggő, tehát kidolgozott teljes üzemtervek gyűjteménye maga is nagyobb könyv lett volna, mint az egész többi erdőrendezéstan. Az 1880. évi 23,374. sz. földm. min. rendeletben foglalt utasítás mintái az Erdészeti Lapokban (1881. évf.) 60 lapot foglalnak el; pedig mindenik csak üres minta. Egyetlen nagyobb üzemterv kitöltött kimutatásai legalább is 15 nyomott ivre terjednének. Aztán egy ily üzemtervnek csak akkor lenne értelme, ha a térképek is hozzá lennének csatolva. Mindezek tulajdonképpen egy folio formátumban kiállított nagy könyvet töltenének ki.

Pedig a könyvismertetés szerint *legalább egy nagyobb és kisebb* üzemtervet kellett volna a munkába felvenni, tehát ha nem *nehányat*, hát akkor *legalább kettőt*.

Hát ezt lehet kívánni talán a kormánytól, vagy egy gazdag egyesülettől, de magánembertől nem. Mert nem szabad elfelejteni a kiadási költségeket sem.

Azt azonban merem állítani, hogy annyi példa sem belföldi, sem külföldi erdőrendezéstanban nincs, mint az enyémben; de az előadás menete megkívánta, hogy azok egyes részei az egyes fejezetekkel kapcsolatosan tárgyalassanak, tehát egymástól szétválasztva. A könyv használója azonban ezeket könnyen összeállithatja, több kis egész üzemtervvé egyesítheti.

Egyébiránt az akadémiai hallgatók a gyakorlatokon a kisiblyei erdő üzemtervét át szokták dolgozni és mintául magukkal vinni.

A gyakorlatban pedig mindenütt talál a fiatal ember számos kis és nagy üzemtervet.

Végezetül kérem a tisztelt szakközönséget, hogy munkámat úgy ítélje meg, mint tankönyvet, melynek feladata a tanulót bevezetni az erdőrendezés minden ágába, miután őt erre elméletileg előképezte és azután legalább kivonatossan megismertetni vele a hazánkban szokásos erdőrendezési műnek alaki berendezését is.

Fekete Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az új kormány és programja. A gróf Tisza István miniszterelnöksége alatt megalakult új kormányban a földmivvelésügyi tárca vezetését *Tallán* Béla v. b. t. t., a képviselőház eddigi alelnöke, torontálmegyei földbirtokos vette át.

A földmivvelésügyi tárca új képviselőjének ez ideig nem volt alkalma, hogy programját részletesebben kifejtse, csupán a földmivvelésügyi miniszterium tiszti karának bemutatkozása alkalmából tartott beszédében jelzett annyit, hogy néhány gazdasági törvény nyilvánvaló hiányain óhajt rövidesen a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően segíteni. Arról, hogy melyek a módosítandó törvények, közelebbről nem nyilatkozott.

Abból a kormányprogramból, amelyet az új miniszterelnök a főrendiházban előterjesztett, elsősorban a beruházási törvényjavaslat visszavonásának bejelentése érdekelheti az erdőgazdaságot. Miután azonban a visszavonás céljának gróf Tisza a produktív befektetések gyarapítását mondta a kevésbé produktívek rovására, reméljük, hogy az ugysis szerény összeggel szereplő erdészeti beruházások, amelyek produktivitásához és pénzügyileg nyilvánvaló hasznához szó nem fér, legalább is érintetlenek fognak maradni.

Az állami erdőtishti kart a sokat vitatott fizetésrendezési törvényjavaslatnak elodázása érdekli közelebbről.

Hieronymi Károlynak, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnökének kereskedelmi miniszterré történt kinevezése azt a reményt kelti, hogy a műszaki czimek és műszaki gyakorlat rend-

tartásának tervezet s ezzel az erdőmérnöki czim és az erdőtisztek műszaki magán gyakorlatának kérdése is napirendre kerül, valamint, hogy a magán vasutak s ezek között az erdei vasutaknak régóta szabályozásra váró ügye szintén dülőre kerül.

A selmeczbányai akadémia Deák-ünnepe. Azon ünnepekből, melyeket a nemzet Deák Ferencznek, a haza bölcsének emlékére, születésnapjának századik évfordulója alkalmából országszerte kegyeletesen tartott, a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia és kivette részét.

Október hó 24-én tanári kar és az ifjuság az akadémia disztermébe gyült. Az ünnepély az ifjusági zenekar által előadott himnuszszal kezdődött, majd pedig *Vadas* Jenő az akadémia igazgatója nyitotta meg az alkalomhoz mért tartalmas beszéddel az ünnepélyt, végezetül felkérvén a tanári kar ünnepi szónokát, *Hermann* Miksa bányatanácsost, az emlékbeszéd megtartására.

Hermann nagy tanulmányra valló hosszabb beszédben méltatta Deák Ferencz nagy történeti alakját és honmentő önzetlen működését. Utána még az ifjuság szónoka, Mihalovics János dr. bányajogász beszélt. Az ünnepélyt Lamperth alkalmi ódája zárta be, a melyet *Figura* Ágost akad. hallgató szavalt.

Az erdészeti akadémia elsőéves hallgatóinak száma a folyó tanévben ismét 84-re emelkedett.

Pályázat külföldi tanulmányutra. Felhívjuk t. olvasóink figyelmét a 2000 koronás tanulmányi ösztöndijra kiirt és hirdetési rovatunkban foglalt pályázatra. A kitűzött czél, különösen annak 2. és 3. pontja bár heterogen természetű, de igen aktuális tárgyak tanulmányozását kívánja. Óhajtjuk, hogy a pályázat sikeres legyen, vagyis reátermett szakférfi küldessék ki, a kinek egyuttal visszatérte után alkalom nyujtatik tanulmányának eredményét saját erdőgazdaságunk javára tényleg gyümölcsöztetni.

Az őszi erdészeti államvizsgálatok. Az idei őszi erdészeti államvizsgálatok október hó 26-án kezdődtek és november hó 6-ig tartottak. A vizsgáló-bizottság *Soltz* Gyula orsz. főerdőmester, bizottsági elnök, *Fekete* Lajos főerdőtanácsos, akadémiai tanár, *Illés* Nándor nyug. főerdőtanácsos és *Havas* Ágoston urad. erdőmester, vizsgáló-biztosokból alakult meg. A bizottság jegyzői

teendőit Havas Ágoston látta el. Az október 26-án megtartott írásbeli vizsgálatra az alább következő három kérdés volt kitűzve :

I. Vizsgát tevőnek valamely község tulajdonában levő s eddig legeltetésre használt 35 kat. holdas ritkás nyirest tölgyes alátélepitéssel kellene tölgyessé átalakítani. Mikor végeztetné ezt a munkát? Hány napszámra, mennyi vetőmakkra volna szüksége? És az alátélepités teljes sikerének biztosítása végett a szükséges makk beszerzésével s a keletkezett csemeték tovább nevelésénél milyen eljárást követne?

II. Melyek a belföldi fapiacz fontosabb középpontjai? Külföldre viszünk-e ki erdei termékeket s ha igen, főleg mely országokba s mely fanemeket és választékokat (félgyártmányokat)? Viszont külföldről mit és honnan hozunk be?

III. Egy 0·8 záródású 1 holdas próbatéren a bükkös törzsenkint kiszámláltatván, a következő eredményt kaptuk :

vastagsági osztály számjegye	Törzsek száma db	Átlagtörzs fatömege m ³	Kora év
I.	43	1·52	120
II.	109	0·63	85
III.	139	0·33	70

Számittassék ki : 1. A fatömeg egy holdon. 2. A fatömegkor. 3. Állapittassék meg a termőhelyi osztály az általános fatermési táblák alapján. 4. Végül sorolja fel azokat a körülményeket, melyek mellett a fent leirthez hasonló állabok keletkeznek.

A vizsgálatra huszonhárman kértek és kaptak engedélyt és valamennyien meg is jelentek.

A huszonhárom vizsgázó közül a bizottság kettőt nem talált az erdőgazdaság önálló vezetésére alkalmasnak, a többi oklevelet nyert.

A megvizsgáltak között sajnos egy sem akadt, kit a bizottság kitüntetéssel képesíthetett volna, bár többen voltak, kik szép feleleteket adtak s ha a képesítésnek több közbeeső fokozata is volna, ezek az egyszerűen képesítettnél jobb fokozatot kaptak volna.

A mint egyrészt sajnálattal tapasztalta a vizsgáló-bizottság, hogy a jelentkezők közül senkit sem képesíthetett kitüntetéssel, másrészt örömmel hallgatta Stojanovics Illés horvát gyakornok szabatos, nagy szorgalomra és értelmességre valló magyar felele-

tét, a ki még néhány évvel ezelőtt egy szót sem tudott magyarul. Vajha sok honfitársa követné példáját, tapasztalhatnák, hogy a magyarok testvériesen szeretik és megbecsülik horvát testvéreiket. Oklevelet nyertek: Babarczy László báró, Becher Adolf, Bock László, Borsiczky Ottó, Földváry Miksa, Fröhlich Brunó, Hudák Aladár, Korbély Samu, Masztics Gusztáv, Maurer Antal, Moldovai János, Móré László, Nádai Dénes, Party József, Petricsek Adolf, Pisó János, Schmid Ernő, Schmidt Vilmos, Skultéty Győző, Stojanovics Illés, Zügn Nándor.

Havas Ágoston.

Az őszi agancskiállítás az előző évekhez hasonlóan, október hó 20—25. napján volt a budapesti Royal-szálló egyik termében. A kiállított szarvasagancsok száma feltűnő nagy volt, minőségileg azonban mintha némi visszaesés mutatkozott volna. Hiányoztak ugyanis azok a rendkívül erős példányok, a melyekhez a múlt évek jó lelövési eredménye már szinte hozzászoktatott. Ezuttal, bár igen szép agancsokban gyönyörködhattünk, egy szarvasagancs sem érte el a 9 kilónyi súlyt. Versenyen kívül ki voltak állítva azok a szarvasagancsok, a melyeket II. Vilmos német császár ejtett zsákmányul Frigyes főherczeg bélyei uradalmán a f. év őszén.

Összesen 107 szarvasagancs (ezek közül 100 nyílt területről, 7 vadaskertből), 6 dámlapát, 37 őzagancs, 5 zergekampó és 1 vadkanagyar volt kiállítva. A szarvasagancsok ágszáma 6 és 22 között változott, sőt egy villás is akadt. Feltűnést keltő volt Hagenbeck Károly óriási szibériai őzagancsokból álló gyűjteménye.

A nyílt területen lőtt szarvasok agancsai közül az első díjat az Almássy Imre gróf által kiállított és Diósgyőrött (Borsodm.) zsákmányul ejtett 18-as nyerte (sulya 8·8 kg.), a vadaskerti agancsok közül az Esterházy László gróf sárosdi vadaskertjéből (Fejérm.) származó 14-es (8·3 kg.), a dámlapátok közül Károlyi Imre gróf N.-Magócsról (Csongrádm.) származó példánya nyert I. díjat, az őzagancsok közül pedig Öry Aladár (Gurahoncz, Aradm.), a zergekampók közül Odescalchy Zoárd hg. (Borsa, Máramarosm.) példányai voltak a legkiválóbbak.

Wellingtonia gigantea. Az osztrák-magyar államvasutak Krassó-Szörény megyei erdőbirtokán Dognácskán 4 darab 32 éves Wellingtonia van, a melyeknek vastagsága mellmagasságban

körülbelül 100—150 *cm.* s így a selmeczi botanikus kertben levőket tulszárnyalják. Ezek mintegy 70 *cm.*-esek. J.

Az olasz paratölgy pusztulása. A mindennapi élet bizonyítja, hogy a világ parafaszükséglete óriási nagy lehet. A szűkséget emelkedésével egyáltalában nem tart lépést a paratölgy-erdők gondozása és telepítése. Hajdanában Olaszország nagy tömeg parafát termelt, de miután nemcsak a kéreghántás ismétlődött tulgyakran, hanem sok helyen a lörzset magát is levágták és szenítésre vagy hamuzsírőzésre (!) használták, most már igen megcsappant Olaszország parafatermelése. Ez idő szerint Portugáliában 300,000, Spanyolországban 250,000, Algirban 280,000 s Olaszországban csak 80,000 *ha.*-ra teszik a paratölgyesek területét. Spanyolország évenként még 328,000 mázsa parafát szállít 30 millió korona értékben, ellenben Olaszország csak 40,000 mázsát 1·2 millió korona értékben. A paratölgy 200 éves koráig hántható és egy tölgy ezen idő alatt legalább 18 mázsa parafát szolgáltat.

Észak-Amerika rezervált erdei. Az északamerikai Egyesült-Államok a területükön folyó óriási erdőpusztítás ellen-súlyozására már igen tetemes erdőterületeket hasítottak ki u. n. erdőtartaléknak (Forest-Reserve), a hol azután az állam folytat észszerű gazdaságot. A legtöbb ilyen erdő a nyugati részeken terül el, keleten csak legújában rezerváltak az Alleghany-hegységben 80,000 *ha.* területet s azt Mac Kinley National-Park Forest Reserve névvel látták el. Az Unio ezen területért 25 millió K.-t fizetett a tulajdonosoknak.

Az erdők értékesítése Mexikóban. A mexikói kormány és Faustino Martinez 702,000 *ha.* erdőterület eladására, illetőleg megvételére nézve kötött szerződést. A vevő 10 év alatt köteles ezen óriási területről a mahagoni, cedrus- s általában az épületfát és a festanyagot tartalmazó fát kihasználni. A vágasterületek legeltethetők. Vevő minden mahagoni fáért 1·5 dollárt, más épületfára alkalmas törzsért 0·50 d.-t, egy tonna festőfáért 2 d.-t fizet.

Az orosz állami erdők tiszta jövedelme 1893-tól 1902-ig 14·9 millió rubelről 45 millió rubelre emelkedett. Ezt a feltűnő eredményt az a mű, a mely Oroszország erdőgazdaságáról közelebbről megjelent, következőképpen magyarázza: A fa értéke, különösen a külföldön mutatkozó kereslet következtében emelke-

dett ugyan a kérdéses időszakban, egymagában ez azonban nem nyújt elég magyarázatot, a midőn a tiszta jövedelemnek megháromszorozódásával állunk szemben. A csekély jövedelem oka abban rejlett, hogy az erdészeti személyzet kevés volt, szervezete pedig nehézkes, centralisztikus. Ez volt a baj gyökere, a melyet felismerve, nem késlekedtek a kellő rendelkezésekkel. A külső közegek hatásköre kibővítettett és az ügymenet egyszerűbbé tétetett. A személyzetet szaporították és járandóságait emelték. Hivatalos beismerés szerint tehát főleg a szervezet decentralizálása és kibővítése eredményezte a tiszta jövedelem fennemlített nagy emelkedését.

A hasznos vad óvása Német-Kelet-Afrikában. Götzen gróf, a keletafrikai német gyarmatok kormányzója a f. évben újból rendezte a vadászat gyakorlását. A vad védelmére minden járásban oly területek különítettnek el, melyeken a vadászat egyáltalában tilos, ezenfelül az elefántvadászat egyes kerületekben teljesen betiltható. Művelés alá vont területen csak a tulajdonos beleegyezésével szabad vadászni. A vadászjegy ára 10 rupia = 14 márka. Egyáltalában tilos a vadászat a zsiráfra, zebrára, némely antilop-fajra, a csimpánzra, struczra, keselyűkre, baglyokra stb. Oroszlánok és leopárdok lelövéséért a vadász díjban részesül, ellenben az elefántvadász minden egyes állat után 100 rupiát vagy az állat egyik fogát tartozik beszolgáltatni. Bennszülötteknek hátultöltő lőfegyverrel nem szabad vadászni. Az elültöltő fegyverrel üzött vadászatra vonatkozólag a felsorolt szabályok alá esnek, ellenben lándzsával és ijjal szabadon, vadászjegy nélkül vadászhatnak, de csak saját lakhelyük kerületében. Elefántvadászatra külön engedélyt kell kérniök és az elejtett állatért a fennjelölt díjat kell fizetniök. Mérgezett nyilakkal nem szabad elefántra vadászni.

„Üzemterveink egyszerűsítése“ című közleményhez. A táblázatok kinyomatásának nagy költsége miatt a szándékolt czélt, t. i. az egyszerű üzemterv *formájának* bemutatását csak részben érhettem el. E miatt ismételten felkérem az érdeklődő szaktársak figyelmét arra, hogy a közlésre szánt bejegyzéseket tartalmazó nyomtatványokból kívánatra szívesen küldök.

Béky Albert.

Halálozás *Muránszky Kálmán* m. kir. erdész, (Liptó-Szvarin) és *Hecht Ferencz*, a felső-gallai és bicskei uradalmak főerdésze, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai meghaltak. *Béke hamvaikra.*

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből.

Jákói Géza gróf Esterházy Pál pápa-ugodi hitbizományi uradalmának erdőmestere ugyanezen uradalomnak, valamint a f.-gallai és bicskei szabad rendelkezésű uradalmaknak igazgatójává neveztetett ki és lakhelyét Ugodról Pápára helyezte át.

Vlaszaty Ödönt, a magaslaki uradalom főerdészét, a birtokos, gr. Zichy Jenő, erdőmesterré léptette elő.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter a szolgálat érdekében *Székely* Mózes turócszentmártoni kir. erdőfelügyelőt a dévai- és *Sághy* Kálmán dévai kir. erdőfelügyelőt a pozsonyi kir. erdőfelügyelőséghez áthelyezte és illetve az említett kir. erdőfelügyelőség vezetésével megbizta.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter dr. *Füley* László szegedi kerületi tisztii orvost a máramarosszigeti erdőigazgatóság kerületébe, Rahóra, ideiglenes minőségű kincstári erdészeti orvossá nevezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Hell* Miklós erdészt a X-ik fizetési osztály 1-ső fokozatába, *Hoffmann* Dezső erdészt pedig a X-ik fizetési osztály 2-ik fokozatába léptette elő.

Közigazgatási bírósági döntvények és elvi jelentőségű határozatok.

I.

1292/903. k. sz. — Az egy tagban legalább 50 holddal bíró földtulajdonos az esetben is egyesülhet a törvényes feltételek mellett valamely szomszédos birtokkal a vadászat önálló gyakorlására, ha ez a szomszéd birtok már önmagában véve is önálló vadászterületet képez.

II.

1026/903. k. sz. — A volt urbéresék egyetemének, mint jogi személynek osztatlan tulajdonát képező erdő- és legelőterület a törvény által megkívánt kellékek fenforgása esetében önálló vadászterületet képezhet s az urbéresék egyetemének szabad rendelkezése alá tartozhat.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetnek meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.)
a következő művek rendelhetők meg:

„Erdészeti Lapok“. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Erdő- és földbirtokosok, erdészeti ügyekkel foglalkozók és erdőtisztek számára. Szerkeszti *Bund Károly*. 1903. XLII. évfolyam. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

„Az erdőőr“ vagy „Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben“
 Irta: Bedő Albert. VIII. kiadás, 1902. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készül egyének, földbirtokosok, községi előljárók és néptanítók részére. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„Az erdőrendezéstan kézikönyve.“ Irta: bölcsházai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„Erdészeti növénytan.“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem-tagoknak 18 K.

„Erdői facsemeték nevelése.“ Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„Erdészeti Építéstan.“ Irta: Sobó Jenő. I. rész 1. és 2. kötet: Középités-tan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, Vasut- és hidépités-tan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„Magyar Erdészeti Oklevéltár.“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„Erdészeti Rendeleték Tára“ 1880—1884, (I—IV.) és az 1885—89 (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.)

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892. (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94, (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill. nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 0 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K., 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1899. (XIX.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az 1900. (XX.) évfolyam ára tagoknak 60 f., nem tagoknak 1 K. 20 f.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

Tangens-Táblázatok. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K. nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Budapest, VI., Teréz-körút 24/a).

„A legelőerdők.“ Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapck 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

Az Erdészeti Zsebnaptár 1904. évi (XXIII.) évfolyama Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3. K.

„A vadászati ismeretek kézikönyve.“ Irták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K., kötve 13 K.

„Hazánk házi faipara.“ Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K. 40 fillér, másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fillérral több küldendő.

„A bükkützifa romlása és az ellene való védekezés.“ Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fillér, másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fillérral több küldendő.

„A külföldi fanemek megtelepítése stb.“ Irta: Péch Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K., másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.

„Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe.“ Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentesítve küldetik.

„Erdészeti induló“ és „Nemes szív-keringő“ zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordítatik.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenként 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentesítve küldhetők:

„Az erdei vetésről és ültetésről.“

„A vágásra érett erdő kihasználása.“

„Az erdők felújítása, kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.“

„Az erdők berendezése.“

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

Népszerű erdészeti növénytan. Irta Fekete Lajos. I. füzet. Spórás növények. Ára 4. K. II. f. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K.

A vadász tíz parancsolata. Irta: ifj. Belházy Gyula. Ára 1 K.

A szerzőknél rendelhető meg:

„Erdőműveléstan.“ Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„Erdőrendezéstan.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 12 K.

„A tölgy és tenyésztése.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„Erdőértékszámítástan.“ II. kiad. Irta Fekete Lajos (Selmezbánya) Ára 6 K.

„Erdészeti nyereségszámítástan.“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 4 korona.

„A szálaló erdők berendezése“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 1 K. 20 f.

„Erdőbecsléstan.“ II. kiad. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmezbányán.) Ára 8 K.

„A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.“ Irta: Márton Sándor Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

„A selmezbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.“ Irta: Vadas Jenő, Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatóknak 2 K.) Kapható a szerzőnél (Selmezbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelő a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentesítve, ajánlva adatik postára.

Egyebüzt megrendelhető magyar erdészeti művek:

„A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földművelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„Az erdőhasználatlan kézikönyve.“ Irta : Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)

„Általános földméréstan.“ Irta : Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbányán.) Ára 9 K.

„Erdővédelemtan.“ Irta : Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 f.

„Erdészeti talajtan.“ Irta : Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta : dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat Ára 4 K.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta : ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„Erdészeti segédtablák.“ Ára 8 K.

„Erdei rovatos napló“. Ára 1 K. 20 f.

Megrendelhetők a földmivelésügyi miniszteriumnál Budapesten.

„Termési tablák.“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herczeg erdőrendezősége. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1903. évi október hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány; Wka. = Wagner Károly alapítvány; Tla. = grf. Tisza Lajos alapítvány; Baa. = Bedő Albert alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = tükári nyugdíjalap; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kid. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; ab. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; Ófa. = Ó Felsége fénynyomatu arcképe; Ecs = Erdei facsemeték nevelése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és ültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. = A vágásra érett erdők kizsárolása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználatlan; tk. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai; N. Nvt. = Népszerű növénytan; Rz. = Erdőrendezés stb.; FL. = Földes J. „Legelő-erdők”; M. L. = Márton Sándor; A legelő erdők berendezése stb.; EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eép. I. 1. = Erdészeti építéstan I. rész (középitéstan) I. kötet; Eép. I. 2. = Erdészeti építéstan I. rész 2. köt.; Eép. II. = Erdészeti építéstan II. rész (Ut. vasut- és hidépítéstan.) Vik. = Vadászati ismeretek kézikönyve. H. F. = Gaul Károly; Hazánk házi faipara. Kft. = Péch Dezső; Külföldi fanemek tenyésztése.

Befizetések K.		Befizetések K.	
		Áttétel...	395.50
Ajtay Jenő td.	8.—	Dezsényi Jenő td.	5.—
Alsópián község hd.	17.35	Deák János td.	10.—
Almásmező község td. 64.—		Dénes Géza td. 16.— pk. —.33	16.33
pk. —.45.....	64.45	Dávid István ld.	4.—
Bund Károly t. ny. a.	42.—	Dohnal József lb.	300.—
Bálványossy L. Vik. 13.— Erd.		Esterházy gróf csákvári erdő-	
kih. napló 7*20 pk. —.12 ...	20.32	hivatal hd.	9.35
Balogh Ernő td.	4.—	Eröss Gyula td.	8.—
Boskovitz Árminné lb.	65.86	Érsek Árpád td.	16.—
Benczkó József td.	10.—	Erdődi erdőhivatal hd.	34.15
Borsai közbirtokosság td. 16.—			
pk. —.35.....	16.35	Florek János td.	6.—
Bradofka Károly td.	8.—	Földmiv. minist. hd.	86.38
Balogh Kálmán hd.	14.55	Ferenczi Béla td.	4.—
Banciu Miklós td.	8.—	Fekete János td. 8.— pk. —.55	8.55
Basa Lajosné td.	13.—	Firbász Adolf Nvt. II. 12.— pk.	
Besztercze város Ert.	7.72	—.12	12.12
Bedő Zoltán td.	20.—	Fischl József td.	8.—
Id. Belházy Gyula td.	20.—	Fakeresk. részvénytárs. E. L.	2.—
Bajesy Gy. hd.	18.15	Farkas György npt. 2.— pk.	
Borczun Péter npt. 4.— pk.		—.12	2.12
—.40	4.40	Firbász Adolf npt. 2.— pk.	
Bellatincai urad. erdőhivatal ld.	16.—	—.55	2.55
Csia György kovásznai közbirt.		Gruber Gyula td.	4.—
elnök hd.	17.35		
Átvitel	395.50	Átvitel	934.05

Befizetések K.	
Áttétel	934.05
Ifj. Garlathy Oszkár td.	10.—
Györke Károly td. 16.— pk.	
—35	16.35
Gibbon Albert (a kolozsvári tanintézet helyett) ld.	4.—
Gaal Károly td.	13.—
Gunesch Gottfried td.	16.—
Guckler Károly Ert. 4.30 npt. 2.—	6.30
Göttmann Venczel td.	32.—
Hamernyik Béla td.	10.—
Héjas Kálmán td.	10.—
Herdina László td.	10.—
Hofmann Brunó ak.	10.—
Hors János td. 16.— pk. —55	16.55
Hecht Ferencz td. 32.— pk.	
—65	32.65
Hauszmann Béla td.	16.—
Havas Ágost npt.	2.—
Jankó Sándor td.	5.—
Incze Manó td.	8.—
Jureczky Mór td.	25.—
Illés Nándor npt.	2.—
Jellinek Lajos E. L.	6.—
Kindernay Kálmán td.	32.—
Kiszely Gyula td. 16.— pk. —33	16.33
Karvas Emil td.	5.—
Kovács Pál td.	20.—
Kocsóczy uradalom td. 16.— pk. —35	16.35
Keglevich István gróf ak. 30.— att. 20.—	50.—
Kern György td.	16.—
özv. Kernács Gyuláné td.	48.—
Kisfaludy János ld.	8.—
Kolozsvári erdőigazgatóság hd.	14.85
Kostialik István npt.	2.40
dr. Kőkenyesdy N. mint közb. elnök hd.	14.95
Átvitel	1428.78

Befizetések K.	
Áttétel	1428.78
Littauer Miksa lb.	54.—
László István td.	4.—
Letz Lajos td.	16.—
Lehoczky György td.	16.—
Létai Gyula td.	14.—
Lipsey László td.	8.—
Máris Illés dr. hd.	14.15
Matlaszkovszky Tádé npt.	3.—
Máthé Ambrus td.	16.—
Máramaroszigeti erdőigazgató- ság hd.	21.71
Mauthner czég npt. hd.	60.—
Márton Sándor npt. 6.— pk.	
—12	6.12
Moldvai Vilmos npt.	2.—
Novák Ferencz td.	16.—
Napholz Jenő td.	16.—
Neuhöfer és fia hd.	10.50
Nyisztor János hd.	13.35
Nyul Sándor td.	10.—
Nagy Mihályi uradalom hd.	5.35
Neuhöfer és fia hd.	10.50
Osztrólczy Géza hd.	30.—
Orsovai erdőhivatal npt. 33.— pk. —12	38.12
Pápa-ugodi hitbiz. urad. hd.	58.15
Pilis-szentkereszti erdőgond- nokság hd.	12.55
Persian Iván lb.	70.—
Papp Béla td.	16.—
Pilismaróthi közalap. erdőgond- nokság hd.	12.55
Prohászka Lajos td.	16.—
Pászthy Ferencz td.	10.—
Özv. Páll Tamásné td.	16.—
Pozsonyszentgyörgy város hd.	11.75
Pilz Ottó npt. 5.— pk. —12	5.12
Özv. Prusinszky Károlyné ak.	16.—
Átvitel	2057.70

Befize tésekK. Áttétel 2057.70		Befizetések K. Áttétel 2307.81	
Puskás Ferencz td.	16.—	Sperber és Berger hd.	3.75
Pöschl Ferencz td.	12.—	Térfi Béla td.	5.—
Petz Ármin hd.	56.44	Törzs István ak.	4.—
Rimabrezói erdőhivatal hd.	7.75	Tomasovszky Imre npt.	2.45
Rácz Imre td.	4.—	Tihanyi László npt. 26.— pk.	
Ringler Antal att.	5.—	—12	26.12
Ratkovszky Károly npt. 2.— pk. —40	2.40	Urkán Gyula td.	16.—
Steller Ede td.	4.—	Végh Gyula td.	16.—
Szmik Gábor td.	8.—	Vendler Nándor td.	4.—
Sébök Ernő td.	16.—	Veress László td.	8.—
Stefánszky Ferencz td.	2.—	Weidmann József td. 16.— pk.	
Schaller Kálmán td.	8.—	—35	16.35
Sztokosza Géza hd.	4.—	Wilhelmb Gyula td.	10.—
Sepsiszentgyörgyi adóhivatal hd.	9.23	Woche Jenő td. 16.— npt. 2.—	18.—
Soóvári m. kir. erdőhivatal	26.75	Znióváraljai közalap. erdőgond- nokság hd.	26.15
Szászkeresztur község	8.39	Zachár Ádám td.	16.—
Suszter Rezső td.	10.—	Zachár László td.	32.—
Stainer Gyula hd.	32.55	október hóban befolyt 2511.63	
Szombathelyi áll. erdőhivatal npt.	14.60	január—szept. „ „	48742.82
Szalagyi Antal npt.	3.—		51254.45
Átvitel 2307.81			

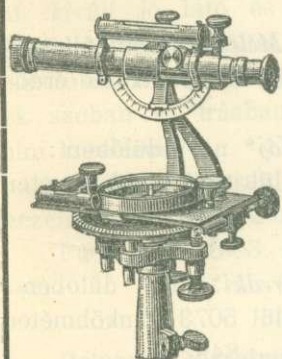
Az „ERDÉSZETI LAPOK” 1903. évi XI. füzetének HIRDETÉSEI.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik. Legalább 4-szeri beiktatásnál 30% engedmény.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonkint 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat négyésvonalzókkal, mérő-szalagokat, fafűlőket, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel
kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.
Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Minden-
féle műszerből készletet tart.

Valamennyi mérő műszereink Calderoni és Tsa budapesti cézgtől is
beszerezhetők. Minden műszer cézgünkkel van ellátva. (1.)

Kertalakításokat terv és költségvetés szerint készít, gyümölcs-
fák, díszfák, rózsák és egyéb faiskolai cikkekét árjegyzék szerint
szállít: Pecz Ármin cs. és kir. udvari műkertész, Budapest, VIII.,
Kálvária-tér 8. (2. V. 5.)

Szlavoniai vetőmakk, elsőrendű szármakkot querc. pedunculata, elsőrendű szőlőmakkot, querc. sessiliflora, csiraképessegük kezeskedése mellett az őszi és tavaszi idényre szállít a szlavoniai erdősegek világhírű vinkovezei erdészterületéről *Spitzer Jakob, Vinkoveze* (Szlavonia). (4. III. 3.)

Gyertyán-rönkök, sima, tiszta áru, 2—2½ m. hosszban, 26 cm. felső átmérőtől felfelé, nagy mennyiségben kerestetnek vételre. Ajánlatok *Erich Frost, Breslau, V. Holzimport en gros* czimen kéretnek. (5. VI. 2.)

Faeladási hirdetmény. Trencsénmegye *Melcsicz* vasuti állomásához 5, illetve 7 kilométernyi távolságra fekvő következő erdőrészek faállománya bocsáttatik eladásra :

I. *Melcsicz* község határában „*Stari Háj*“ nevű dülőben :

<i>Tölgyfa</i> :	műfára alkalmas fatömeg körülbelül 1247 tömköbméter
„ tűzifára „ „ „	1843 „
<i>Bükk- és gyertyánfa</i> :	„ „ „ 323 „

II. *Ivanócz* község határában az „*Osztrecki*“ nevű dülőben :

<i>Tölgyfa</i> :	műfára alkalmas fatömeg körülbelül 5073 tömköbméter
„ tűzifára „ „ „	8492 „
<i>Bükkfa</i> :	„ „ „ 6758 „

Bővebb felvilágosítást csakis közvetlen vevőknek nyújt a tulajdonos : *Osztroluczky Géza, Bossáczon, Trencsénmegye.*

(6. IV. 2.)

Faeladási hirdetmény. Nagyságos özv. *Bolváry Gellért*né urnő tulajdonához tartozó, Borsod vármegyében *Kondó* község határában fekvő *Ludna* puszta erdő részén, mintegy 345 hold (1200 □ öllel) területen található fennálló famennyiség, — mely szak-

értői becsü szerint mintegy 17,960 ürméter cserkéreg termelésre alkalmas tölgyfát, 6730 ürméter cser, kevés bükk- és gyertyánhasáb és dorong tűzifát, 208 tömbméter tölgy haszonfát tartalmaz, szabad kézből eladó. Az eladási árra, a fizetésre s az erdő kihasználási idejére vonatkozó részletes feltételek, az előlmegnevezett birtoktulajdonosnál Sajó-Szentpéteren, vagy alólírott ügyvédnél Miskolczon (Kun József-utca 37. szám) megtudhatók.

Miskolcz, 1903. szeptember hó.

(7. III. 2.)

Sassy István

meghatalmazott ügyvéd.

Pályázati hirdetmény. 284/903. sz. — A pécsváradi közalap. kir. erdőgondnokság kerületében egy II-od osztályu erdőlegényi állásra évi 360 korona fizetés, szabad lakás es 9 ürm³ kemén / dorongfa-illetményvel pályázat hirdettetik.

Ezen állásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában előirt szakvizsga letételét okmányilag igazolni, ép, erős testalkatukat, kivált jó látó és halló képességüket, megyei főorvos vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, erkölcsi magaviseletüket, illetőségüket és életkorukat, valamint a magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását okmányokkal igazolni kötelesek.

Az így felszerelt és sajátkezüleg irt kérvények 1903. évi deczember hó 10-ig alulírott erdőgondnokságnál nyujtandók be.

Pécsvárad, 1903. évi október hó 12-én.

(8)

Pécsváradi közalap. kir. erdőgondnokság.

Pályázati hirdetmény. 4373/1903. sz. — Az alulirt m. kir. erdőhivatal kerületében elhalálozás folytán megüresedett egy III-ad oszt. erdőőri, előléptetés esetén két I-ső oszt. erdőlegényi s illetve II-od osztályu erdőlegényi állomásokra 600 korona évi fizetés, illetve 500 és 400 korona szegődmény díjjal és egyéb állomány-szerű illetményekkel pályázat nyittatik.

Az erdőőri állomásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában előirt szakvizsga letételét okmányilag igazolni tartoznak.

Az állami szolgálatba ujonnan belépni kívánók, mint nemkülönben a többi pályázók is kivétel nélkül ezenkívül ép, erős

testalkatukat, különösen jól látó, halló és beszélő képességüket, kincstári erdészeti orvos, vármegyei tisztí főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukat és illetőségüket anyakönyvi kivonattal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való birását szintén okmányilag beigazolni kötelesek.

Az így felszerelt s sajátkezüleg irt kérvények f. évi november hó 30-ig az alulirt m. kir. kincstári erdőhivatalnál, a pályázók előljáró s illetve közigazgatási hatóságaik útján nyújtandók be.

Hiányosan felszerelt s elkésve érkezett kérvények figyelembe vétetn¹ nem fognak.

Soóvár, 1903. október hó 13-án.

(9)

A m. kir. kincstári erdőhivatal.

Fenyő tutajfa eladás. (Nagyban.) 94,333. I/1-a szám. — A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság irodájában 1903. évi november hó 30-án d. e. 10 órakor az 1903—1907. években termelendő és az 1904—1908. években a m. kir. kincstár által a bocskó-lonkai, illetve técső-bustyaházai rakpartokra letutajozandó fenyőhaszonfának az alábbi három csoportban való eladása iránt nyilvános írásbeli versenytárgyalás fog tartatni, s pedig:

1. A máramarosszigeti erdőigazgatóság kerületében.

1-ső csoport: a Margit fűrész bérletével kapcsolatosan a kevelei, rahói, tiszaközi és fejrpataki erdőgondnokságból évi mintegy 50,000 köbméter,

2-ik csoport: a Gazdányi fűrész bérletével kapcsolatosan a eketetiszai erdőgondnokságból évi mintegy 20,000 köbméter.

tyaházai erdőhivatal kerületében.

3-ik csoport: a bustyaházai fűrész bérletével kapcsolatban a németmokraí és bruszturai erdőgondnokságból évi mintegy 30,000 köbméter fenyőhaszonfa eladása iránt.

A három csoport külön-külön értékesítési tárgyat képez, minélfogva egy és ugyanazon ajánlatban csak egy-egy csoport tárgyalható, azaz csak azok az ajánlatok vétetnek figyelembe, a melyekben csak egy-egy csoportra tétetett ajánlat.

A kikiáltási alapárak az árverési és szerződési feltételekben közölvék; a fűrészekért fizetendő évi haszonbérek fix haszonbérek s pedig a „Margit“ fűrész utáni évi haszonbér 10,000 korona, a Gazdányi fűrész utáni évi haszonbér 3000 korona és a bustyaházai fűrész utáni évi haszonbér 7000 korona.

A bánatpénz az 1. csoport után Ötvenezer (50,000), a 2-ik után Huszezer (20,000), a 3-ik után Harminczötezer (35,000) korona; a biztosíték a bánatpénz kétszerese.

Az írásbeli ajánlatokban számokkal és betűkkel világosan kitüntetendő az a százalék, amelyet versenyző az alapárakon felül felajánl.

Az árverési és szerződési feltételek a m. kir. földmivelésügyi miniszterium erdészeti osztályában, a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál és a bustyaházai erdőhivatalnál 1903. évi november hó 2-ától kezdve a hivatalos órák alatt betekintheők és átvehetők.

Budapest, 1903. évi október hóban.

(11) *M. kir. földmivelésügyi minister.*

Tölgyfaeladás. 7124. sz. — A m.-szigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó szentmihálykörtvélyesi erdőben (A ü. o 1 tag 1 és 2/. osztagban) kihasználásra kerülő 15.5 kat. hold vágásterületen álló fatömegnek tövön való eladása iránt 1903. évi november hó 27-én d. e. 11 órakor az erdőigazgatóságnál írásbeli zárt ajánlatok útján versenytárgyalás fog tartatni.

Az eladás alá kerülő fakészlet 1211 m^3 tölgy hasznófára, 577 m^3 tölgy hasábfára, 81 m^3 tölgy dorongfára, 15 m^3 tölgy galyfára, 13 drb rudfára, 79 m^3 bükk hasábfára és 7 m^3 bükk dorong- és galyfára van becsülve.

Kikiáltási ár 22,203 korona 50 fillér.

Az árverési és szerződési feltételek a földmivelésügyi miniszterium erdészeti főosztálya segédhivatalánál (V. Zoltán-utca 16.) valamint a máramarosszigeti erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekintheők.

(12) *Földmivelésügyi m. kir. minister.*

A kontinens régi jó hírnevű vállalata.

Párisi világiállítás 1900. Grand Prix. — Számos díszoklevél, állami és egyesületi érem.

Pozsony 1902. arany érem. — Lemberg 1894. nagy arany érem.

Slavoniai és Magyar kocsányos és kocsánytalan

Tölgy vető makkot ≡≡≡

≡≡≡ **Jegenyefenyő magot**

és mindennemű őszi vetésre szükséges

ERDEI VETŐ MAGOT

szállít elismert kitűnő minőségben,

a lehető legolcsóbb napi árak mellett

Stainer Gyula csász. és kir. udvari szállító

első körmendi **magyar** magpergető
intézete

KÖRMENDEN

és kéri a tisztelt erdészközönséget úgy a magvak jószág, valamint a kiszolgálás pontossága felől magának próbarendelés útján meggyőződést szerezni.

Czégem az Országos Erdészeti Egyesületnek valamely jótékony alapítványának gyarapítására évi 1000 (egyezer) koronát ajánlott fel s ezzel t. vevőit felmentette a számla összeg 2%-ának levonásától és nevezett egyesülethez való beküldésétől.

Pártoljuk a hazai ipart és termelést!

(10)

Több ezer elismerő nyilatkozat. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hogy a hazai erdész közönség pártolásáért érzett hálámát le-
rőjjam, a magyar erdész és erdészeti altisztek árvái javára
6000 koronás alapítványt létesítettem, a melyet az „Országos
Erdészeti Egyesület” 334/1903. szám átiratával elfogadni
határozott.

~~~~~

Faragó Béla

csász. és kir. udvari szállító

Magyar Magpergető Gyára
ZALAEGERSZEGEN,

tisztelettel kéri a magyar erdész közönséget,
hogy **erdei vetőmag** szükségletének fedezé-
sével hézagpótló **hazai iparvállalatát** az
eddig is kitüntető módon megnyilatkozott
pártfogásába részesíteni kegyeskedjék.

(12—1)

~~~~~

Kitüntetések: 1897. Arcachon, **arany-érem**, **diszoklevél**.
1897. Brüsseli világkiállítás, **ezüst-érem**. 1897. Marosvásárhely,
arany oklevél. 1890. Szeged, **kiállításioklevél**. 1900. Párisi
világkiállítás, **ezüst-érem**. 1900. Orsz. iparegyesület, **h. dísz-érem**.
1902. Pozsony, **három díj elismerő-oklevél**, **arany-érem**, **bronz-
érem**. 1903. Csász. és kir. udvari-szállító. 1903. Magyar állam
czimere. 1903. Kertészeti kiállítás, Zenta, **ezüst-érem** 1903.
Kertészeti kiállítás Szatmár, **diszoklevél**.

Pártoljuk a hazai ipart és terméest.

Pártoljuk a hazai ipart és termelést.

Árverési hirdetés. A nagyméltósági földmivelésügyi m. kir. minister urnak folyó évi augusztus hó 24-én 74,092. I/3. szám alatt kelt engedélye alapján ezennel közhírré tétetik, hogy a Nagyküküllő vármegye közhalmi járásában levő Alsó-Rákos község volt urbéres lakossága tulajdonát képező erdőben kiszámlált és folyószámokkal ellátott 17,930 drb műszaki czélokra alkalmas tölgytörzs folyó év november hó 23-án d. e. 9 órakor Alsó-Rákos községházánál tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbit ígérőnek el fog adatni.

Az eladandó fatömeg szakértő becslés alapján mintegy 11,280 tm^3 müfát és 21,965 tm^3 tűzifát tartalmaz, melynek kikiáltási ára 123,132 koronában állapított meg.

Árverezni szándékozók kötelesek a szóbeli árverés előtt a kikiáltási ár 10⁰/_o-át bánatpénzzül letenni.

Írásbeli zárt ajánlatok kellő bánatpénzzel ellátva a szóbeli árverés kezdete előtt elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az eladandó faanyag a m. kir. államvasutak Alsó-Rákos állomásához 4 km. távolságban van.

Alsó-Rákos, 1903. évi október hó 24-én.

(14) *A volt urbéres birtokosság elnöksége.*

Pályázati hirdetés. 2274/1903. sz. — Hunyad vármegye tekintetes közig. erdészeti bizottságának 3296/1903. számú határozata alapján a viszkai és sztancsesd-ohábai kerületi erdőőri állásra 600—600 kor. évi fizetéssel ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak 24 évet betöltött és 30 évnél nem idősebb okleveles erdőőrök.

A folyamodó kérései sajátkezüleg irandók és folyó év november hó 28-ig az alanti hivatalhoz adandók be.

A kérvényhez csatolandó: 1. Erdőőri oklevél, 2. keresztlevél, 3. orvosi bizonyítvány, 4. szolgálati bizonyítvány. A magyar nyelvnek szóban és írásban való bírása elengedhetlen kellék, a román nyelv tudása pedig előnyt biztosít a pályázónak, ezért a folyamodó kérvényében ezen képességét felsorolni köteles.

Déva, 1903. évi október 29-én.

(15) *M. kir. áll. erdőhivatal.*

Árverési hirdetés. 3515. szám. — Abauj-Torna vármegye csereháti járásához tartozó Alsó-Metzenséf nagyközség tulajdonát képező erdőkből kihasználható s kellőleg lebélyegzett és megszámozott 21706 darab tölgy- és 6691 darab jegenyefenyő fatörzs 12177·8 m^3 illetőleg 6042·7 m^3 haszonfára és 6799·1, illetőleg 1444·6 m^3 tűzifára becsült fatömegek tövön az erdőben 1903. évi december hó 1-én délelőtt 10 óra 15 perczkor a község házánál kezdődő nyilvános szó- és írásbeli versenytárgyaláson el fognak adatni.

Kikiáltási ár, a melyen alól ezen fatömegek eladatni nem fognak, 150,144 korona.

Bánatpénz 15,000 korona, melyet minden egyes versenyző a szóbeli árverés megkezdése előtt az árverező bizottságnak letenni, illetőleg az írásbeli ajánlathoz csatolni köteles.

A benyújtandó írásbeli ajánlatokban a felajánlott vételár számokkal és betűkkel tisztán kiirandó, valamint határozottan kiteendő, hogy az ajánlattevő a szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Utóajánlatok, vagy olyanok, a melyek a kikötött szerződési feltételektől eltérők, figyelembe vétetni nem fognak.

A szerződési feltételek Alsó-Metzenséf nagyközség házánál, az eperjesi m. kir. állami erdőhivatal és a szepsii m. kir. járási erdőgondnokság hivatalos helyiségeiben a hivatalos órák alatt megtekinthetők, a hol a közelebbi felvilágosítások is meg fognak adatni.

Szezsiben, 1903. november 3-án.

(16)

Géczy Gyula, főszolgabíró.

Erdészeti és vadászati szakvizsgákat jó sikerrel végzett, gyakorlatilag is teljesen képzett egyén, megfelelő állást keres. Czim: Cs. J. Tura-Zsámbok. (17)

Pályázat erdőgondnoki állásra. Az esztergomi főkáptalan erdőbirtokain egy erdőgondnoki állás töltendő be.

Évi javadalmazás mintegy 2000 korona, természetbeni lakás konyhakerttel, uradalmi fogat, nyugdíjjogosultság.

Az állás legkésőbb 1904. évi január 1-én elfoglalandó.

Pályázóktól megkivántatik a selmeczbányai erdészeti akadémia elvégzése, az államvizsga letétele és néhány évi gyakorlati szolgálat.

Folyamodványok a méltóságos Főkáptalanra czimezve az urad. erdőhivatalhoz Esztergomban nyújtandók be.

(18) *Esztergomi Főkáptalan erdőhivatala.*

Makkeladási hirdetmény. 8910/1901. k. i. — Munkács város elad 50 hektoliter kocsántalan tölgymakkot, ára hektoliterének 9 korona zsákkal a vasutállomásra szállítva.

Megrendelések a városi főjegyzőhöz intézendők.

Munkács, 1903. évi november hó 6-án.

(19) *A polgármester.*

Pályázat erdőgyakornoki állásra. Báró Popper Hermin bittsei uradalmához tartozó Petrovszka pagonyban (Trencsénmegye, nagybittsei járás, u. p. Kollarovicz) lévő erdőhivatalánál 1904. évi január 1-től szervezett erdőgyakornoki állás töltendő be.

Az évi javadalmazás: készpénzfizetés 1200 korona, természetbeni lakás és fűtés.

Pályázóktól a selmeczi m. kir. erd. akadémia sikeres végzése, német nyelv tudása, földmérési munkálatokban jártasság és jó gyakoroltság, valamint nőtlen állapot kivántatik meg.

A pályázati kérvények kellőleg felszerelve a fenti hivatalhoz f. é. december 5-ig intézendők.

(20) *Az erdőhivatal.*

Feladási hirdetmény. 3232/1903. sz. — A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur 1902. évi 66,275. számú engedélye alapján szobenyármegyei Péterfalva község „Muncsel“ nevű erdejének 533³/₁₀ kat. hold területén található és mintegy 73,160 m³-re becsült bükküzifa és a „Tomnatik“ nevű erdejének 191 kat. hold területén található és mintegy 16,692 m³-re becsült luczfenyő müfa és 9,300 m³-re becsült luczfenyő és bükküzifa 1903. évi december hó 5-ik napján délután 2 óraker alulirott főszolgabírónak irodájában megtartandó zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár:

1. A „Muncsel“ nevű erdő tűzifájára vonatkozólag 29,264 kor., azaz huszonkilenczezerkétszázhatvannégy korona.

2. A „Tomnatik“ erdő mű- és tűzifájára vonatkozólag 28,758 kor., azaz huszonnyolczezerhétyszázötvennyolc korona.

Bánatpénz a kikiáltási árnak 10⁰/₀-a (tiz százalék).

Az árverési feltételek és becsjegyzék a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulirt főszolgabírónak irodájában megtekinthetők.

Szászsebes, 1903. november 6-án.

(21)

A járási főszolgabíró.

Pályázat. 94765. sz. — A m. kir. földmivelésügyi miniszter pályázatot nyit egy kettőezer (2000) koronás tanulmányi ösztöndíjra. Az ösztöndíjat elnyerőnek faladata lesz:

1. a külföldi fanemek tenyésztési viszonyait,

2. az erdőkben észlelhető vadkárok elleni védekezés és a kártérítés kérdését végül

3. az erdészeti alsó, vagyis erdőöri illetőleg vadöri oktatás ügyét tanulmányozni.

E végből köteles lesz 1904. évi január hó első felétől kezdődő öt (5) hónapi tanulmányozási időtartam alatt: a külföldi fanemek honosítása céljára létesített ausztriai és németországi kísérleti területeket, a vadkárok kérdésében Csehország, Szászország, Szilézia, Hannover és Pomeránia néhány nagyobb uradalmát, végül az erdőöri, illetőleg vadöri oktatás ügyében az ausztriai és németországi alsóbb erdészeti szakiskolákat a bányászati és erdészeti akadémia igazgatóságától veendő részletes utmutatás szerint meglátogatni, s a kitűzött kérdéseket a helyszínén tüzetesen tanulmányozni.

Az ösztöndíj elnyerésére igényt tarthat minden magyar állampolgári joggal bíró okleveles erdőtiszt.

Ha a kiküldendő szakférfi állami szolgálatban van, akkor a 2000 korona ösztöndíjon kívül még az állomásaival összekötött tehermentes illetmények élvezetében is megmarad, minden kiadást azonban maga tartozik fedezni.

Az erdészeti akadémiai tanulmányokat, kort, az eddigi és jelenlegi alkalmazást igazoló okmányokkal, (szolgálati és minősítési táblázattal) és az erdészeti államvizsgai oklevéllel felszerelt folyamodások a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia igazgatóságához f. évi december hó 1-ig küldendők be. Később beérkező folyamodások tekintetbe nem vétetnek.

Budapest, 1903. évi november hóban.

(22)

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Kakucsi gazdaságomban 1904. január 1-ére egy erdőört óhajtók alkalmazni. Az illetőnek szakvizsgázott és szorgalmas egyénnek kell lennie, ki a csemetenevelés és homokerdőtelepítés, valamint a vadnevelésben jártas, évi járandósága lenne: készpénz 300 korona, tiszta buza 2 *hl.*, rozs 12 *hl.*, lakás és tüzelő, 1 tehéntartás, 60 korona ruhaátalány és lőpénz, 1 láncz kukoricza, $\frac{1}{2}$ láncz krumpliföld.

Pályázni óhajtók jelentkezzenek nálam f. évi november 30-ig.
Inárcs-Kakucs (Pestm.)

(23)

Kakucsi *Liebner József.*

Árverési hirdetmény. 3592/1903. sz. — Holeczmány (Szeben vármegye) község tulajdonát képező „Knechtenwald“ nevű erdő-részben a földmivelésügyi m. kir. minister ur ő nagyméltóságának 1900. évi 41,122/I—3. és 1903. évi 7,568 sz. magas rendeletével engedélyezett mintegy 54'3 kat. hold vágásterületen kijelölt 6080 szál számozott 18—112 *cm.* átmérőjű haszon- és tűzifának alkalmas tölgyfa f. hó 30-án d. e. 10 órakor Holeczmány községházánál zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár: 44,555 kor. 40 fillér.

Bánatpénz: 4455 kor.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Írásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

Az általános árverési feltételek alólírt főszolgabirónál, illetve a nagyszebeni m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ujegyház, 1903. november hó 9.

(24)

A járási főszolgabiró.

Árverési hirdetmény. 3337/1903. sz. — Szeben vármegyében fekvő Szakadát község tulajdonát képező „Paran Nouhu“ nevű erdőben 960 tömör köbméter haszon- és tűzifa (tölgy- és bükkfa vágásterület 59 kat. hold) f. évi december hó 2-án d. e. 10 órakor Szakadát község irodájában nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár: 3022 kor. 90 fillér.

Bánatpénz: 303 kor.

Írásbeli kellően bélyegzett és fenti bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéséig alulírott által elfogadtatnak. Utóajánlatok nem fogadtatnak el. A közelebbi feltételek alulírott szolgabirónál, valamint Szakadát község irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ujegyház, 1903. november hó 9.

(25)

A járási főszolgabiró.

A "PÁTRIA" IROD. VÁLL. ÉS NYOMDAI R.-T. BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 25. (KÖZTELEK) A KÖVETKEZŐ SZAKMUNKÁK OLCSÓN BESZEREZHETŐK:

Házi- és udvar-tertek berendezése. Gyakorlati utmutatás kezdő kertészek és kertkedvelők részére kisebb házikertek, különösen előkertek berendezésére írta: Kárdos Árpád az „Orsz. Magy. Kert. Egyes. titkára. Ára 250 kor.

Egyszerű gazdasági számvitel II-ik kiadás. Írta Suschka Richárd. Az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. által 2000 korona pályadíjjal koronázott pályamű. Ára 460 kor.

A csatornakérdés. A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben e kérdésben tartott értekezések gyűjteménye. Terjedelme körülbelül 29 iv. Ára 4 kor.

Gazdasági számviteli naptár 1902. évre. Megjelent az Orsz. Magy. Gazd. Egy. kiadásában diszesen s teljesen vászonba kötött, naptári részszel és gazdasági tudnivalókkal ellátott nagy alaku egyszerű számviteli könyv, a melyet minden gazda számvitelének jegyzésére az egész éven át használhat. Ára portómentes küldéssel 2 kor.

Baromfi hizlalása és a hizott baromfi értékesítése. Írta: az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. megbízásából Hreblay Emil állatteny. magy. kir. feltűgyelő. 45 szövegkötői képpel, csinos vászonkötésben. Ára portómentes küldéssel 170 kor.

Az ujlaki uradalom üzleti berendezése. Az „OMGE.“ kiadásában, a Köztelek szerkesztősége által kitüntetett pályamű. Két tábla hat ábrával. Írta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jövedelmezőségére és egyes üzletágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismertetése. Ára 110 kor.

A magyar földbirtok. 1903. Magyarország száz holdon felüli földbirtokosainak, gazdaságipteinek és haszonbérlióinek Czimtára gazdasági és munkáviszonyainak, gazdasági kiállítások, versenyeik és terméseredményeik ismertetésével. Folyó év végén jelenik meg. Előfizetési ára füzve 15 korona, kötve 16 kor. Bolti ára füzve 2 kor., kötve 21 kor.

A sertés javítása és hizlalása gazdák és hizlalók használatára. Írta: K. Ruffy Pál uradalmi főtitiz. Ára 220 kor.

Talajismeret II. kiadás. Írta Cserhádi Sándor magyar-óvári gazd. akad. tanár. Ára füzve 4 kor., kötve 5 korona, OMGE. tagoknak és a „Köztelek“ előfizetőinek füzve portómentes küldéssel 330 kor.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894-ik évi XII-dik törvényczikk, a végre hajítására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarázatokkal ellátva, egy füzetben. Ára bérmentes küldéssel 220 kor.

I. káté községi mező- és hegyörök számára. A mezőgazdaság és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII-ik törvényczikk alapján összeállítva. Ára portómentes küldéssel 40 fill.

II. káté az uradalmi csöszök számára. Összeállította: dr. Balkay Béla. Mindkettő csinos zsebkönyv-alaku keménytáblába van kötve és 20 oldalas jegyzéknaplóval ellátva. Ára 40 fill.

Az utmesterek kézikönyve javított és bővített kiadása. A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium megbízásából. Ára portómentes küldéssel 280 kor.

Magyar gazdatisztek czimtára 1903. mely tartalmazza Magyarország uradalmi és azokon alkalmazottak pontos czimét. Szedés alatt van és 1902. év végén jelenik meg. Előfizetési ára 3,30 korona portómentes küldéssel. Bolti ára 4 kor.

Hitelszövetkezeti könyvvitel és Hitelszövetkezeti ügyvitel II-ik bővített kiadás, írta Ónody Zsigmond, az Országos Központi Hitelszöveket ellenőrző osztályának főnöke. Az 1899. XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelekébe tartozó Hitelszövetkezetek számára. Ára kötetenkint 430 kor.

A "PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZEZV.-TÁRSASÁG

Ujabb berendezkedett finomabb művészeti és illusztrációs nyomdai munkák előállítására. A legszebb és legmodernebb kiállításban készíti díszmunkákat, illusztrált könyveket, finom árjegyzékeket és katalógusokat, prospektusokat, körleveleket, színes reklámlapokat. Mindennemű üzleti nyomtatványt. A „Pátia“ irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság saját betűöntődével is rendelkező, csaknem az összes nyomtatványok előállításánál új betűt használnak.

BUDAPEST
IX., Üllői-út 25.
✻ (Köztelek) ✻

Az „Erdészeti Lapok“ 1903. évi XII. füzetének tartalma.

	Oldal
Hegyvidékünk gazdasági érdekei és a faértékesítés kérdése. Irta: <i>Káán Károly</i>	1123
A külföld erdőrendezési eljárásai. Irta: <i>Bund Károly</i> . VI. Ausztria. VII. Szászország	1141
Egyesületi közlemények. I. Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére. — Az Orsz. Erdészeti Egyesület 1903. évi nov. hó 27-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve	1162
Irodalmi szemle. Az erdőkezelés módjának befolyása az erdőbirtokok jövedelmére	1181
Vidéki levél. A nagymarosi véderdő. (<i>Mikolás Vincze</i> .)	1184
Különfélék. Báró Feilitzsch Artur képviselőházi alelnök. — Nemeskéri Kiss Pál kitüntetése. — Mintagyűjtemény a Dél-Afrikába kelendő fagyártmányokról. — A szű Késmárk város erdeiben. — Felhívás a varju megfigyelésére. — Halálozások. — Köztelek Zsebnaptár 1904-re. — A Magyar Fürdők Naptára	1188
A legelőerdők és ligetes legelők körül forgó vitához. (<i>Bund Károly</i> .) ...	1191
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	1194
A magyar korona országainak külkereskedelmi forgalma fában, faárukban, cserzőanyagokban és papirosanyagban 1902.	1195
Egyesületi hirdetések	1224
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések (1903. évi november hóban)	1227
Hirdetések	I—XII